

A Tatárülés-kunmadarasi földgázmező hidrodinamikai csapdázódási modellje

TDK dolgozat

Készítette: Várkonyi Enikő

Témavezető: Zentainé Dr. Czauner Brigitta

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Földrajz- és Földtudományi Intézet

Általános és Alkalmazott Földtani Tanszék

Budapest, 2014

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	2
2. Olajhidrogeológiai elméleti háttér.....	3
2.1 Migrációs folyamat.....	3
2.2 Csapdázódás	3
2.3 Hidraulikus szénhidrogén migráció hidrogeológiai következményei	4
2.4 Szénhidrogén migrációhoz és felhalmozódáshoz köthető hidrogeológiai jelenségek	5
2.5 Szénhidrogén kutatás olajhidrogeológiai megközelítése.....	5
3. Az „UVZ” módszer	6
3.1 A felszín alatti víz mozgása.....	7
3.2 Az UVZ módszer elmélete	8
3.2.1 Migráció rezervoár kőzetekben	9
3.2.2 A hajtóerő, mint vektormennyiség	10
3.3 Az UVZ módszer alkalmazása	16
3.3.1 Térképek	16
3.3.2 Szelvények.....	19
4. A vizsgálati terület bemutatása.....	22
4.1 A vizsgálati terület lehatárolása.....	22
4.2 Földtani felépítés	22
4.2.1 Paleozoikum, mezozoikum.....	23
4.2.2 Kainozoikum.....	23
4.3 Szerkezetföldtani felépítés.....	25
4.4 A felszín alatti vízáramlási rendszerek.....	26
4.5 A Tatárülés-kunmadarasi földgázmező	29
5. Adatfeldolgozás.....	29
6. Eredmények.....	31
6.1 Térképek	31
6.2 Szelvények.....	41
7. Diskusszió.....	46
8. Összefoglalás.....	47
9. Irodalomjegyzék.....	48
10. Mellékletek.....	51

1. Bevezetés

Napjainkban a szénhidrogén telepek kutatása a készletek fogyatkozó száma, és társadalmunk energiahordozók iránti növekvő igénye miatt egyre inkább előtérbe kerül és egyre nagyobb kihívásokat jelent. Nagy konvencionális felhalmozódások felfedezésére már nem igen lehet számítani, az olajcégek mind inkább a nem konvencionális telepek kutatására koncentrálnak.

Az olajhidrogeológiai kutatás lehetőséget nyújt új telepek kutatására és a felfedezett telepek pontosabb lehatárolására is. Ennek ellenére az eljárás alkalmazására világszerte is igen kevés publikált példa van, míg ilyen jellegű vizsgálat Magyarországon eddig nem történt. A legismertebb és legjobban dokumentált esettanulmányok az Amerikai Egyesült Államokból (Texas, Wyoming) származnak.

Ezt a módszert alkalmaztam Berekfürdő, Kunmadaras térségére. A területen korábban történt hidrogeológiai célú értelmezések nyomán TDK munkám során olajhidrogeológiai vizsgálatokat végeztem. Ehhez az úgynevezett „UVZ” módszert alkalmaztam.

A területen két potenciális rezervoár réteg van: a Szolnoki Formáció, és az Algyői Formáción belül egy homokosabb, jó vízvezető réteg. Az értelmezés az utóbbi rétegre készült, melyhez rezervoár tető térképet és különböző potenciáltérképeket készítettem. A módszer ugyanis a szénhidrogének potenciál minimumainál jelöli ki a legvalószínűbb felhalmozódási helyeket.

Munkám során célom, hogy a korábban felállított hidrogeológiai modellt potenciál térképekkel is alátámasszam, a földgázmező elhelyezkedését olajhidrogeológiai vizsgálatokkal magyarázzam, ezzel az UVZ módszer alkalmazhatóságát vizsgáljam.

2. Olajhidrogeológiai elméleti háttér

Az olajhidrogeológia hidrogeológiai módszerekkel kutat szénhidrogének után. Így segítséget nyújt a felszín alatti vízáramlás okozta szénhidrogén migráció vizsgálatában, hidrodinamikus közegben a szénhidrogén csapdázódás megértésében.

2.1 Migrációs folyamat

A szénhidrogének a felszín alatt külön fázisként, vagy a vízzel együtt is mozoghatnak. Elkülönült fázisként is azonban vizes kőzeteken haladnak keresztül, így mindkét esetben mozgásukat jelentősen befolyásolják a környező felszín alatti víz dinamikai viszonyai. A szénhidrogének 6 különböző állapotban képesek migrálni. Olaj-, vagy gázbuborékok formájában; folyamatos olaj-, vagy gázfázisban; kolloidális, vagy micelláris oldatokként; valódi molekuláris oldatokként; kőolajként, szerves anyag vázban; oldható szerves anyagként (Tóth, 1988).

A szénhidrogének migrációját különböző hajtóerők idézik elő. Ezek a hajtóerők nem egymást kölcsönösen kizárók, önmagukban és együtt is működhetnek, jelentőségük időben és térben változik egy fejlődő medencében. A hajtóerők energiájának forrása lehet: a kőzetek kompaksiója és rugalmas tágulása; a felhajtóerő; a gravitáció fedett tározó rétegekben, vagy vízvezetőkben, vagy regionálisan fedetlen kőzetegységekben; a gáztágulás; a folyadékok hőtágulása; a szénhidrogének molekuláris diffúziója; ozmózis (Tóth, 1988).

2.2 Csapdázódás

A legfontosabb tényezők, melyek a szénhidrogének csapdázódását előidézhetik: a pórusméret, hőmérséklet és/vagy nyomás csökkenés, valamint a pórusvíz sótartalmának növekedése. Az áramlás irányában történő pórusméret csökkenés mechanikai szűrést okozhat, vagy a kapilláris nyomás megváltozása révén okozhatja a szénhidrogének csapdázódását. A szénhidrogének oldatban maradásában a nyomásnak és a hőmérsékletnek nagy szerepe van, éppen ezért ha a migráció során ezek a paraméterek csökkennek az az olaj és a gáz víztől való szételegyedését okozhatja. Ilyen szituációk általában ott jönnek létre, ahol a laterális áramlás felfelé irányulóvá válik. A szénhidrogének szételegyedésének másik lehetséges oka a pórusvíz sótartalmának növekedése. Ez leggyakrabban konvergáló áramlások esetén fordul elő, melyek általában feláramlási zónákhoz kapcsolódnak (Tóth, 1988).

A fluidum csapdázódás alapvető dinamikai feltétele a folyadékpotenciál minimum megléte (Hubbert, 1953). Ez három fő esetben alakulhat ki: ha nincs vízáramlás, hidrosztatikusak a körülmények; egyirányú vízáramlás esetén; és ellentétes irányú áramlások esetén. Statikus állapotban az egyetlen hajtóerő, ami a fluid részecskékre hat, a felhajtóerő. Ennek minimuma egy durvaszemcsés összlet felső határán lesz, így ahhoz, hogy a feljebb levő finomszemcsés rétegeken keresztülhaladjanak a folyadékok más hajtóerők is szükségesek lennének, így a fluidumok csapdázódni fognak. A konvergáló majd irányt változtató áramlások hatására kialakuló csapdákat soroljuk a hidraulikai csapdák közé. Ilyen ellentétes irányú áramlások esetén fluid-potenciál minimumok szerkezetek nélkül is kialakulhatnak valamilyen szűrő mechanizmus (kapilláris nyomás; pórusméret, T és/vagy p csökkenés; sótartalom növekedés) segítségével. A hidrodinamikai csapdázódás létrejöttéhez egyirányú áramlás is elegendő. A sűrűségkülönbségből fakadóan a gáz és az olaj áramlási iránya a víztől eltérő lesz. Ennek következtében, ha az áramlási útvonalon valamilyen csapdázódásra alkalmas szerkezet vagy kisebb permeabilitású szakasz található, akkor a szénhidrogéneknek potenciál minimuma alakulhat ki, így felhalmozódhatnak, míg a víz továbbhalad (Tóth, 1980).

Kiáramlási területeken, különböző áramlási rendszerek találkozásánál az áramvonalak összetartanak, a víz által szállított szénhidrogének laterálisan nem szabadulhatnak el. A víz felfelé áramlása a rétegek pórusméret csökkenése esetén is lehetséges (Tóth, 1995), azonban az ilyen szituációk a membránfiltráció és a kapillaritás miatt a szénhidrogéneknek akadályt jelentenek, így a csapdázódásukat idézik elő. Beáramlási területeken a fluid-potenciál sugárirányban kifelé csökken. A lefelé áramló víz különböző fáciesű rétegeken halad keresztül. Előfordulhat az a szituáció, hogy a vízben jelen levő szénhidrogének nem képesek legyőzni azt az ellenállást, melyet ez a változás okoz, és a lefelé áramló víz egyes ágai közt felhalmozódnak. Ez a fajta felhalmozódás sokkal ritkább, mint a konvergáló fluidumok esetén (Tóth, 1988).

Hidraulikai csapda kialakulhat, egy szárazföldi eredetű gravitációs áramlás, és egy kontinens felé irányuló kompációs áramlás találkozásánál is (Tóth, 1988).

2.3 Hidraulikus szénhidrogén migráció hidrogeológiai következményei

A hidraulikus szénhidrogén migráció alapja, hogy a felszín alatti vizek az üledékes medencékben lokális, intermedier és regionális áramlási rendszerekben mozognak. Az

áramlási rendszerek különböző szakaszain a felszín alatti víz különböző tulajdonságokkal bír, és az egyes részekre jellemző jelenségeket okoz. Bizonyos jelenségek a szénhidrogén migrációs útvonalakhoz és a felhalmozódásokhoz köthetők. Maguk a szénhidrogén felhalmozódások pedig a felszín alatti vízáramlások megnyilvánulásai.

A felszín alatti vizek a szénhidrogén molekulákat már meglevő felhalmozódásokba szállíthatják, de a meglevő akkumulációkat el is moshatják. A részecskéket a felszín közelbe szállíthatják és így a felszínen mikroszivárgásokat, olajforrásokat, kátránygödröket alakíthatnak ki (Tóth, 1988).

2.4 Szénhidrogén migrációhoz és felhalmozódáshoz köthető hidrogeológiai jelenségek

A szénhidrogén migrációhoz és felhalmozódáshoz köthető hidrogeológiai jelenségek lehetnek direktek és indirektek. Indirektek azok a jelenségek, melyeket olyan folyamatok alakítottak ki, melyek a szénhidrogének csapdázódását is előidézhetik. Direkt jelenségek azok, melyek közvetlenül szénhidrogén felhalmozódások jelenlétére utalnak (pl. olajszivárgás) (Tóth, 1988).

Indirekt jelzők: Olyan fluid-potenciál, vagy nyomás viszonyok, vagy az áramlási rendszerek olyan tulajdonságai, melyek kiáramlási területre, hidraulika, vagy hidrodinamikai csapdára utalnak. Pozitív geotermális anomáliák; mocsarak, sós talajok, sós vízkiáramlások; pórusvíz sótartalmának növekedése; felszín közeli redukció; váltakozó talajok; szulfid ércek; radiometrikus és elektrotellurikus anomáliák (Tóth, 1988).

Egyes medencékben a felszín alatti vizek áramlása olyan erőteljes lehet, hogy a szénhidrogén felhalmozódások nem csak elmozdulnak az áramlás irányába, hanem teljesen el is mosódhatnak, és távolabbi helyeken felhalmozódhatnak. Ilyen esetben a rezervoár kőzetben, a felhalmozódás korábbi helyén maradhatnak olajnyomok, melyek félrevezetőek lehetnek és csak azt bizonyítják, hogy a területen korábban volt szénhidrogén telep. Egy potenciális szénhidrogén kutatási területen a fűrés megkezdése előtt az UVZ módszer hatékony lehet a lehetséges felhalmozódás áthelyeződések vizsgálatában is (Dahlberg, 1985).

2.5 Szénhidrogén kutatás olajhidrogeológiai megközelítése

Az olajhidrogeológia módszertana, azaz a szénhidrogén kutatás hidrogeológiai megközelítése két alapvető összefüggésen alapul. Az első, hogy a felszín alatti vizek a szénhidrogén

molekulákat olyan fluid-dinamikai szempontból kedvező helyekre szállíthatják, ahol azok csapdázódhatnak, felhalmozódhatnak. A második, hogy a felszín alatti vizek felhalmozódások meglétét jelezhetik azzal, hogy direkt vagy indirekt jeleket szállítanak az akkumulációktól, olyan helyekre ahol azok detektálhatók. Indirekt módszer esetén olyan felszín alatti régiókat keresnek a kutatók, melyek hidraulikai és hidrodinamikai tulajdonságai kedvezőek a szénhidrogének felhalmozódására. A direkt módszer a direkt indikátorokon alapul, és megpróbálja felismerni és értelmezni a felszín alatti vízhez kötődő jelenségeket és tényleges felhalmozódásokat (Tóth, 1988).

A hidrogeológiai megközelítést 4 problémára szokták alkalmazni a szénhidrogén kutatásban (Tóth, 1988):

1. Olyan területek felderítésére, ahol hidraulikailag kedvezőek a feltételek a szénhidrogének felhalmozódására.
2. A potenciálisan migrált szénhidrogének térfogat becslésére.
3. A hidraulikai és hidrodinamikai csapdák helyének meghatározására, a már ismert felhalmozódások kiterjedésének megadására, és a felhalmozódások közti kapcsolatok vizsgálatára.
4. A direkt hidrogeológiai indikátorok felmérése és értelmezése alapján a szénhidrogén felhalmozódások közvetlen keresésére.

3. Az „UVZ” módszer

Az UVZ módszer a hidrodinamikai csapdázódás vizsgálatának olajhidrogeológiai módszere. Ez Hubbert (1953) alapelvei és matematikai egyenletei alapján próbálja feltérképezni a különböző geológiával és hidrogeológiával rendelkező területeken a szénhidrogén csapdázódási potenciált, előtérbe helyezve azt, hogy az olaj- és a gázrészecskék a vízzel együtt mozognak, áramlási irányuk azonban a sűrűségükben levő különbség miatt eltér. A módszer alapegyenleteinek megértése érdekében először a felszín alatti víz mozgásának törvényszerűségeit kell tisztázni.

3.1. A felszín alatti víz mozgása

Azt a munkát, ami egységnyi tömegű víz egy tetszőleges pontból a mérési pontba való szállításához szükséges a víz potenciáljának nevezzük (Hubbert, 1940). A kiindulási pontban az eleváció z_0 , a víznyomás p_0 . A mérési pontban, melyre a folyadékpotenciált vonatkoztatjuk az eleváció z , a víznyomás p .

Így egy egységnyi tömegű víz potenciálja (Hubbert, 1940):

$$\phi = g(z - z_0) + \frac{p - p_0}{\rho}, \text{ ahol} \quad (1)$$

ϕ : folyadékpotenciál (m^2/s^2)

g : gravitációs állandó (m/s^2)

z : végpont elevációja (m)

z_0 : kiindulási pont elevációja (m)

p : víznyomás a vonatkoztatási pontban (Pa)

p_0 : víznyomás a kiindulási pontban (Pa)

ρ : vízsűrűség (g/cm^3).

Mivel a kiindulási pont tetszőlegesen megválasztható az egyszerűség kedvéért ezt a tengerszinten levőnek tekinthetjük, így $z_0 = 0$ -val helyettesíthetünk:

$$\phi = gz + \frac{p - p_0}{\rho}. \quad (2)$$

Ha p_0 az atmoszferikus nyomás, vagy viszonyító nyomás, akkor:

$$\phi = gz + \frac{p}{\rho}. \quad (3)$$

A folyadékpotenciál értéke a mérési pontra vonatkozóan a gravitációs állandó és a mérési pontban jellemző hidraulikus emelkedési magasság (h) segítségével is kifejezhető:

$$\phi = gh \left(= gz + \frac{p}{\rho} \right), \text{ vagyis} \quad (4)$$

$$h = z + \frac{p}{\rho g}. \quad (5)$$

A vízáramlás a nagyobb potenciálú hely felől a kisebb felé történik.

3.2. Az UVZ módszer elmélete

A módszer megértéséhez elsőként az olaj- és gázrészecskék felszín alatti környezetben való viselkedésének tanulmányozása szükséges Hubbert (1953) alapján.

Az olaj- és a gázrészecskék kezdeti diszpergált állapotukban egy víztelített pórusterben nem folytonos térfogati elemekként vannak jelen. Mint ilyen részecskék, mechanikus energiával rendelkeznek, melyek egységnyi tömegre vonatkoztatott értékei alatt a folyadékok potenciálját értjük. Víz esetén egy adott fluidum potenciálján azt a munkát értjük, ami ahhoz szükséges, hogy ennek a folyadéknak egy egységnyi tömegét a standard állapotból egy meghatározott pontba szállítsa. Ez tartalmazza a gravitáció és a nyomás ellenében végzett munkát, valamint a határfelületi energiát a szénhidrogén, a víz és a kőzetváz között. Egy adott kőolajrészecske potenciálja (ϕ_o) egy adott pontban a következő egyenlettel fejezhető ki:

$$\phi_o = gz + \frac{p}{\rho_o} + \frac{p_c}{\rho_o}, \quad (6)$$

ahol p a környező víz nyomása az adott pontban, p_c a kapilláris nyomás (víznedves rendszerben az olaj nyomásának többlete a vízéhez képest), ρ_o pedig az olaj sűrűsége.

Gáz esetén a potenciál ettől különbözni fog, mivel további energia lesz szükséges a gáz összenyomásához, a standard és a végső állapot közti nyomáskülönbségből fakadó térfogatváltozás miatt. A gázra vonatkozó potenciálegyenlet:

$$\phi_g = gz + \int_0^p \frac{dp}{\rho} + \int_p^{p+p_c} \frac{dp}{\rho}, \quad (7)$$

ahol ρ a gáz változó sűrűsége az összenyomás során.

A hajtóerő, ami egy olaj vagy gáz részecskére hat egy adott pontban, az illető elem potenciáljának negatív gradiense lesz:

$$E_o = -grad \phi_o = g - (1/\rho_o)grad p - (1/\rho_o)grad p_c, \quad (8)$$

$$E_o = -grad \phi_g = g - (1/\rho_g)grad p - (1/\rho_g)grad p_c, \quad (9)$$

ahol ρ_o , az olaj, ρ_g a gáz sűrűsége egy referenciapontban.

Ezek vektoriális egyenletek, melyek kifejezik, hogy egy részecskére három különböző erő hat. Egy a gravitáció miatt, egy a környező víz nyomásváltozása miatt, egy pedig a pontról pontra változó kapilláris nyomás miatt.

3.2.1 Migráció rezervoár kőzetekben

A rezervoár kőzetek nagy általánosságban nézve durvaszemcsés rétegek, finomabb szemcsés összletek között, melyek vízzel telítettek, és bennük általában a rétegzéssel párhuzamos vízáramlás zajlik.

A migráló kőolajrészecskék ilyen környezetben is rendelkeznek egy ϕ_o potenciállal, mely a rezervoár kőzeten belül függeni fog a pozíciótól és a környezettől, azonban a határfelületek kivételével a kapilláris erőktől viszonylag független lesz. A rezervoár kőzet határán, a durvább szemcsés kőzetből a finomabbba történő migrálás során nagy potenciálnövekedés jellemző a kapillaritásnak köszönhetően. Ennek következtében erre a határfelületre a rezervoár irányából az olaj szempontjából áthatolhatatlanként tekinthetünk. A kőolajrészecskék tehát addig fognak a hajtóerő ($E_o = - \text{grad } \phi_o$) irányába migrálni, amíg el nem érnek egy ilyen határt. A határon az E_o legnagyobb tangenciális komponensének irányába térítődnek el, míg olyan pozícióba nem kerülnek, ahol ez a komponens megszűnik. Ez általában egy olyan pont, ahová a tér minden irányából a tangenciális komponens konvergál. Ennek következtében ez egy olyan hely lesz, ahová az olaj minden irányból migrál, de kiszabadulni onnan nem tud, vagyis csapdázódik. Azok a helyek, melyek felé a hajtóerő komponensek konvergálnak a potenciálmínimumok helyei.

Tehát egy ilyen közegben, ahol a kapilláris erő elhanyagolható, egy adott kőolaj részecske potenciálja:

$$\phi_o = gz + \frac{p}{\rho_o}, \quad (10)$$

és a rá ható hajtóerő:

$$E_o = -\text{grad } \phi_o = g - (1/\rho_o)\text{grad } p. \quad (11)$$

Annak ellenére, hogy a nyomás az egyik legkönnyebben mérhető paraméter a kutakban, az egyenlet megoldásához ennek térbeli eloszlása szükséges, melynek mérése nagyon nehéz. Ennek következtében egyszerűbb, ha a ϕ_o és E_o értékeket a jobban kezelhető ϕ_w és E_w értékekhez, a környező víz potenciáljához és hajtóerejéhez viszonyítjuk:

$$\phi_w = gz + \frac{p}{\rho_w}, \quad (12)$$

$$E_w = -grad \phi_w = g - (1/\rho_w) grad p. \quad (13)$$

Ha megoldjuk az első egyenletet p -re és behelyettesítünk az olajpotenciál egyenletébe a következőt kapjuk:

$$\phi_o = \frac{\rho_w}{\rho_o} \phi_w - \frac{\rho_w - \rho_o}{\rho_o} gz, \quad (14)$$

amely kifejezi az olajpotenciált minden pontban, egy adott pontban, adott eleváción mért vízpotenciál szempontjából.

Hasonló eljárással adható meg a víz hajtóerejével és a gravitációval kifejezett olajra ható hajtóerő is:

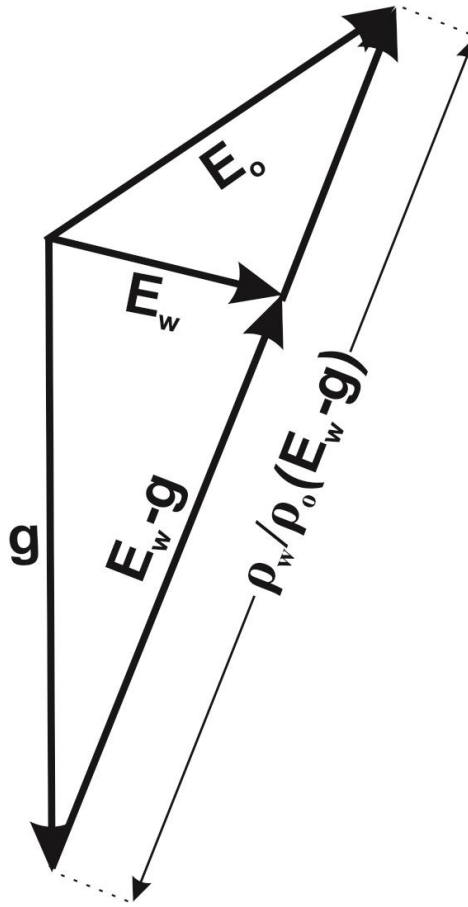
$$E_o = g + \frac{\rho_w}{\rho_o} (E_w - g). \quad (15)$$

A 14-es egyenlet segítségével megadhatjuk az olaj ekvipotenciál felszíneket, melyek negatív gradiense a hajtóerő vektor (E_o) lesz, vagy a 15-ös egyenlet segítségével közvetlenül is meghatározhatjuk E_o -t, melyre az ekvipotenciál felszínek merőlegesek lesznek.

3.2.2 A hajtóerő, mint vektormennyiség

Az olaj részecskékre ható E_o hajtóerő, mint az a 15-ös egyenletből is látszik a g és E_w vektorok függvénye. Az első, a gravitációs gyorsulás vektor függőlegesen lefelé, míg a második (E_w), az egységnyi tömegű vízre ható teljes hajtóerő, mely az áramlás irányába mutat.

Ha ezt a két vektort grafikusán ábrázoljuk, g és E_w ugyanabból a pontból indulnak, de eltérő irányúak. E két vektor különbsége az $E_w - g$ vektor lesz. A $\frac{\rho_w}{\rho_o}(E_w - g)$ vektor ezzel egybe fog esni, de $\frac{\rho_w}{\rho_o}$ -val nagyobb lesz. Végül az $E_o = g + \frac{\rho_w}{\rho_o}(E_w - g)$ vektor kiindulópontja meg fog egyezni a g és E_w vektorokéval, végpontja pedig a $\frac{\rho_w}{\rho_o}(E_w - g)$ vektorával esik egybe (1. ábra).

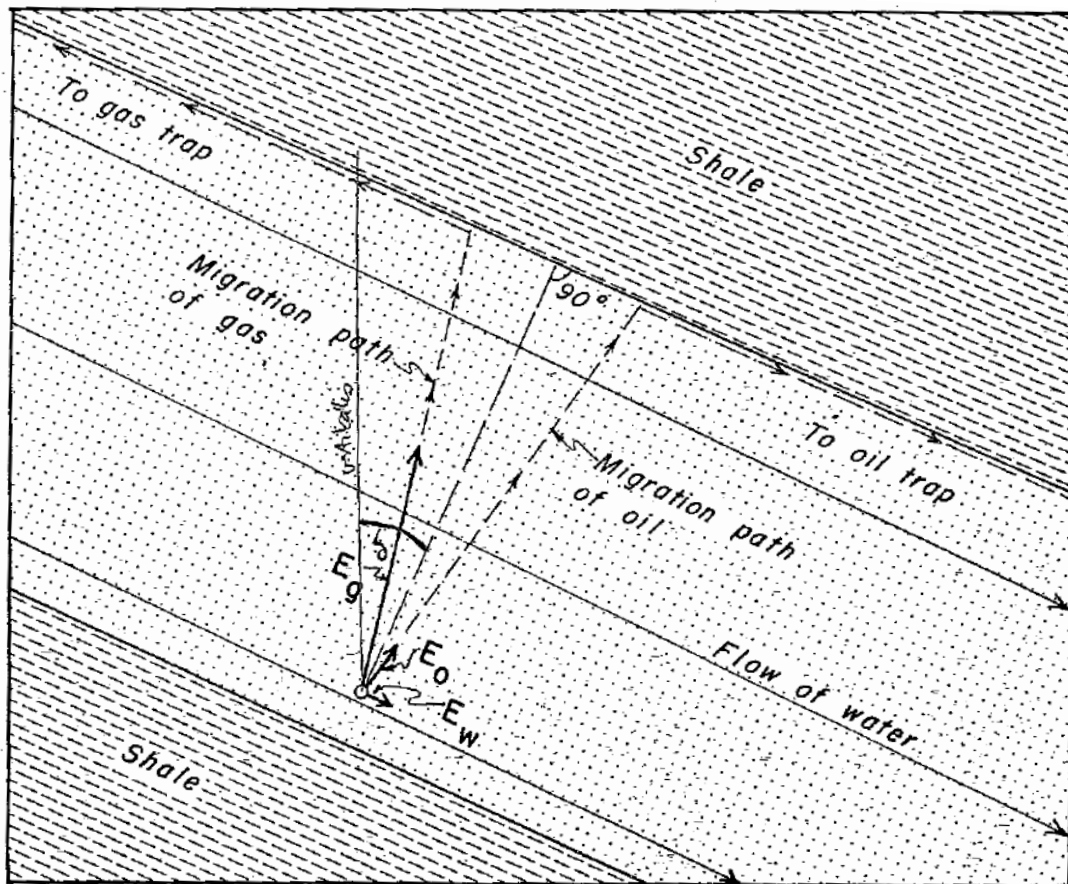
1. ábra Egy olajrészecskére hidrodinamikus környezetben ható erők vektori ábrája (Hubbert, 1953)

Mivel g állandó érték, az E_o vektor elsősorban ρ_o és E_w függvénye lesz. Rögzített ρ_o esetén, ha E_w zérus, vagy vertikális, E_o is vertikális lesz, vagy E_w nagyságától és irányától függően akár nulla is lehet. Minden más esetben, mikor E_w nem zérus és nem vertikális E_o a horizontális komponens felé fog kitérni.

Tehát egy dinamikus felszín alatti vízáramlással jellemezhető területen, ahol az áramlási irány nem vertikális, különböző nagyságú és irányú erők fognak hatni az olaj- és gázrészecskékre, melynek következtében ezek különböző irányokba fognak migrálni.

12

vertikálistól. Ugyanígy E_w nagyságától és a sűrűségkülönbségektől függően E_o és E_g is el fognak térni a vertikálistól a rétegdőlés irányába, E_o nagyobb szöggel, mint E_g . A sűrűségkülönbségek és E_w egy bizonyos értéktartományában E_o nagyobb, míg E_g kisebb, mint δ szöggel fog eltérni a vertikálistól. Ennek következtében, mikor az olajrészecskék elérik a rezervoár réteg felső impermeábilis határát a mentén lefelé, míg a gáz részecskék felfelé fognak migrálni. Így egy olyan impermeábilis réteghatár jöhet létre, mely mentén az olaj- és gázrészecskék ellentétes irányban fognak áramlani.

3. ábra Az olaj és a gáz különböző irányú migrációja hidrodinamikus környezetben (Hubbert, 1953)

Az olajcsapdázódási helyek lehatárolásához a skaláris potenciálok a legalkalmasabbak. A vízre vonatkoztatott olajpotenciált a korábban már levezetett 14-es egyenlet adja meg:

$$\phi_o = \frac{\rho_w}{\rho_o} \phi_w - \frac{\rho_w - \rho_o}{\rho_o} g z. \quad (16)$$

Ha $\phi_o = g h_o$ és $\phi_w = g h_w$ –vel helyettesítünk, majd g-vel osztunk, a következő egyenletet kapjuk:

$$h_o = \frac{\rho_w}{\rho_o} h_w - \frac{\rho_w - \rho_o}{\rho_o} z, \quad (17)$$

melyben minden tag hosszúság dimenziójú. Ha h_w és z a tér minden pontjában ismertek, akkor h_w =konstans és z =konstans felületeket szerkeszthetünk és ezekből meghatározhatjuk a számunkra szükséges h_o =konstans felületeket.

A z =konstans eleváció felületek horizontálisak, míg a h_w =konstans felületek az ekvipotenciálok. A két felület metszéspontja egy horizontális görbe mentén lesz, melyen mivel h_w és z is konstans a 17-es egyenlethől következően h_o is az lesz. Geológiai szempontból a h_w =konstans és h_o =konstans felületek dőlése erősen különbözhet, azonban csapásuk mindig azonos. Egyszerű grafikus ábrázoláshoz a legalkalmasabb a 17-es egyenlet. Ha bevezetjük, hogy:

$$\frac{\rho_w}{\rho_o} h_w = u \quad \text{és} \quad \frac{\rho_w - \rho_o}{\rho_o} z = v, \quad \text{akkor} \quad (18)$$

$$h_o = u - v, \quad (19)$$

melyben változatlanul minden tag hosszúság dimenziójú. Az u =konstans és v =konstans görbék segítségével a h_o =konstans görbét közvetlenül ábrázolhatjuk, melyekre az olajmigráció merőleges lesz és a csökkenő értékek felé fog irányulni. Ebből következően, ha ezen görbék egy csoportja zárt, és alacsony potenciálú, vagy h_o -jú területet zárnak közre, akkor ez a terület egy csapdát fog jelenteni az olaj számára, mivel az a kisebb potenciálú hely felől a nagyobb felé nem fog tudni áramlani. A teljesen záródó potenciál minimum görbéken kívül a nagy gradienssel rendelkező területek is potenciális csapdák lehetnek, mivel kisebb permeabilitású zónákat jeleznek.

Egy rezervoár réteg tetejére rajzolt z =konstans görbék egyszerűen a szerkezeti kontúrok, míg a h_w =konstans görbék a potenciometrikus felszínek kontúrjai. Ezen két görbecsalád térképeiből a 18-as egyenlet segítségével megszerkeszthetjük az u =konstans és v =konstans

görbékét. Az első a potenciometrikus, a második a szerkezeti kontúrokkal lesz párhuzamos, de a görbék közti távolság és a kontúr intervallumok mindkét esetben eltérőek lesznek.

Hubbert ezen levezetését követően A. S. Dickinson és J. J. McMahon rámutattak (Hubbert, 1953), hogy az előző eljárást kissé módosítva egy további egyszerűsítéshez juthatunk. Ha a 17-es egyenlet minden tagját $\frac{\rho_w - \rho_o}{\rho_o}$ -val osztjuk, akkor a következő egyenletet kapjuk:

$$\frac{\rho_o}{\rho_w - \rho_o} h_o = \frac{\rho_w}{\rho_w - \rho_o} h_w - z, \quad (20)$$

mely egyenlet minden tagja szintén hosszúság dimenziójú. Ha a korábbi u és v meghatározásokat módosítjuk:

$$\frac{\rho_o}{\rho_w - \rho_o} h_o = u \quad \text{és} \quad \frac{\rho_w}{\rho_w - \rho_o} h_w = v, \quad (21)$$

és a 20-as egyenletbe behelyettesítünk, akkor megkapjuk az úgynevezett **UVZ módszer alapegyenletét**:

$$u = v - z. \quad (22)$$

Itt az u =konstans felületek az olaj ekvipotenciálokkal, a v =konstans felületek pedig a víz ekvipotenciálokkal esnek egybe. Egy rezervoár réteg tetejére vonatkoztatva a z =konstans görbék a szerkezeti kontúrok lesznek. Az u görbékét grafikusán meghatározhatjuk, a v és z görbék segítségével. Az u görbék által közrezárt, potenciál minimummal jellemezhető területek fogják reprezentálni az olajcsapdákat. Ennek a módszernek két nagy előnye van, az eredeti Hubbert (1953) féle elképzeléshez képest. Itt a szerkesztés során közvetlenül a szerkezeti kontúrtérképet használhatjuk, továbbá az u értékeknek geometriai és energetikai jelentősége is van.

Gáz esetére ez az elmélet összetettebb számolásokat igényelne, mivel a gáz potenciálja tartalmazza a kompresszióval szemben végzett munkát is, azonban mivel számunkra egy adott ponton mérhető abszolút potenciál érték nem jelentős, elhanyagolható hibát vétünk, ha a gázt egy állandó sűrűségű folyadékként kezeljük. Így gáz esetén is alkalmazhatjuk az előzőekben leírt módszert, azonban a sűrűség értékek eltérése miatt a h_g görbék különbözni fognak a h_o görbékétől.

Az előzőekben leírtak alapján abban az esetben, mikor egy felszín alatti környezetben nincs vízáramlás a h_o =konstans görbék egybe fognak esni a z =konstans görbékkel és az olajcsapdázódási helyek csak szerkezeti meghatározottságúak lesznek. Mikor azonban a felszín alatti víz mozgásban van ezek nem fognak egybe esni, és az olaj- és gázcsapdázódási helyek sem fogják teljesen fedni egymást, sőt akár teljesen el is különülhetnek.

3.3. Az UVZ módszer alkalmazása

3.3.1 Térképek

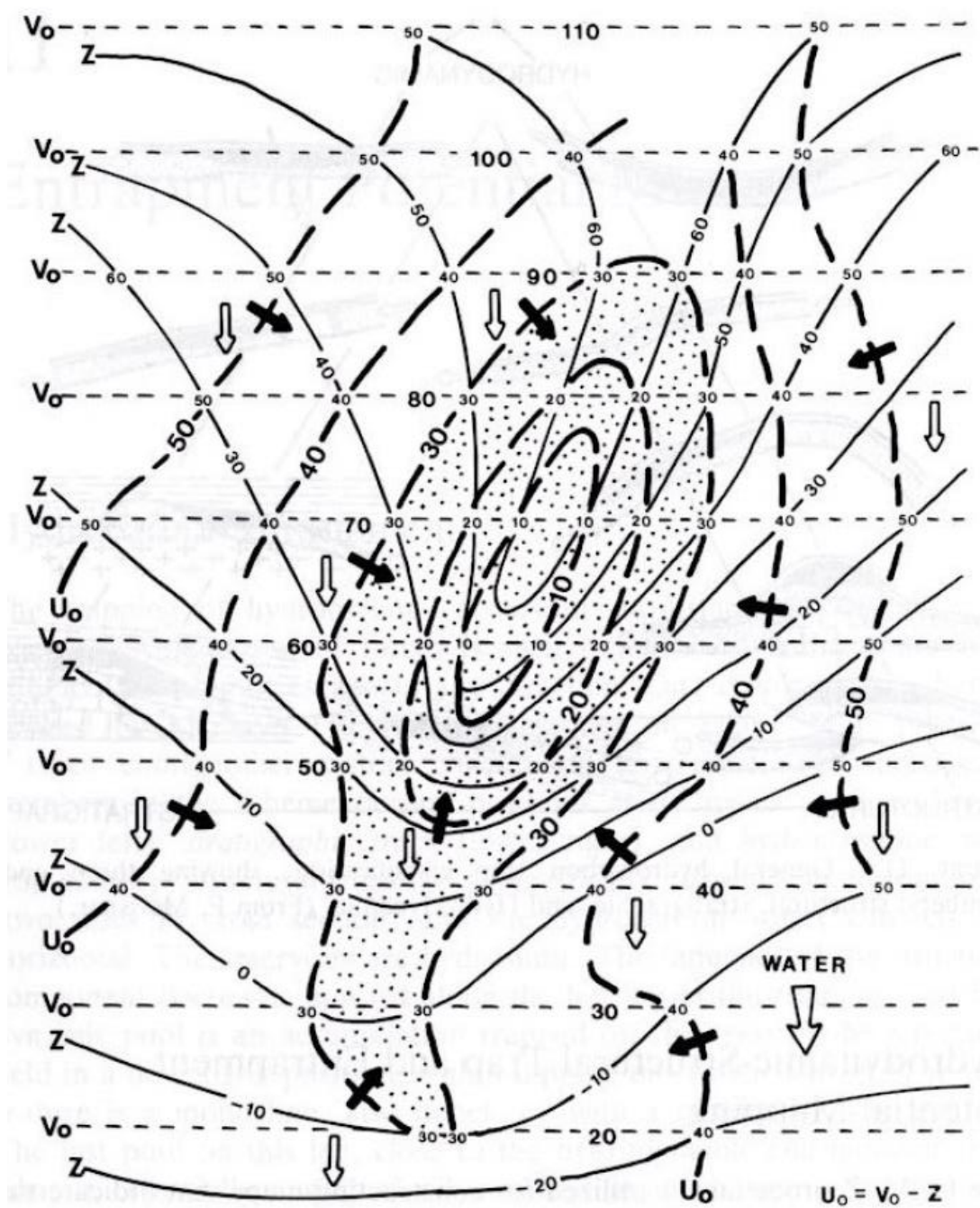
Az UVZ módszer alapvetően grafikus úton keresi a szénhidrogének csapdázódására alkalmas területeket. Az alapegyenlet alapján az első feladat egy „z” térkép készítése, mely a gyakorlatban egy lehetséges rezervoár réteg tetejének az eleváció térképét jelenti. Ez már önmagában is utalhat lehetséges csapdázódási helyekre. A v térkép gyakorlatilag a szénhidrogének vízre vonatkoztatott potenciál értékeinek a térképe. Ez a gyakorlatban annyit jelent, hogy a mért hidraulikus emelkedési magasság értékeket $\rho_w/(\rho_w - \rho_o)$ -val (olaj esetén) szorozzuk, ahol ρ_w a víz, ρ_o az olaj sűrűsége. A kapott értékekből izovonalas térképet készítünk, melyet a rezervoár tető térképpel fedésbe hozunk, majd a v és z vonalak metszéspontjainál kiszámoljuk az u (v-z) értékeket. Az így kapott pontokból újabb izovonalas térképet készítünk, mely már megadja az adott szénhidrogén potenciáltérképét melyen a minimum értékek jelzik a lehetséges csapdázódási helyeket.

A 4. ábrán az eleváció kontúrok egy keskeny délről, nyugatról és keletről záródó, azonban észak felé nyitott szerkezetet rajzolnak ki. Statikus körülmények között ebben a szerkezetben sem olaj, sem gáz nem csapdázódhatna, mivel a felhajtóerő őket észak felé tovább szállítaná. A Vo kontúrok – melyek lényegében csak átskálázott víz ekvipotenciálok – alapján a területen északról délre áramlik¹ a víz, ezt mutatják a fehér nyilak. A V és Z kontúrok segítségével szerkesztett U térképen látszik, hogy az olaj potenciál görbék záródnak. A minimum érték a Z térképen is kirajzolódó szerkezet középpontjában van, vagyis a területen lehetséges az olaj csapdázódása. A fekete nyilak az olaj migráció irányát mutatják, a területen minden olajrészecske a potenciál minimum értéke felé fog migrálni. A lehetséges maximális olaj felhalmozódás a legnagyobb záródó potenciál görbe által bezárt területtel lesz egyenlő. A

---

¹ A dolgozatban mindehol áramlási irányt említek, valójában azonban hajtóerő irányt határozok meg a hidraulikus gradinsek alapján, mivel nem veszem figyelembe a hidraulikus vezetőképességet.

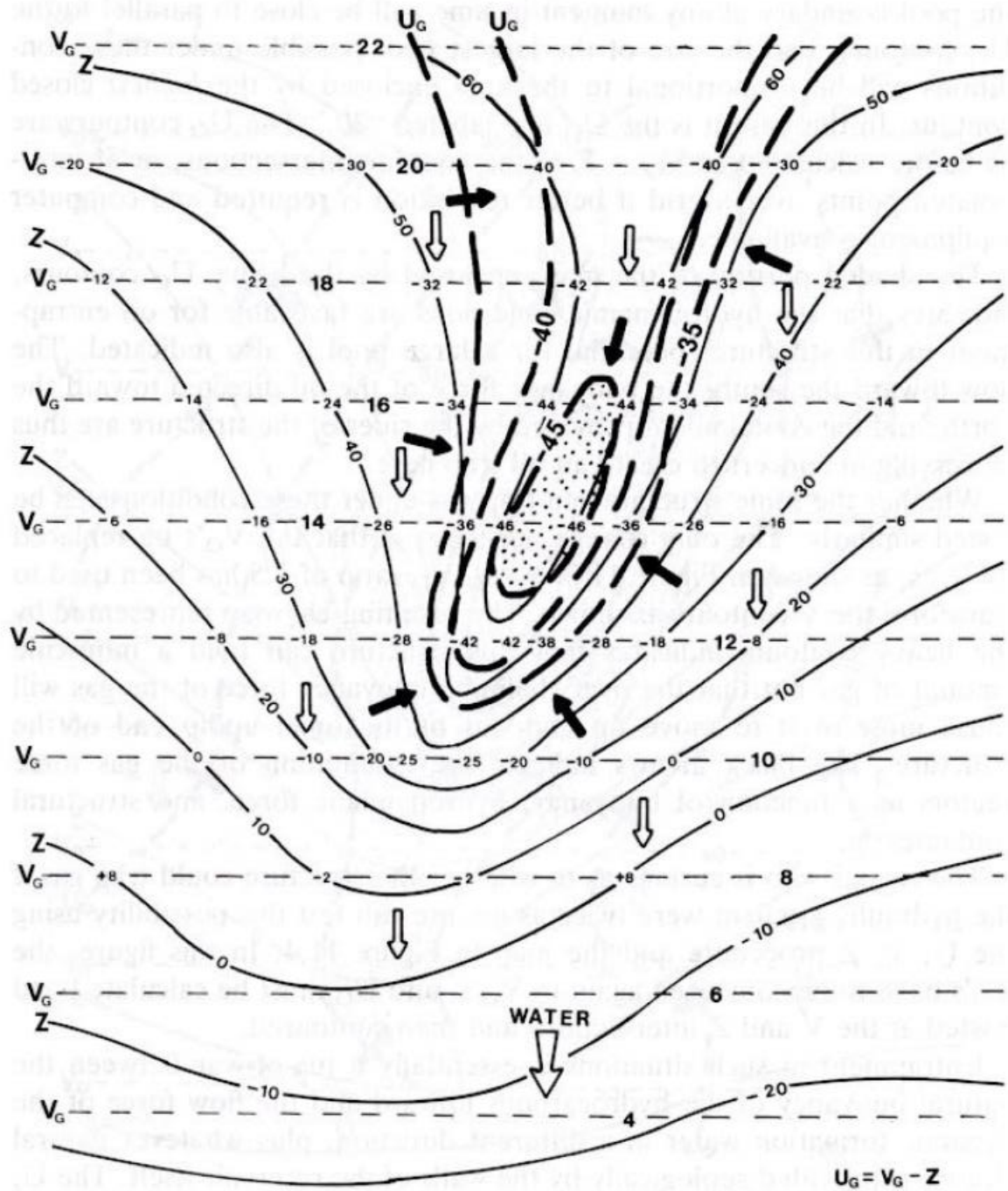
dél felé irányuló vízáramlás, az olajra ható felhajtóerő, és a szerkezet által biztosított részleges záródás együtt teszik lehetővé az olaj csapdázódását.

4. ábra Egy nem teljesen záródó szerkezet potenciális olaj csapdázódási térképe (Dahlberg,, 1985)

Az 5. ábrán a lehetséges gázcsapdázódást láthatjuk ugyanarra a szerkezetre, ugyanazokkal a feltételekkel. Az U térkép eltérő lesz, mivel a gáz sűrűsége jóval kisebb az olajénál. Látszik,

hogy ez a szerkezet a gázra ható jelentősen nagyobb felhajtóerő miatt csak csekély mennyiségű gáz csapdázására alkalmas, a gáz a szerkezet nyitott részén észak felé elmigrál.

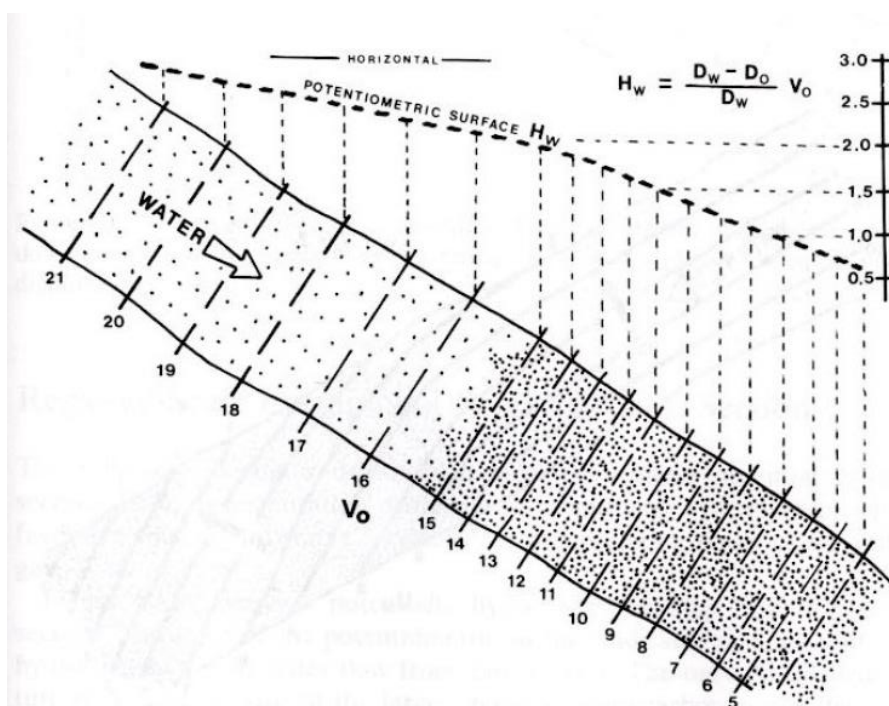
5. ábra Gáz csapdázódási potenciál egy nem záródó szerkezetben (Dahlberg, 1985)

Ebben a szituációban a csapdázódást a szénhidrogénekre ható természetes felhajtóerő és a vízáramlás küzdelme határozza meg, valamint a szerkezeti elem jelenléte is fontos, de nem szükségszerű tényező. Az UVZ módszer minden esetben ezeknek a faktoroknak az összesített hatását vizsgálja.

3.3.2 Szelvények

Egy sztratigráfiai csapdában a szénhidrogének felhalmozódása elsősorban a litológiai változásoktól és a hidrogeológiai környezettől függ, a szerkezetnek ezeknél sokkal kisebb szerepe van. Az olaj- és gáztelepek ott lesznek, ahol ezeknek a faktoroknak az összetett hatása kedvező.

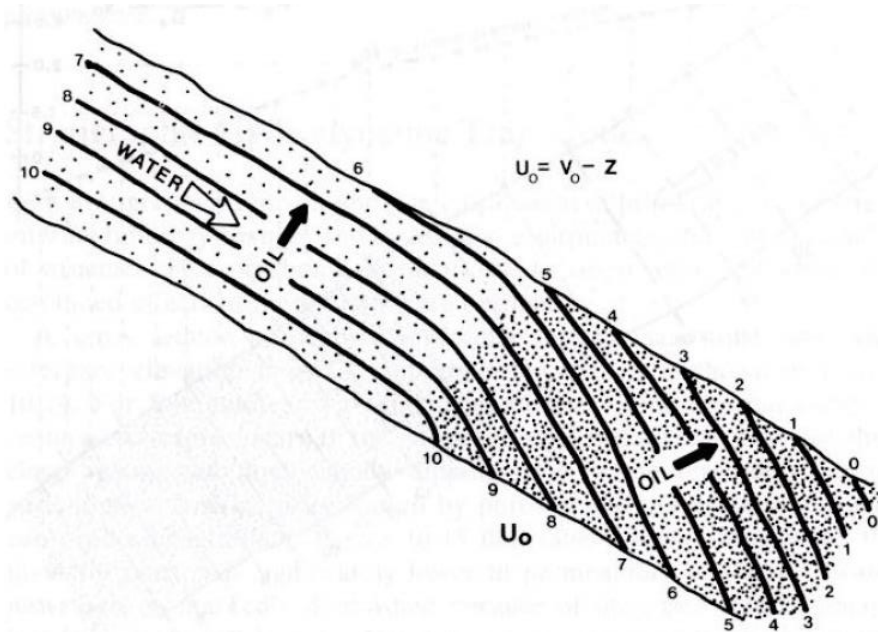
Az UVZ módszer a térképi alkalmazáson kívül szelvény menti vizsgálatokra is alkalmas. A 6. ábrán egy egyenletesen dőlő homokréteg látható. Egy ilyen rétegben szükséges valamilyen

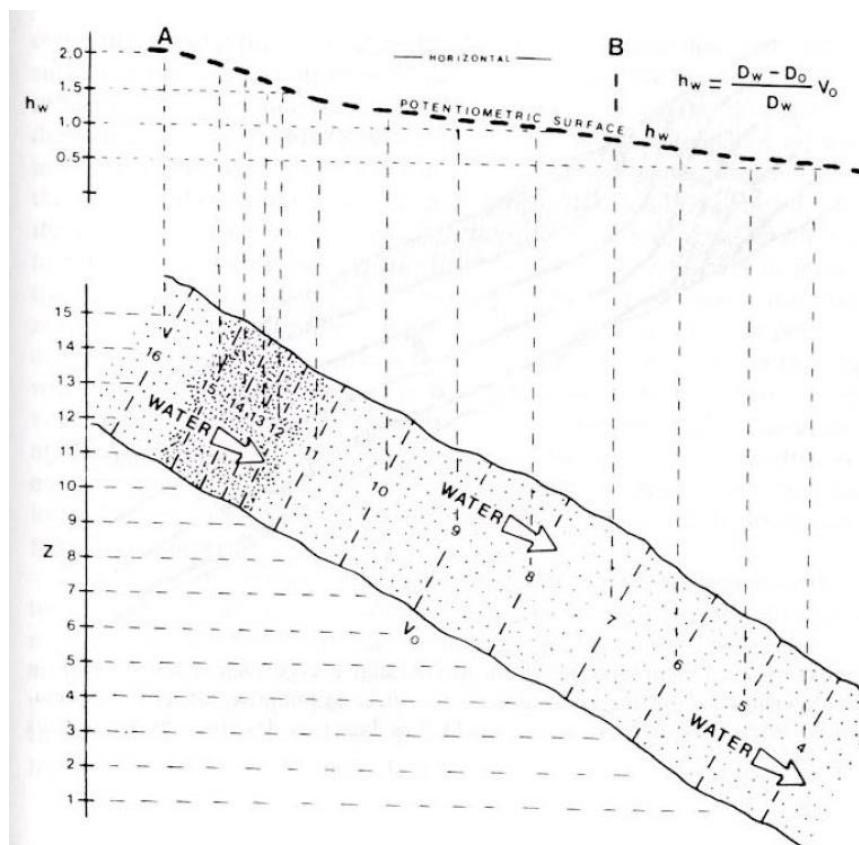
6. ábra A vízre vonatkoztatott olaj potenciál (V_o) vonalak és a helyi potenciometrikus felszín (H_w) (Dahlberg, 1985)

tényező, mely deformálódást idéz elő az olaj izopotenciál felületekben. Ebben az esetben a homokréteg mélyebben levő része kisebb permeabilitású, ennek következtében a vízáramlás intenzitása itt erősen lecsökken, a hidraulikus gradiens pedig megnő (besűrűsödnek az ekvipotenciálok). Az UVZ módszer segítségével erre a rétegre számolt olaj izopotenciálok láthatók a 7. ábrán. Ez alapján a kisebb permeabilitású részben elhajlás jelentkezik a potenciál görbékben. A 8. ábrán gyakorlatilag ugyanez a homokréteg látható nagyobb kiterjedésben.

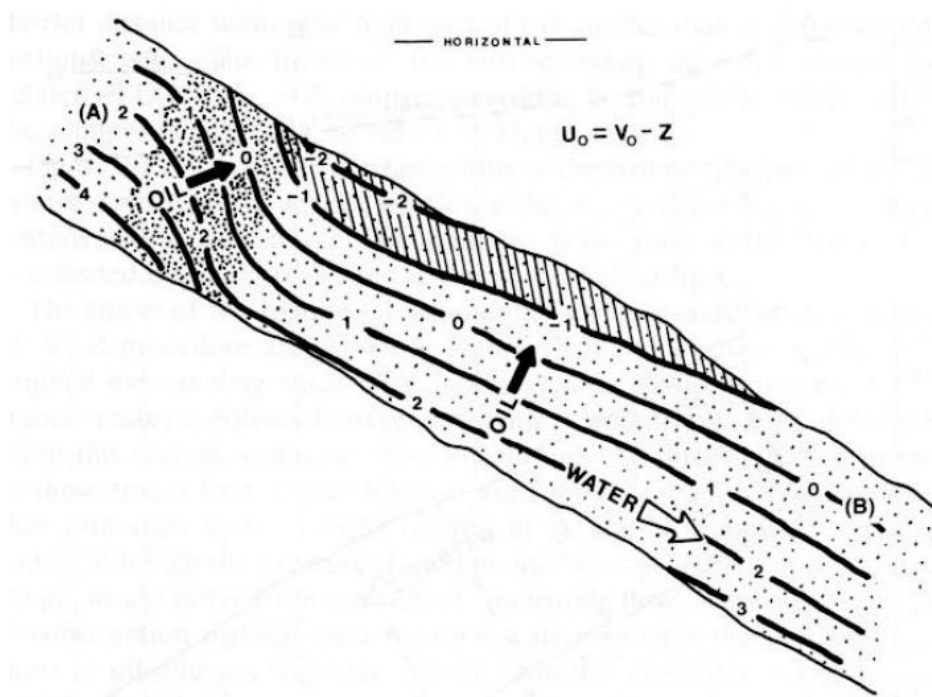
Látható, hogy a kisebb permeabilitású rész a víz potenciál értékekben is gradiens növekedést okoz. A szelvény olaj potenciál szelvényén (9. ábra) látszik, hogy az ennek eredményeként elhajló olaj ekvipotenciáloknak köszönhetően egy egyenletesen dőlő homokrétegben is kialakulhat olaj potenciál minimum és így felhalmozódás is (Hubbert, 1953). Az A és B pontokban mélyített fúrásokban (8. ábra) nem találnánk szénhidrogéneket, ugyanakkor a nyomás értékek eltérőek lennének, jelezve a vízáramlást.

7. ábra. Az olajpotenciál kontúrok a kisebb permeabilitású részben a réteg alja felé hajlanak (Dahlberg, 1985)

8. ábra A homokréteg kis permeabilitású része alatti V_o kontúrok (Dahlberg, 1985)

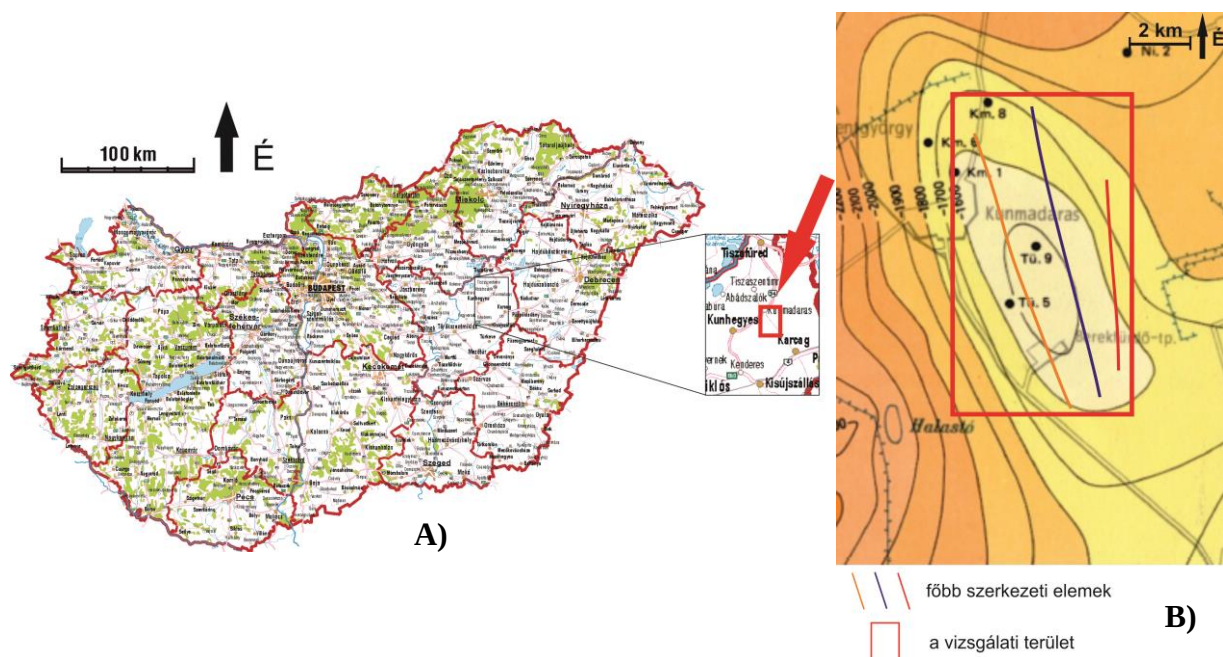

9.ábra. Az olaj izpotenciálok meghajlásának köszönhetően az egyenletesen dőlő, szerkezeti nélküli rétegben is lehetséges olajcsapdázódás (Dahlberg, 1985)

4. A vizsgálati terület bemutatása

4.1 A vizsgálati terület lehatárolása

A vizsgálati terület egy 10 x 6,5 km-es terület Kunmadaras és Berekfürdő térségében (10. ábra). A területen Tóth és Almási (2001) egy az aljzattól a felszín közeli rétegekig terjedő potenciál csóvát mutatott ki. Ezt a jelenséget Czauner (2008) és Czauner és Mádl-Szőnyi (2011) két az aljzattól a felszín közeléig kiterjedő vetőzónával magyarázza, melyek a túlnyomósan mélyebb helyzetű vizeket a felszín közelébe szállítják.

10. ábra A) A vizsgálati terület elhelyezkedése Magyarországon (Zentai, 2000 nyomán), B) A pannóniai medence aljzatának szintvonalas térképe a vizsgálati területen (Rónai et al., 1975) a főbb szerkezeti elemekkel (Czauner és Mádl-Szőnyi, 2011)

Azért ezt a területet választottam TDK dolgozatom témájaként, mivel az itt megfigyelt hidrogeológiai és szerkezeti jellemzők szoros kapcsolatban állnak a Tatárülés-kunmadarasi földgázmező létrejöttével, melyet már az 1950-es évek közepén feltártak és Kunmadaras térségében termelésbe állítottak.

4.2 Földtani felépítés

Kutatási területem a Tiszai-egység részét képezi, ezen belül is a Tisztántúlhoz, az Alföldhöz tartozik. Mivel az Alföld a neogén Pannon-medence része, így a neogénnél idősebb

képződményeket a medencealjzathoz soroljuk (Kőrössy, 1985). Munkám során neogénnél idősebb képződményeket nem vizsgáltam, így a földtani felépítés ismertetésénél is elsősorban a neogén bemutatására koncentráltam.

Mivel a medencealjzatot aránylag kevés fúrás érte el és ezek eloszlása is kedvezőtlen, ezért annak felépítése nagy bizonytalanságokkal terhelt (Kőrössy, 1985).

4.2.1 Paleozoikum, mezozoikum

A Tiszai-egység pre-alpi polimetamorf kristályos aljzata a variszkuszi orogenezis során forrt össze kisebb terrénumokból (Szederkényi, 2001). A terrénumok közül területem a Kunsági- (Mecsek-Villány-Bihar) terrénum és azon belül a Mórággyi-szubterrénium részét képezi, mely egy metamorf komplexum (Szederkényi, 2001).

A triász és jura képződmények ÉK-DNy irányú sávos lefutása az alpi orogenezis során lezajlott takaróképződés és pikkelyeződés eredménye (Bércziné Makk, 1998). Területem a mezozoós fáciesövek közül a Mecseki egységhez tartozik. Az egység tiszántúli részén triász formációk nem ismertek, a jurát egy pélites, mélyvízi képződmény képviseli a területen (Bércziné et al., 1996). Az alsó-kréta képződmények közül a legjelentősebb a Mecsektől a Nyírségig követhető Mecsekjánosi Bazalt Formáció (Kőrössy, 1985). A felső-kréta képződmények elsősorban az alpi orogenezishez köthetők. A Tisztántúl nyugati részén pelágikus márga, míg keleti részén flis jellegű homokkő jellemző (Haas, 1998).

4.2.2 Kainozoikum

Pre-pannóniai

A flis tengertől eltekintve a felső-kréta végén és a paleogénben az Alföld területe kiemelkedett és nagymértékben lepusztult. A paleogén végére az Alföld területének nagy része a Magura-óceán bezárulásával szárazulattá vált. (Kőrössy, 1985). A kora-miocénben a Tiszántúl még mindig szárazulatot képezett, azonban a középső-miocénben süllyedésnek indult, melynek következtében árkok és mélymedencék keletkeztek (Royden, 1988). Ebben a környezetben a kárpátiban szárazföldi, majd tengeri üledékek képződtek. A bádeniben bekövetkezett transzgresszió következtében mészkövek, agyagok, agyagmárgák képződtek (Kőrössy, 1985). Ezen kívül a Tiszántúlon nagy vastagságban megtalálható a középső-bádeni

Mátrai Andezit Formáció. Mindeközben az árkok és medencék közt kiemelt helyzetben maradt területeken nem folyt üledékképződés, mint ahogy az általam vizsgált területen sem (Kőrössy, 1985).

Pannóniai-pliocén

A pannóniai korszakot a Pannon-medence erőteljes süllyedése és feltöltődése határozta meg. A medence peremén fokozatosan emelkedő Alpokból és Kárpátokból származó törmelék szolgáltatja az anyagot a feltöltődéshez, helyenként 7000-8000 m vastag üledékrétegek is létrejöttek (Bérczi et al., 1988). A feltöltést ÉNy-i és ÉK-i irányból érkező hatalmas deltarendszerek végezték, ezek előrehaladásával egyre sekélyebb vízi képződmények rakódtak le.

A rétegsor kezdő tagja az abráziós partmenti konglomerátumokból és homokkőből álló Békési Formáció, fekszik mindig a preneogén aljzat (Juhász, 1992).

Erre az Endrődi Formáció következik, mely elsősorban mészmárgából, agyagmárgából álló nyíltvízi képződmény, az alföldi szénhidrogének jelentős anyakőzete (Juhász, 1992). A mészmárga tartalmazhat konglomerátum és homok gazdag rétegeket is, melyek a szinrift üledékek lepusztulásából származnak, teljes vastagsága a legmélyebb árkokban (Makói-árkok) akár 1000-1500 m is lehet (Sztanó et al., 2013).

Az Endrődi Formáció fedője a Szolnoki Formáció, melyet a part közeledése miatt turbidites rétegsor jellemez. Felszíne követi az aljzatmorfológiát, a peremeken azonban kiékelődik (Juhász, 1992). A formáció alsó részét a turbiditek disztális része alkotja, ezért itt a pélitek részaránya jóval nagyobb, míg a rétegsorban felfelé a proximális részen a homokkő rétegek vastagsága és gyakorisága is megnő (Juhász, 1998). Ezek a homoklebenyek átlagosan 50-150 méter vastag, felfelé durvuló összletek, 5-10 m vastag agyagrétegekkel elválasztva (Sztanó et al., 2013). Ezek a masszív homoktestek a terület legfontosabb rezervoárjai.

A delták folyamatos üledékbehordásának köszönhetően a lejtő elérte a dél-alföldi területeket is. Az Algyői Formációt a lejtőn lerakódott pélites üledékek alkotják. Uralkodó közettípusa az agyagmárga és az aleurolit, de helyenként gravitációs tömegmozgások eredményeként homokkőtestek is települhetnek a rétegsorba. Vastagsága 900 m is lehet, azonban az aljzatkiemelkedések fölött és a medenceperemek irányában elvékonyodik (Juhász, 1998). A Szolnoki Formáció vastag, masszív homoktestjeihez képest az Algyői Formáció alsó részében

előfordulók mindössze 10-40 m vastagok, 10-20 méter vastag hosszán követhető agyagrétegekkel elválasztva (Sztanó et al., 2013).

A delta előrenyomulása következtében megjelennek a parti, partközeli üledékek, melyek igen változatosak. Az itt képződött finom- és közepesemű homokkő rétegek agyagmárgával és alurolittal közberétegezve építik fel az Újfalui Formációt.

Fedője az alluviális síkságon képződött Zagyvai Formáció. Ártéren, folyómedrekben, mocsarakban, sekély tavakban lerakódott aleurolit-agyagmárga-homokkő sűrű váltakozásából áll (Juhász, 1998).

Fedője az Alföldön a Nagyalföldi Formáció, mely fektetéséhez hasonlóan alluviális síkságon létrejött képződményeket tartalmaz, azonban a klíma szárazabbá válása következtében itt a tarkaagyag rétegek már gyakoribbak (Juhász, 1998). A delta típusú üledékképződés a pannóniai végéig folytatódott.

A negyedidőszakban a medence arculatát az erős kéregmozgások és éghajlatváltozások alakították. Kis kiterjedésű, helyi süllyedékek alakultak ki és töltődtek fel, pl. a Nagykunság és a Hortobágy (Rónai, 1985).

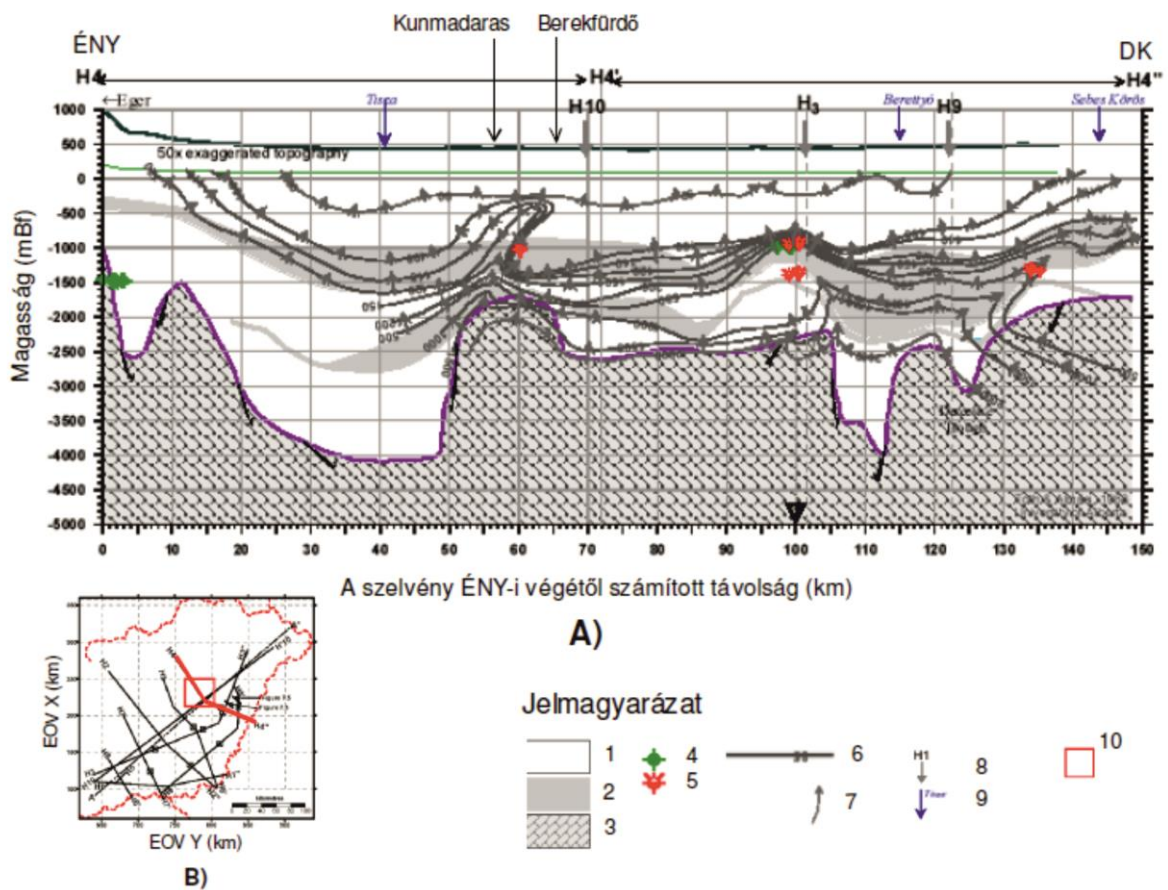
4.3 Szerkezetföldtani felépítés

Tágabb vizsgálati területemet elsősorban az ÉK-DNy irányú szerkezeti elemek jellemzik. Ezek közül a terület D-i peremén húzódik a posztrift, balos oldaleltolódással jellemezhető Orgovány-Kisújszállási vetőzóna (Pogácsás et al., 1989). Ezen kívül a területen jelentős szerkezeti elem a Kunmadaras-Berekfürdő vonalában húzódó ÉÉNy-DDK irányú normálvető (Fodor et al., 2005). A szűkebb területet szerkezeti szempontból elsősorban a markáns oldaleltolódási zónák jellemzik. Czauner és Mádl-Szőnyi (2011) két fő vetőzónát és ezekhez kapcsolódó 3 jelentős szerkezeti elemet mutatott ki, melyek É-D-i csapásúak és aljzati normálvetőkhöz kapcsolódnak.

A szénhidrogén felhalmozódás szempontjából igen fontos a területen található medencealjzat felboltozódás. Az Alföldön a preneogén medencealjzat akár 3000 méternél is mélyebben lehet, azonban Berekfürdő és Kunmadaras térségében 1600 méternél is sekélyebb mélységbe emelkedik (Rónai et al., 1975). A Czauner és Mádl-Szőnyi (2011) által kimutatott két vetőzóna a magaslat K-i és Ny-i oldalán húzódik, majd a D-i peremen összefut.

4.4 A felszín alatti vízáramlási rendszerek

Tóth és Almási (2001) az Alföldön két regionális áramlási rezsimet különített el, egy felső, regionálisan nyitott, gravitáció (topográfia) által vezérelt, és egy alsó, fedett, regionálisan túlnyomósos rendszert. A gravitációs áramlási rendszer tekintetében az általam vizsgált terület kiáramlási területnek számít. A mélyebb áramlási rendszer túlnyomása adódhat a betemetődési kompaktióból és a laterális tektonikai kompresszióból is. A vizsgálati területen Kunmadaras és Berektüdő térségében egy jelentős anomália figyelhető meg a potenciáltérben, mely egy nagy vastagságú vízfogó réteget harántolva felnyúlik egészen a Nagyalöldi vízvezetőbe (11. ábra).

11. ábra. A) H4 jelű hidraulikai keresztelvény B) A H4 szelvény nyomvonala (Almási, 2001)
 1: neogén vízvezető 2: neogén vízfogó 3: pre-neogén aljzat 4: olaj felhalmozódás 5: gáz felhalmozódás 6: potenciál vonal 7: áramlási irány 8: metszet másik keresztelvényvel 9: metszet folyóval 10: a dolgozatban vizsgált terület (a felszíni topográfia 50-szeresen túlmagyasított)

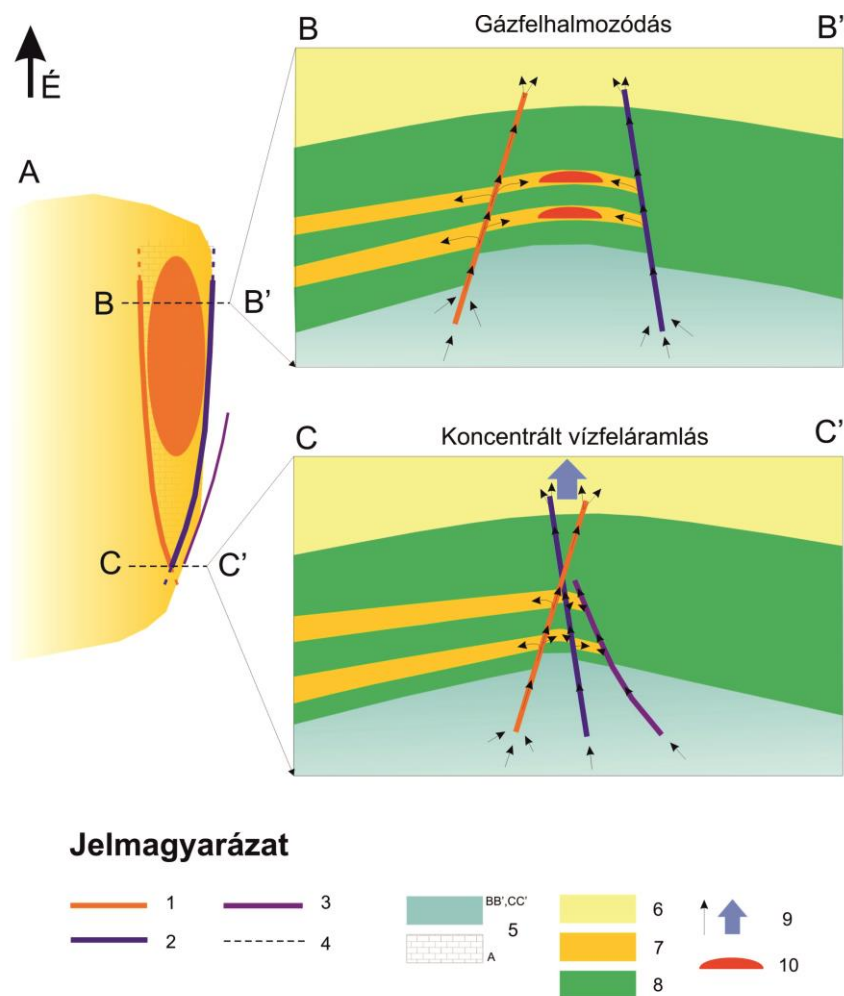
Az Alföldön előforduló pannóniai képződmények hidrosztratigráfiai beosztását Tóth és Almási (2001) végezte. Az általam vizsgált területre vonatkozó további finomítást Czauner és Mádl-Szőnyi (2011) készítette el (12. ábra). A korábbi hidrosztratigráfiai beosztást két új egységgel bővítette, a Szolnoki és az Algyői Formációk közt egy vízvezető és egy vízfogó réteget különített el.

Időszak	Kor	A vizsgálati terület litosztratigráfiai egységei (Juhász, 1992)	Az Alföldön azonosított hidrosztratigráfiai egységek (Tóth és Almási, 2001, Mádlné Szőnyi és Tóth, 2007) K (m/s)	A vizsgálati terület hidrosztratigráfiai beosztása
Neogén	Holocén	Kvarter képződmények	Nagyalföldi vízvezető 10⁻⁵	Nagyalföldi vízvezető
	Pleistocén			
	Pliocén	Zagyvai Formáció		
		Újfalui Formáció		
	Felső-miocén	Algyői Formáció	Algyői vízfogó 10 ⁻⁸ - 10 ⁻⁷	Algyői vízfogó
		Szolnoki Formáció	Szolnoki vízvezető 10 ⁻⁷ - 10 ⁻⁶	homokos vízvezető *
				agyagos vízfogó *
				Szolnoki vízvezető
		Endrődi Formáció	Endrődi vízfogó 10 ⁻⁹	Endrődi vízfogó
	Középső-miocén	Prepannóniai képződmények	Prepannóniai vízvezető 10 ⁻⁶	Prepannóniai vízvezető
Üledékhézag				
Paleogén	Oligocén	Preneogén képződmények	Preneogén vízvezető 10⁻⁸ - 10⁻⁷	Preneogén vízvezető
Paleozoikum	Eocén			
Mezozoikum				

12. ábra A vizsgálati terület hidrosztratigráfiai tagolása(Czauner, 2008; Juhász, 1992; Tóth és Almási, 2001; és Mádlné Szőnyi és Tóth, 2007 alapján)

A Tóth és Almási (2001) által kimutatott potenciál csóva helyzete egyértelműen az aljzatmagaslathoz és a Czauner és Mádl-Szőnyi (2011) által kimutatott két vetőzónához kapcsolódik. A lokális vizsgálati területen csak ezen zónák vetői nyúlnak fel az aljzattól a felszín közeléig. Czauner és Mádl-Szőnyi (2011) szerint a két vetőzóna vertikálisan a folyadékok szempontjából vezetőként viselkedik, a folyadékokat a túlnyomásos

medencealjzatból a felszín közelébe vezeti. Horizontálisan azonban mindkét vetőzóna zárónak tekinthető. Az aljzatmagaslattól keletre levő vető esetén ezt a vető két oldalán eltérő permeabilitású kőzetek okozzák. A magaslattól nyugatra levő vetőn keresztül a Szolnoki és az e fölött levő vízvezető réteg is folytonosnak tekinthetők, így a vető mentén feláramló mélységi víz áramlása a vetőtől elfelé irányul, ezzel a keresztirányú áramlást megakadályozva (13. ábra).

13. ábra A vizsgálati területen értelmezett jelenségek sematikus rajza (Czauner, 2008)
A: A vizsgálati terület felülnézete BB': Keresztszelvény a vizsgálati terület É-i részéről
CC': Keresztszelvény a lokális vizsgálati terület D-i részéről
1-3: fő szerkezeti elemek 4: keresztszelvény nyomvonala 5: preneogén aljzat 6-7: vízvezető egységek 8:
vízfogó egységek 9: folyadékok áramlási iránya 10: földgáztelep

4.5 A Tatárülés-Kunmadarasi földgázmező

Tatárülés környékén az aljzat-kiemelkedést 1957-ben fedezték fel felszíni geofizikai módszerekkel. A talált gáz jó minőségűnek bizonyult, egy É-D-i lefutású antiklinális szerkezetben halmozódott fel, ez volt a szűk értelemben vett tatárülési földgázmező. A területtől északra, hasonló szerkezetekben, alsó- és középső-pannóniai homokkő rezervoároknak számos gázfelhalmozódást fedeztek fel 1962-ben. Ez a kunmadarasi mező. A homokkő rezervoárok általában kapcsolódnak, 3-5 méter vastagok, porozitásuk 18-25% (Dank, 1985). Vándorfi (1965) szerint a földgáz sztratifikai és litológiai csapdáknak halmozódott fel.

A korábbiakban vázolt szerkezetföldtani, rétegtani, hidrogeológiai, jellemzők mind szerepet játszhattak a gázmező felhalmozódásában. A földgázt tartalmazó rétegek az aljzatmagaslat felett boltozatot formálnak, kelet felé kivékonyodnak, nyugat felé mélyebbre süllyednek, kivastagodnak és elvizesednek (Vándorfi, 1965; Dank, 1990). A gázfelhalmozódások így a boltozat felett, a két fő vetőzóna közt jöttek létre, a Szolnoki Formációhoz és a Czauner (2008) által kimutatott vízvezető réteghez kapcsolódnak. Czauner és Mádl-Szőnyi (2011) a mező oldalirányú lehatároltságát a fő vetők menti áramlási irányokkal, míg a déli határt a Berekfürdőnél levő vetőkeresztződés okozta intenzívebb vízfeláramlással magyarázták.

5. Adatfeldolgozás

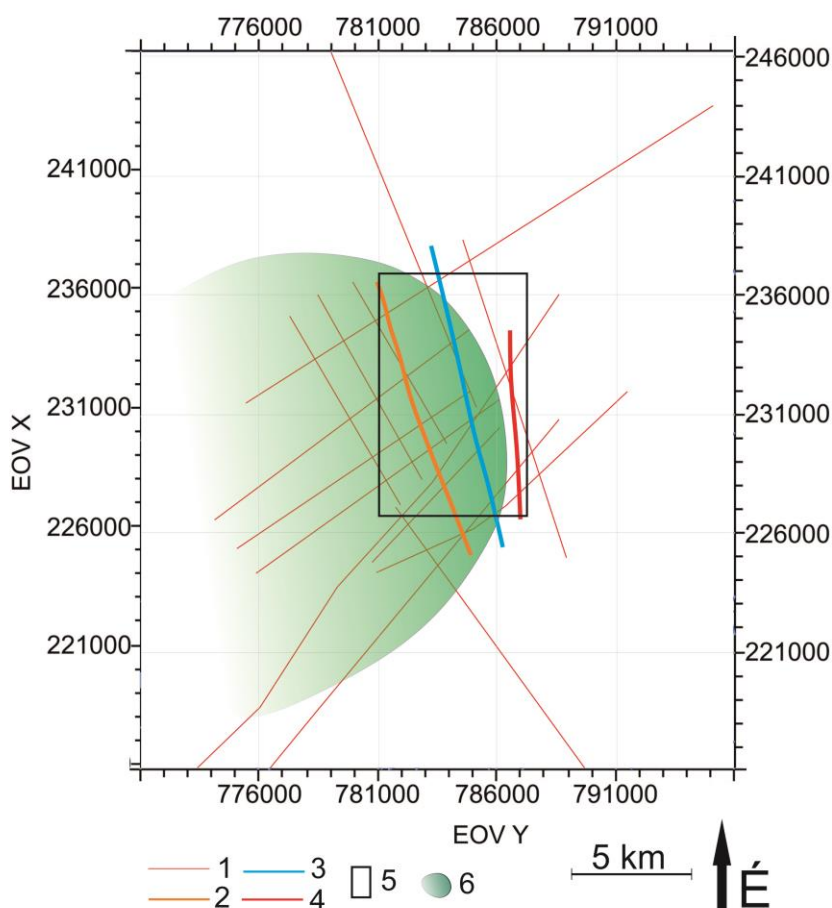
Az UVZ módszer alkalmazása során rezervoár tető térképet (Z), víz potenciál térképet és hidraulikus keresztshelvényt (H_w), vízre vonatkoztatott gáz potenciál térképeket és keresztshelvényeket (V), valamint gáz potenciál térképeket és shelvényeket (U) készítettem.

A térképeket a 3 fő vetőzóna közti területre készítettem el, egyrészt mivel az azon kívül eső kutak meddőnek bizonyultak (Czauner, 2008), másrészt mivel hidraulikai adat is csak erről a területről áll rendelkezésemre (ld. később).

A térképeket eredetileg a két gáztároló rétegre szerettem volna elkészíteni, azaz a Szolnoki Formációra és az Algyői Formációban található homoklencséből álló rétegre. A Szolnoki Formációra azonban bár a rezervoár tető térkép elkészült, adatok hiányában már a vízpotenciál térképet sem tudtam megcsinálni, mely a további munka alapja lett volna, így ezzel a réteggel a továbbiakban nem foglalkoztam.

A szelvény síkjába eső vertikális és laterális áramlásviszonyok vizsgálata céljából a keresztaszelvény nyomvonalát (14. ábra) úgy választottam meg, hogy a fő vízáramlási iránnyal párhuzamos legyen, lehetőleg minél több meglévő hidraulikus emelkedési magasság adat a vonalra essen, végül a térképek eredményeit is figyelembe vettem (ld. 6. fejezet).

A továbbiakban vizsgált, az Algyői Formációban található rezervoár tető eleváció térképét (15. ábra) Czauner (2008) értelmezett szeizmikus szelvényei alapján (14. ábra), krigeléses interpolációval készítettem Surfer programmal (az adatpontok a 2. mellékletben találhatók). A rezervoár keresztaszelvény menti tető profilját (22. ábra) a tető eleváció térképe (15. ábra) alapján szerkesztettem meg, majd a réteget egységesen 200 m vastagságúnak vettem Czauner és Mádl-Szőnyi (2011) alapján.

14. ábra A szeizmikus szelvények és a rezervoár réteg elterjedése a vizsgálati területen
1: szeizmikus szelvények nyomvonala 2-4: fő szerkezeti elemek 5: a vizsgálati terület 6: a rezervoár réteg elterjedése (Czauner, 2008)

A vízre vonatkozó (kiindulási) potenciáltérkép (16. ábra) és hidraulikus keresztmetszvény (23. ábra) elkészítéséhez mindössze 4 hidraulikus emelkedési magasság adat állt rendelkezésemre (1. melléklet) (forrás: Czauner, 2008).

A „V” és az „U” térképek és szelvények a vízre vonatkozó potenciál térkép (16. ábra) és hidraulikus keresztmetszvény (23. ábra) adatainak segítségével készültek szintén Surferrel (adatokat ld. 3-6. mellékletek), a módosításokat CorelDRAW programmal végeztem. Mivel pontos gáz sűrűség adat nem állt rendelkezésre, ezért $0,1 \text{ g/cm}^3$, $0,4 \text{ g/cm}^3$ és $0,6 \text{ g/cm}^3$ sűrűségértékekkel is elkészítettem a térképeket és szelvényeket. A vízsűrűséget a számolások során egységesen 1 g/cm^3 -nek vettem.

A gázsűrűségeket a rezervoárban levő körülményeknek (p, T) megfelelően határoztam meg, a $0,6 \text{ g/cm}^3$ -es adat már átmenetet jelent az olaj felé.

A megértés és egyszerűbb követhetőség érdekében a térképek és szelvények elkészítésének menetét részletesebben – lépésről lépésre az eredmények bemutatásával együttesen tárgyalom a következő (6.) fejezetben.

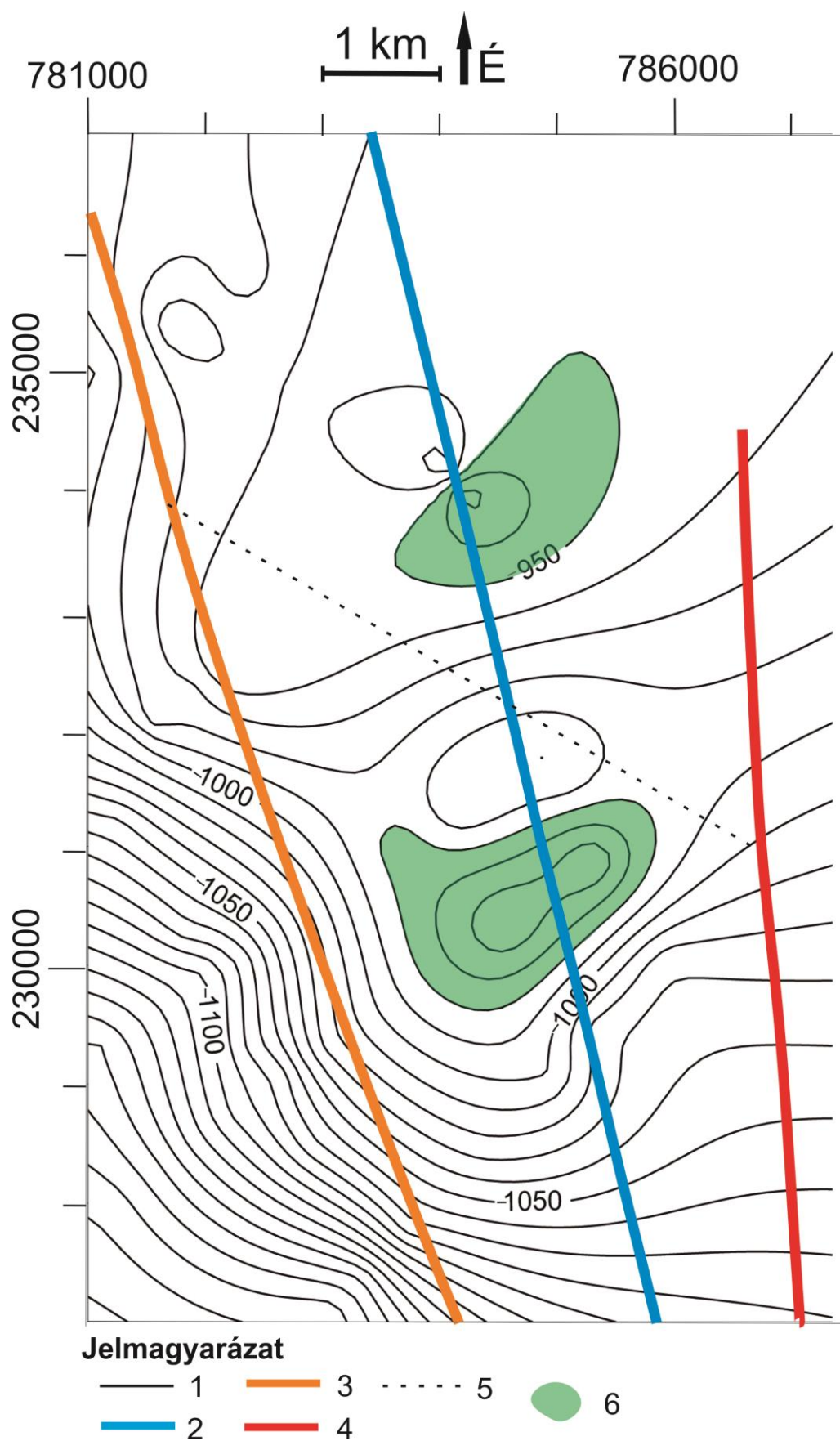
6. Eredmények

6.1 Térképek:

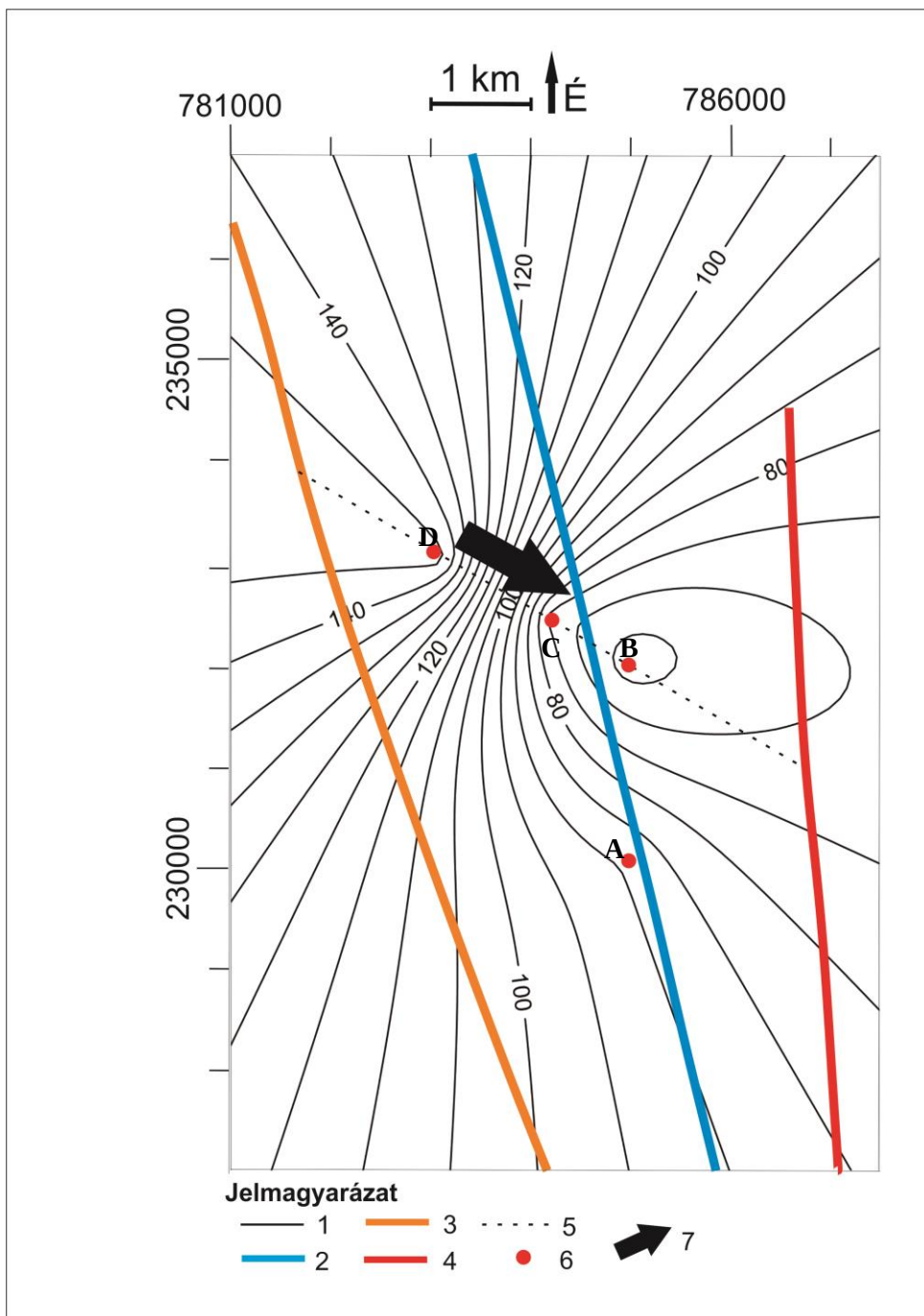
Munkám során az UVZ módszer alkalmazásához rezervoár tető térképeket (Z), víz potenciál térképeket (H_w), vízre vonatkoztatott gáz potenciál térképeket (V) és gáz potenciál térképeket (U) készítettem.

Az Algyői Formációban található jó vízvezető réteg tető térképe és a főbb szerkezeti elemek láthatók az 15. ábrán. A színezett részek az antiklinális szerkezeteket jelölik, melyek fontosak lehetnek a szénhidrogén csapdázódás szempontjából.

A víz potenciál térkép készítéséhez mindössze 4 hidraulikus emelkedési magasság adat állt rendelkezésemre, de ezek szerencsére a fő vízáramlási irányban lettek mérve, így a hajtóerő irány meghatározására ez az egyszerű térkép is alkalmas, valamint ez a 4 adat éppen a számomra lényeges, vetők közti területre esik. A térképen jól látszik, hogy a fő áramlási irány Ny-ról K-re mutat (16. ábra).

15. ábra Az Algyői Formációban levő jó vízvezető réteg tető térképe a vizsgálati területen
 1: szintvonalak 2-4: fő szerkezeti elemek 5: szelvény (23-29. ábra) nyomvonala 6: antiklinális
 szerkezetek

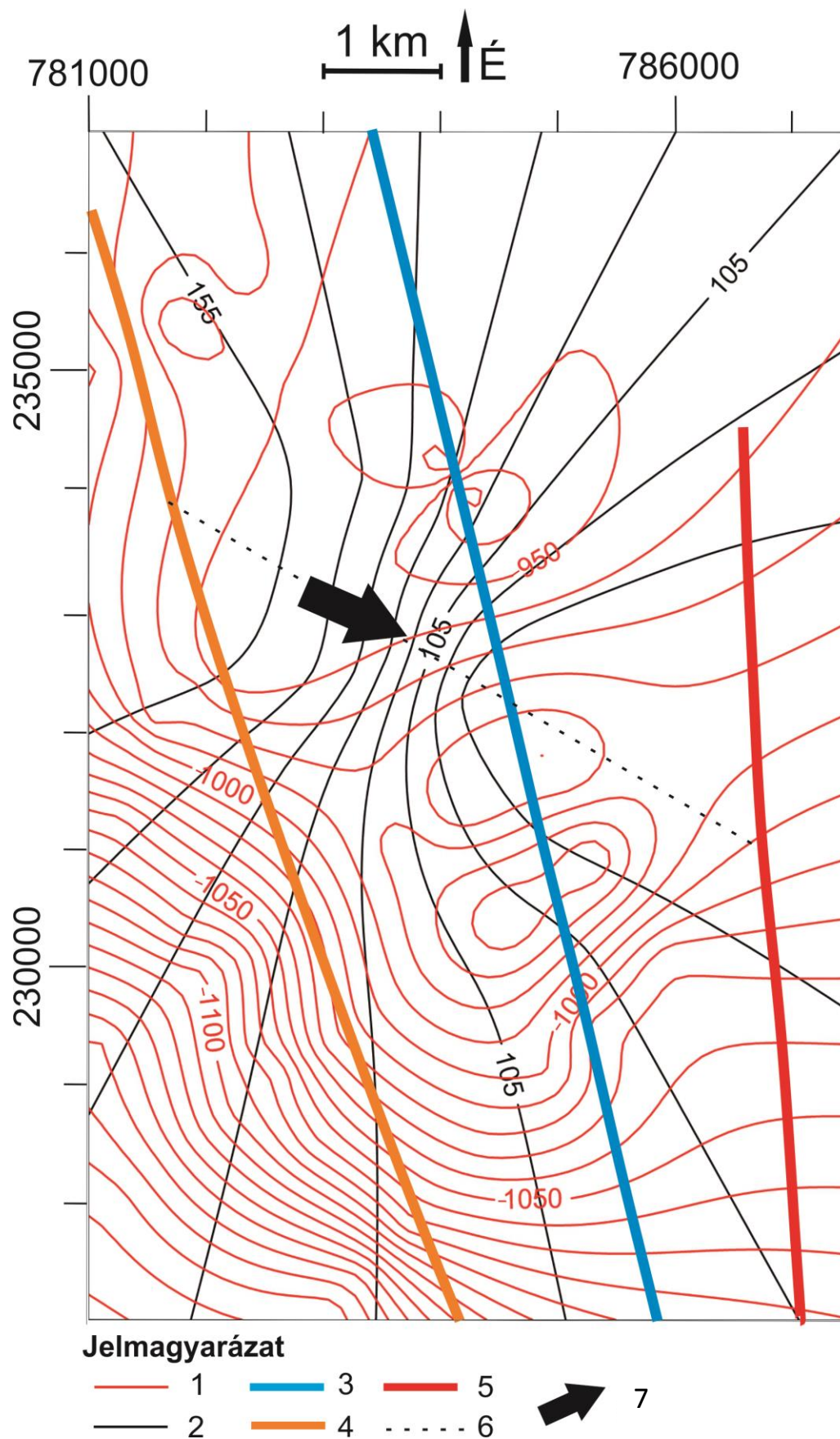

16. ábra A vizsgálati terület vízpotenciál térképe, a fő áramlási irány megjelölésével
 1: ekvipotenciálok 2-4: fő szerkezeti elemek 5: szelvény nyomvonala 6: rendelkezésre
 álló hidraulikai adatok mérési helye 7: fő áramlási irány

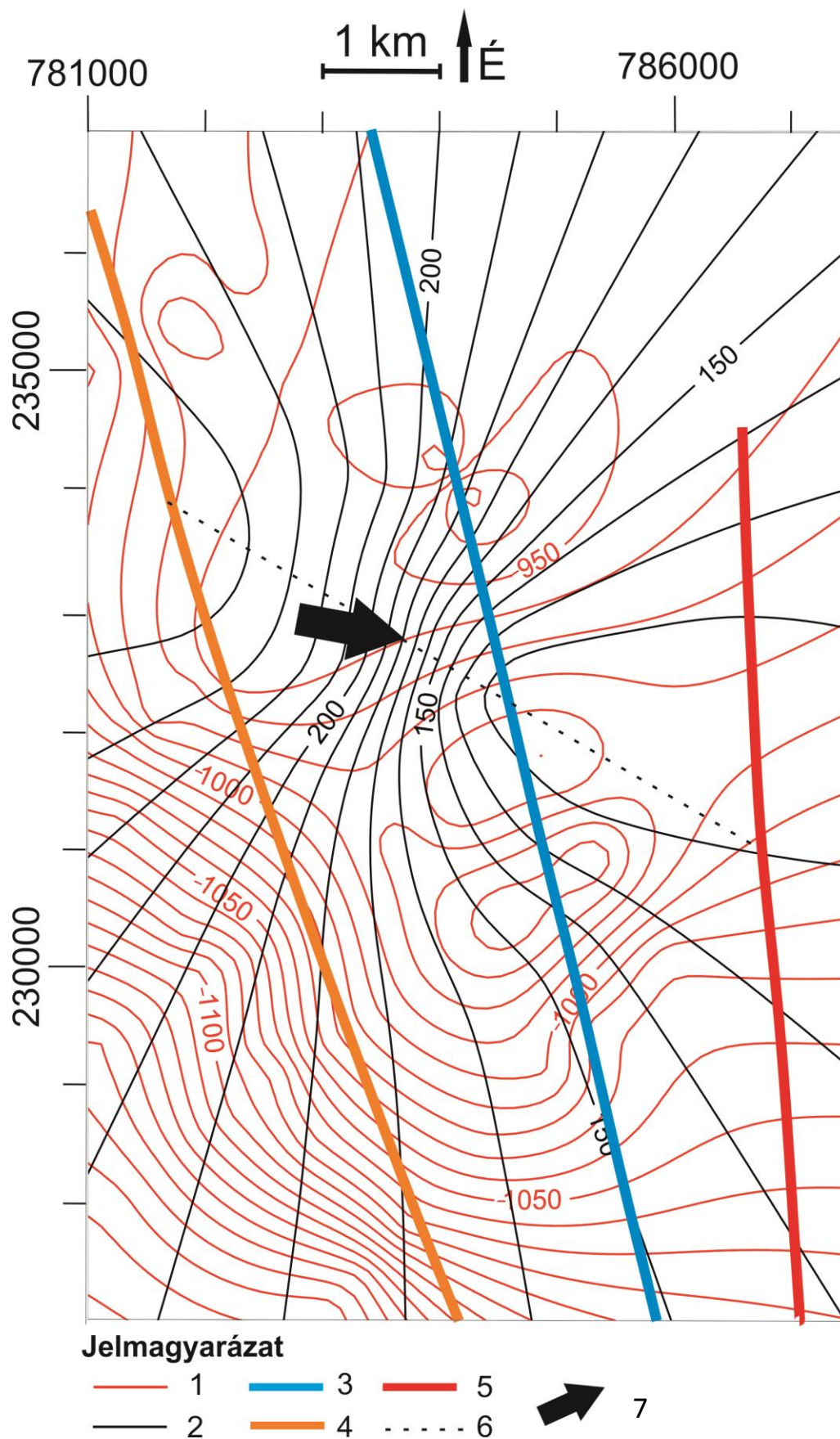
A vízre vonatkoztatott gáz potenciál térképeket a vízpotenciál térképek adataiból készítettem.

Ehhez a vízpotenciál értékeket $\frac{\rho_w}{\rho_w - \rho_g}$ -val szoroztam, és így készítettem új térképeket.

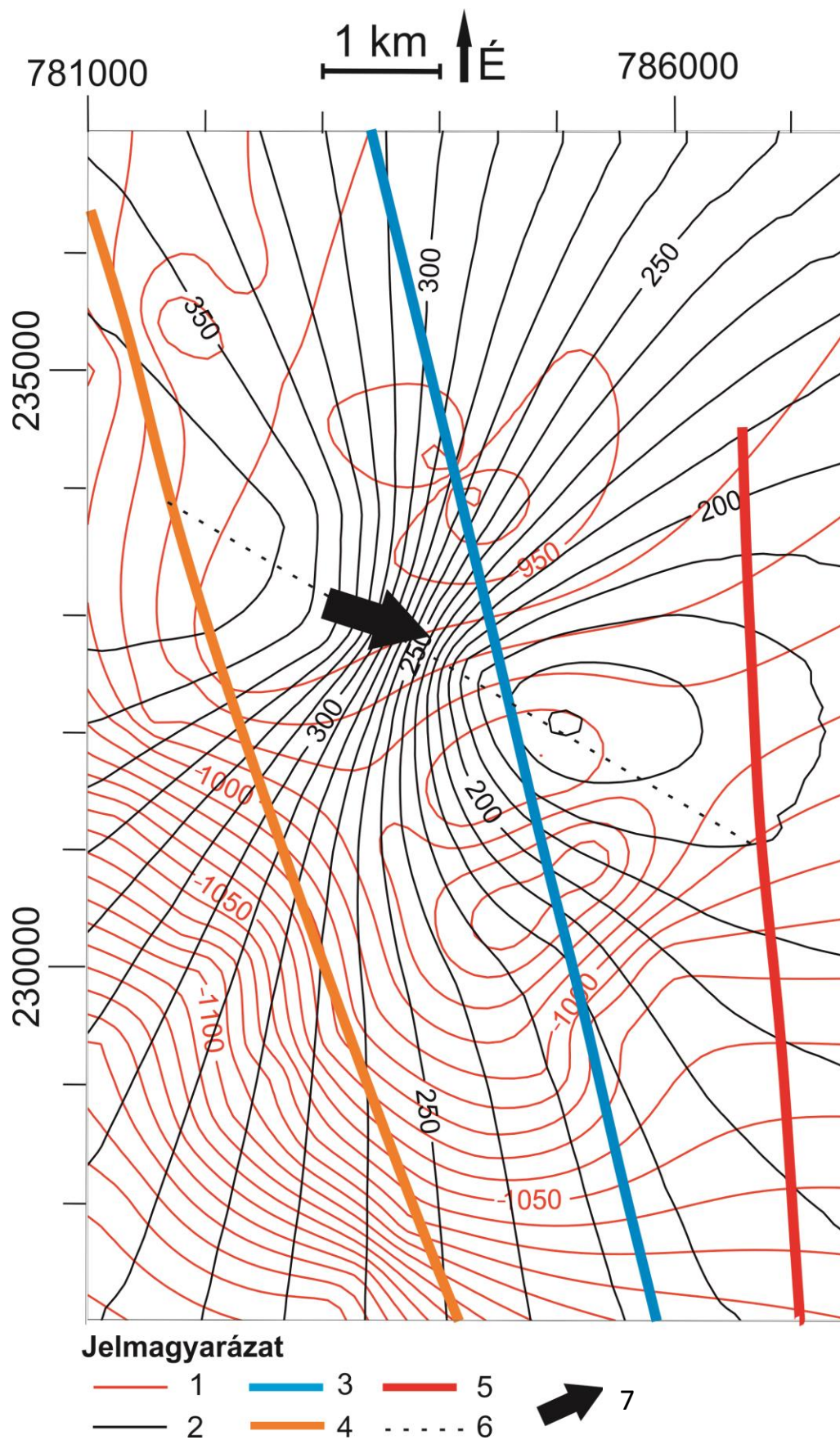
Mivel pontos gáz sűrűség adat nem állt rendelkezésre, ezért $0,1 \text{ g/cm}^3$, $0,4 \text{ g/cm}^3$ és $0,6 \text{ g/cm}^3$ sűrűségértékekkel is elkészítettem a térképeket (17-19. ábra). Ezek a térképek a vízpotenciál térképtől csak az ekvipotenciálok értékében különböznek, így ahhoz hasonlóan egy NY-K-i potenciálérték csökkenést mutatnak. A három különböző sűrűség adattal készült térkép közt az izovonalak sűrűségében nagy különbség van. Ez alapján a legnagyobb gradiensű a $0,6 \text{ g/cm}^3$ -es sűrűséggel számolt, legkisebb a $0,1 \text{ g/cm}^3$ -es sűrűséggel számolt térkép.

17. ábra A $0,1 \text{ g/cm}^3$ sűrűséghez tartozó vízre vonatkoztatott gázipotenciál (V_g) térkép a szerkezeti kontúrokkal
 1: szerkezeti kontúrok 2: vízre vonatkoztatott gázipotenciál görbék 3-5: fő szerkezeti elemek 6: szelvény nyomvonala
 7: a potenciál csökkenés fő iránya

18. ábra A $0,4 \text{ g/cm}^3$ sűrűséghez tartozó vízre vonatkoztatott gázipotenciál (V_g) térkép a szerkezeti kontúrokkal
 1: szerkezeti kontúrok 2: vízre vonatkoztatott gázipotenciál görbék 3-5: fő szerkezeti elemek 6: szelvény nyomvonala
 7: a potenciál csökkenés fő iránya

19. ábra A $0,6 \text{ g/cm}^3$ sűrűséghez tartozó vízre vonatkoztatott gázipotenciál (V_g) térkép a szerkezeti kontúrokkal

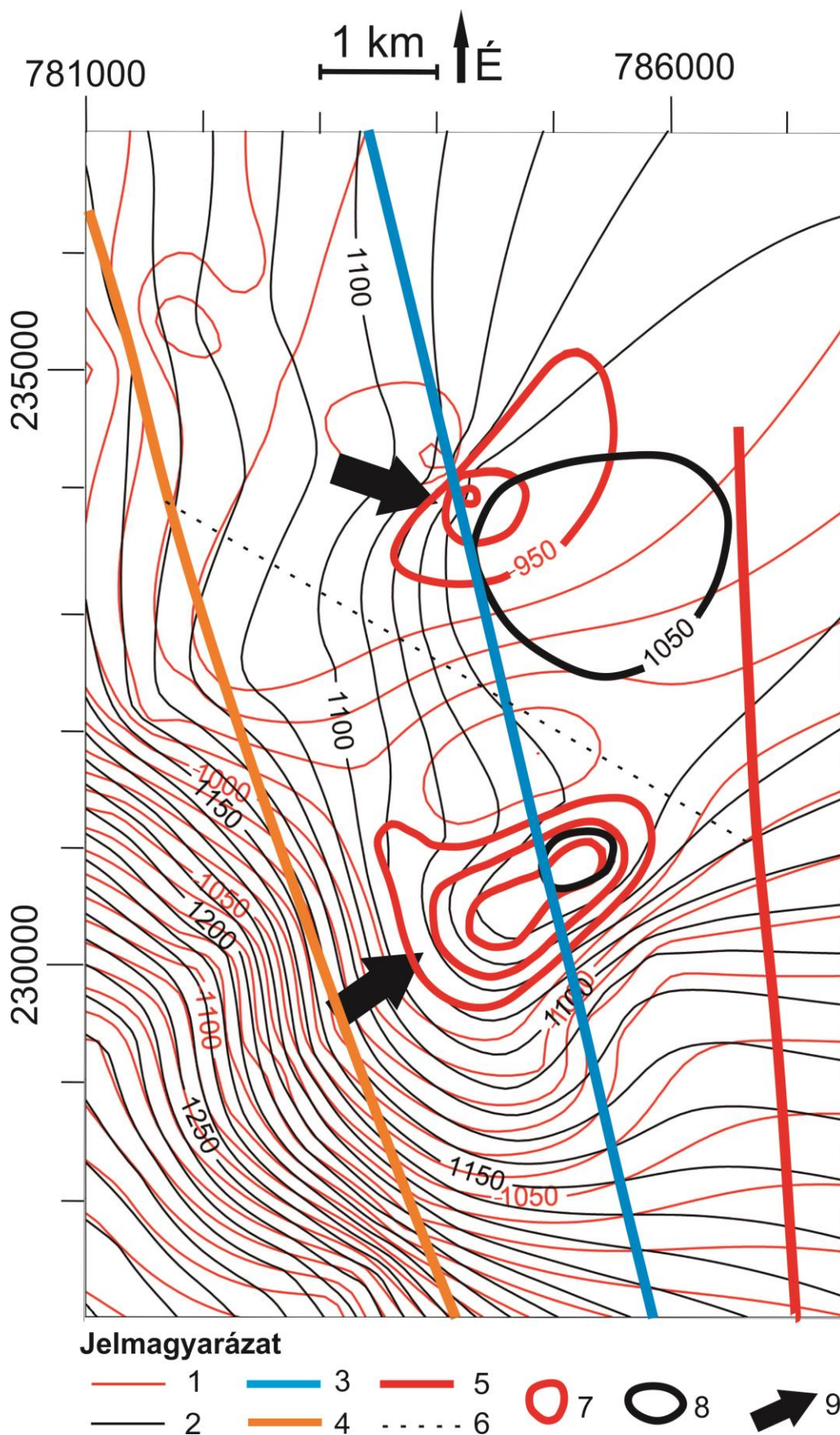
1: szerkezeti kontúrok 2: vízre vonatkoztatott gázipotenciál görbék 3-5: fő szerkezeti elemek 6: szelvény nyomvonal 7: a potenciál csökkenés fő iránya

A gázipotenciál térképek a V és a Z térképek alapján készültek. Ehhez először fedésbe hoztam a rezervoár tető térképét az egyes vízre vonatkoztatott gáz potenciál térképekkel, majd a kontúrjaik metszéspontjánál U értékeket számítottam az $U = V - Z$ egyenlet alapján. Ezen pontok felhasználásával készítettem minden sűrűség értékre a gázipotenciál térképet. Mindhárom térkép hasonló képet mutat, a hasonló V térképeknek köszönhetően. A piros kontúrok a rezervoár réteg tetejének kontúrjai, míg a fekete görbék a gáz potenciál izovonalai.

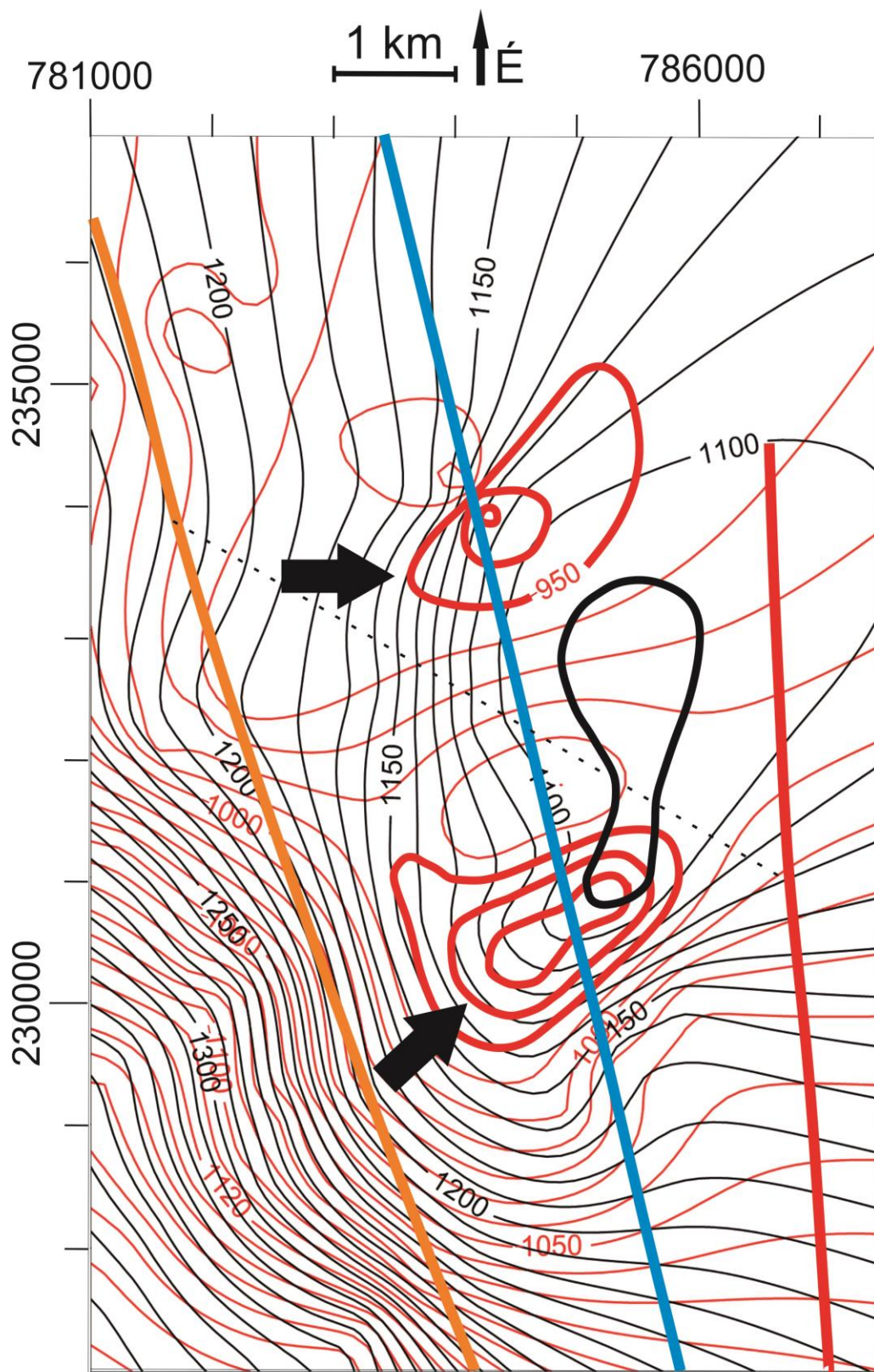
A csapdázódás szempontjából legkedvezőbb helyzet az, mikor egy záródó szénhidrogén potenciál minimum görbe egybeesik egy jó csapdасzerkezettel, ez azonban igen ritka eset. A gyakorlatban már a szerkezet nélküli potenciál minimum területek és a nagy szénhidrogén potenciál gradienssel fedésbe hozható szerkezetek is további kutatásra érdemesek lehetnek, a módszert ennek ellenére nagyon kevesen alkalmazzák.

A gáz potenciál térképeken (20-22. ábra) a potenciál csökkenés és így a gáz áramlás iránya Ny-ról K-re illetve D-DNy-ról É-ÉK-re történik. A három térképen rendre megfigyelhető egy záródó potenciál minimum a K-i szélén, a területről gyakorlatilag mindenhol ide történik a szénhidrogén áramlása. A görbe D-i részén részben átfed egy antiklinális szerkezettel, mely így igen kedvező lehet a felhalmozódás szempontjából. Elképzelhető azonban az is, hogy az eredetileg ebben a szerkezetben felhalmozódott szénhidrogén eredeti helyzetéből kimozdult és a potenciál minimummal jellemezhető területen halmozódott fel. A különböző sűrűség értékek között csak a zárt potenciál minimum görbe nagyságában van különbség.

Egy másik lehetséges csapdázódási helyet mutat a terület É-i részén található nagy hidraulikus gradiensű rész, mely egy antiklinális szerkezettel társul. Ebben az esetben a sűrűség értéknek jelentős szerepe lehet, ugyanis a három közül a legnagyobb hidraulikus gradiens a $0,6 \text{ g/cm}^3$ -es sűrűséggel számolt térképen látszik.

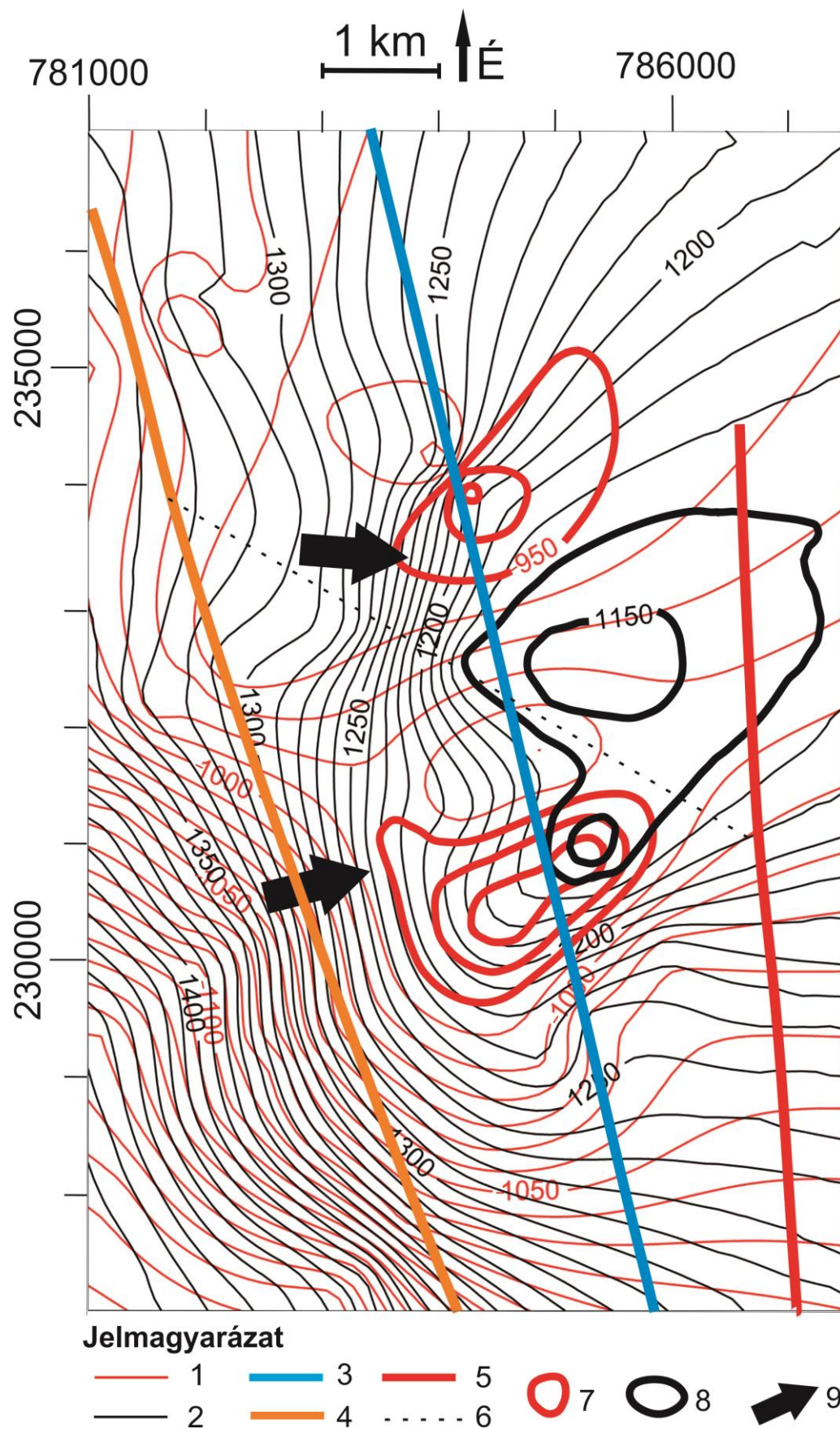
20. ábra Gázpotenciál térkép $0,1 \text{ g/cm}^3$ -es gázsűrűséggel számolva
 1: szerkezeti kontúrok 2: gázpotenciál görbék 3-5: fő szerkezeti elemek
 6: szelvény nyomvonala 7: antiklinális szerkezetek 8: potenciál minimum területek
 9: fő gázáramlási irány

Jelmagyarázat

— 1	— 3	— 5	○ 7	○ 8	➔ 9
— 2	— 4	- - - 6			

21. ábra Gázpotenciál térkép 0,4 g/cm³-es gázsűrűséggel számolva
 1: szerkezeti kontúrok 2: gázpotenciál görbék 3-5: fő szerkezeti elemek
 6: szelvény nyomvonala 7: antiklinális szerkezetek 8: potenciál minimum területek
 9: fő gázáramlási irány

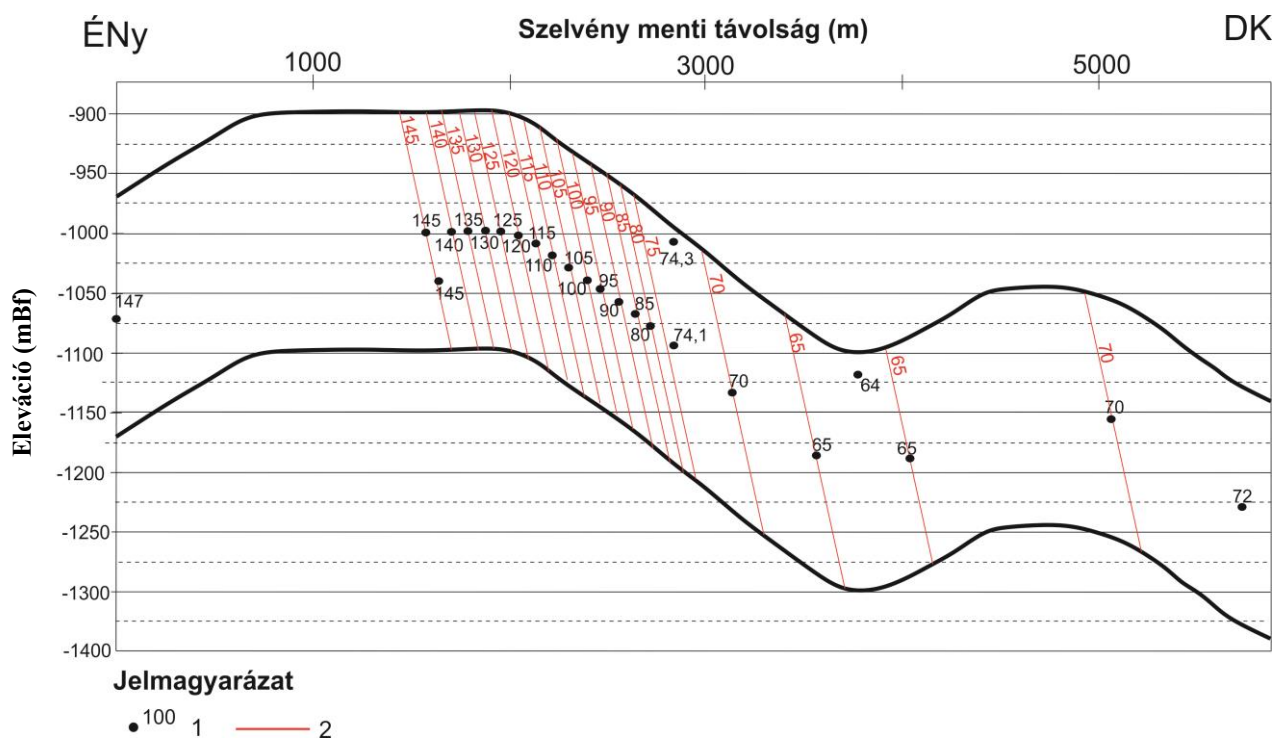
22. ábra Gázpotenciál térkép 0,6 g/cm³-es gázsűrűséggel számolva
 1: szerkezeti kontúrok 2: gázpotenciál görbék 3-5: fő szerkezeti elemek
 6: szelvény nyomvonala 7: antiklinális szerkezetek 8: potenciál minimum területek
 9: fő gázáramlási irány

6.2 Szelvények

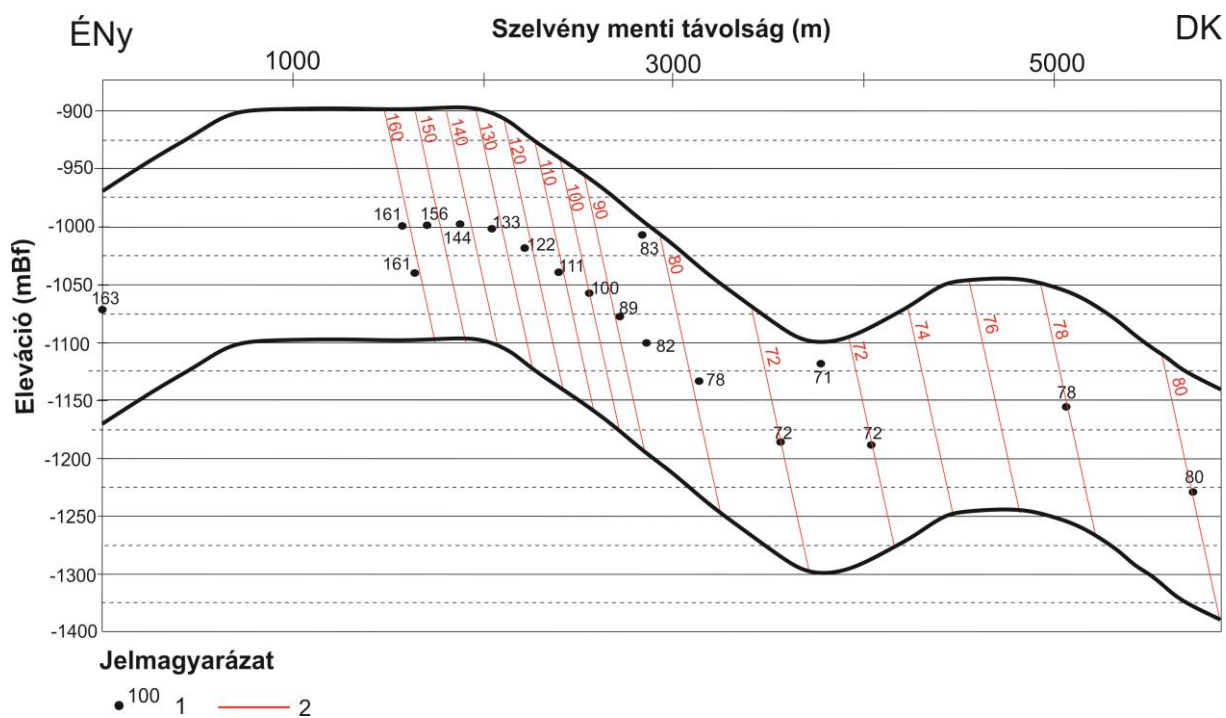
A térképeken jelölt nyomvonal mentén ÉNy-DK-i irányú szelvényeket is készítettem, minden sűrűségértékre. A szelvényeken szintén a záródó potenciál minimum görbék jelzik a legkedvezőbb szénhidrogén csapdázódási helyeket. A szelvények erősen túlmagasítottak az értelmezés megkönnyítése érdekében.

A szelvény nyomvonalát a korábbiakban (ld. 5. fejezet) már említetteken túl úgy választottam meg, hogy lehetőleg minden különböző sűrűséggel készült térképen érintse a záródó gázpotenciál minimum görbét.

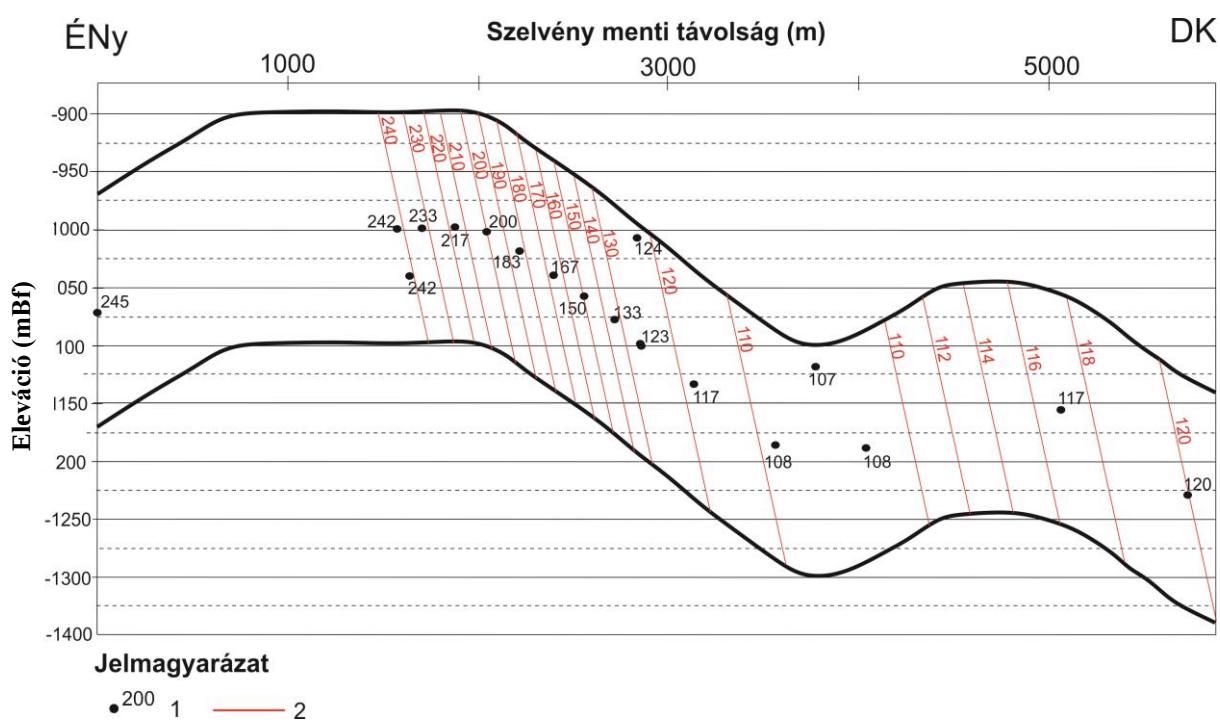
A kontúrok megrajzolásához először a vízpotenciál térképről leolvasott, a szelvényt metsző ekvipotenciál értékeket vetítettem be a szelvény közepébe. A szelvény nyomvonalába három mért hidraulikus emelkedési magasság érték esett, melyekhez mélység adataim is voltak és melyek megkönnyítették az ekvipotenciálok berajzolását (23. ábra). Ezeket az értékeket a térképekhez hasonlóan vízre vonatkoztatott gázpotenciál értékekké számoltam át a $\frac{\rho_w}{\rho_w - \rho_g} h_w = v$ képlet segítségével. Ezt követően ezekkel az értékekkel újabb izovonalas szelvényt készítettem (24-26. ábra).

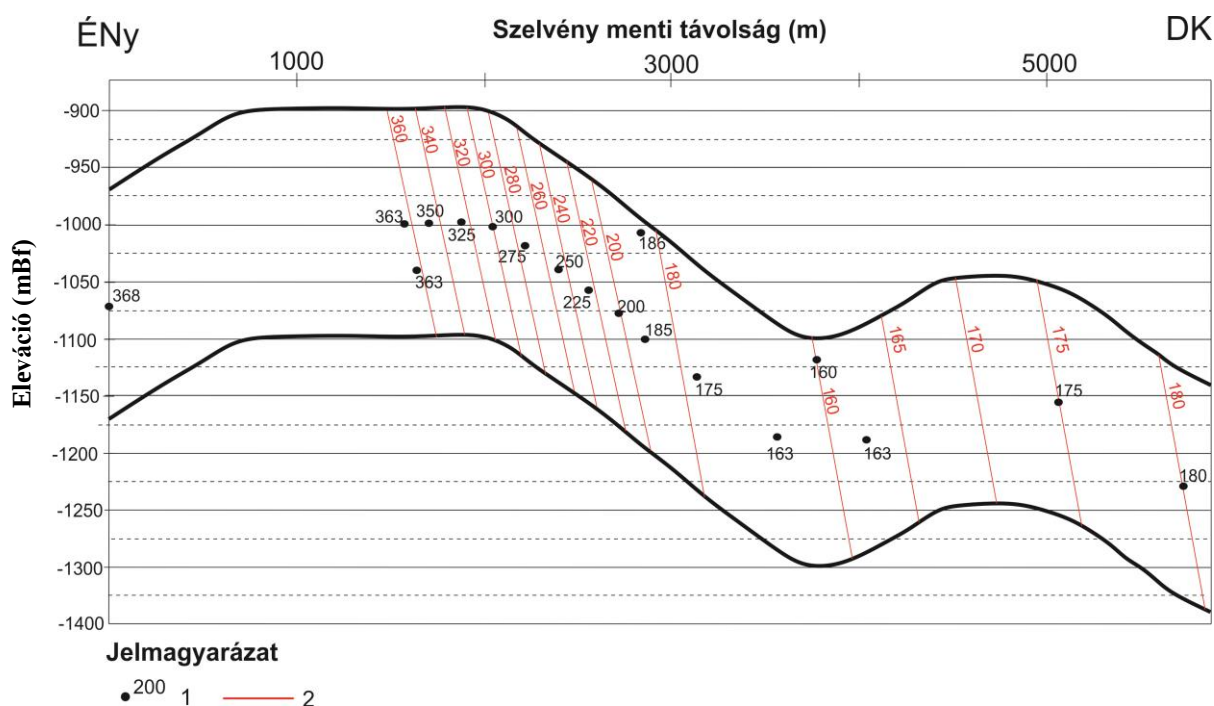
23. ábra Vízre vonatkozó hidraulikus keresztaszelvény
1: víz hidraulikus emelkedési magasság értékek 2: ekvipotenciálok

24. ábra A $0,1 \text{ g/cm}^3$ -es sűrűséggel számolt vízre vonatkoztatott gáz ekvipotenciálok
 1: vízre vonatkoztatott gázpotenciál értékek 2: vízre vonatkoztatott gáz (V_g) ekvipotenciálok

25. ábra A $0,4 \text{ g/cm}^3$ -es sűrűséggel számolt vízre vonatkoztatott gáz ekvipotenciálok
 1: vízre vonatkoztatott gázpotenciál értékek 2: vízre vonatkoztatott gáz (V_g) ekvipotenciálok

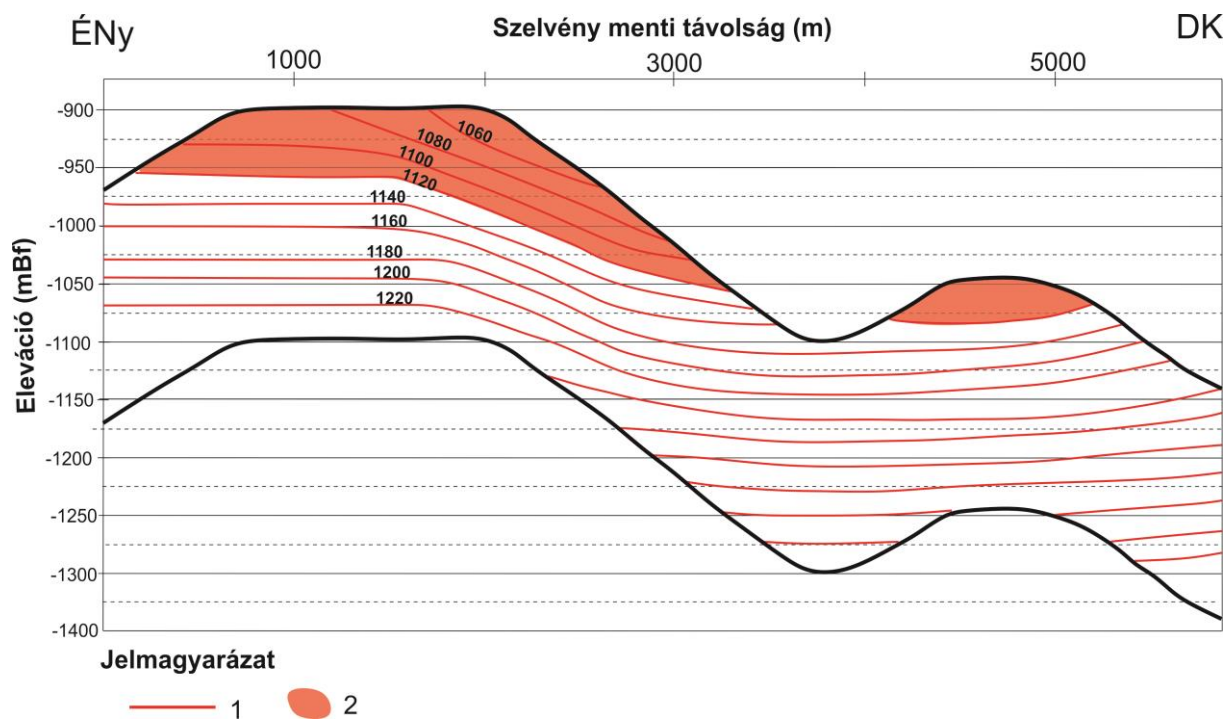

26. ábra A $0,6 \text{ g/cm}^3$ -es sűrűséggel számolt vízre vonatkoztatott gáz ekvipotenciálok
1: vízre vonatkoztatott gázpotenciál értékek 2: vízre vonatkoztatott gáz (V_g) ekvipotenciálok

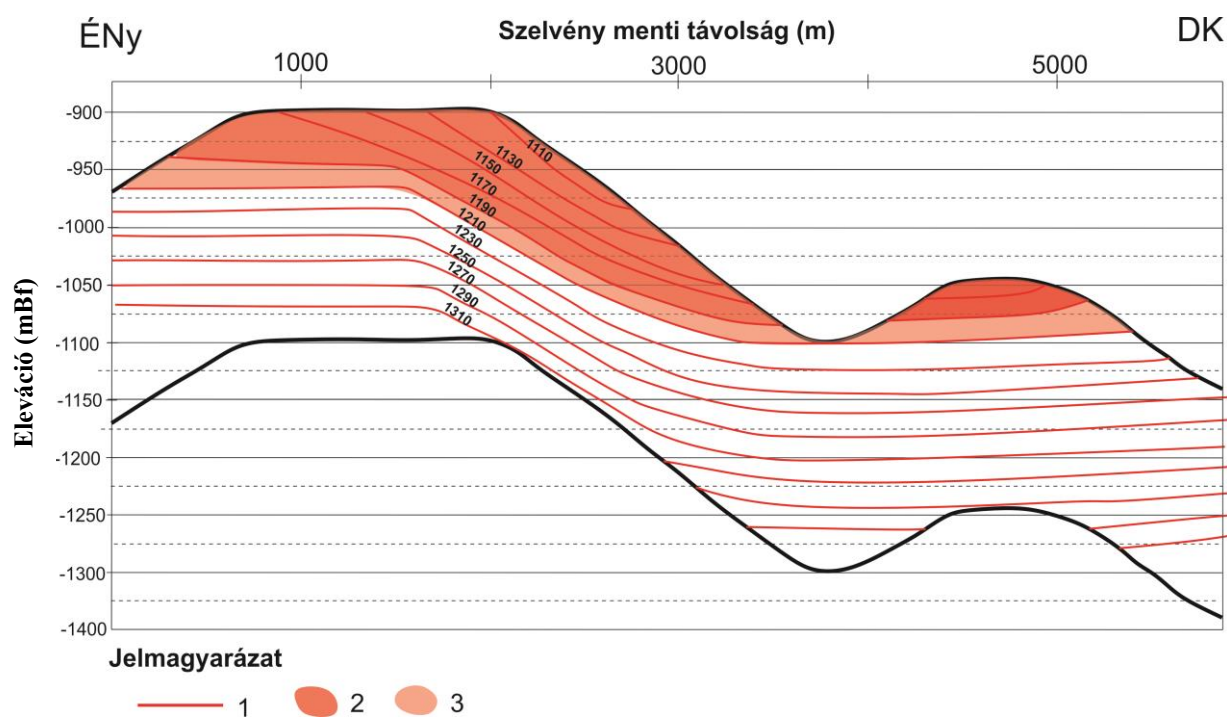
A V kontúrok és az egyes eleváció szintek metszésénél ismét az $U = V - Z$ képlet segítségével gázpotenciál értékeket számítottam, majd ezek alapján rajzoltam be a gázpotenciál kontúrokat.

A szelvényeken az erős narancssárga részek a gáz csapdázódás szempontjából legkedvezőbb helyeket mutatják. A világosabb narancssárga részek pedig a még biztosan záródó kontúrokat jelzik, melyekben a felhalmozódás lehetséges, az csak a szénhidrogének mennyiségétől függ. Az alsóbb kontúrok is lehetnek záródók, de ezekről ÉNy és/vagy DK felől már nincs információnk.

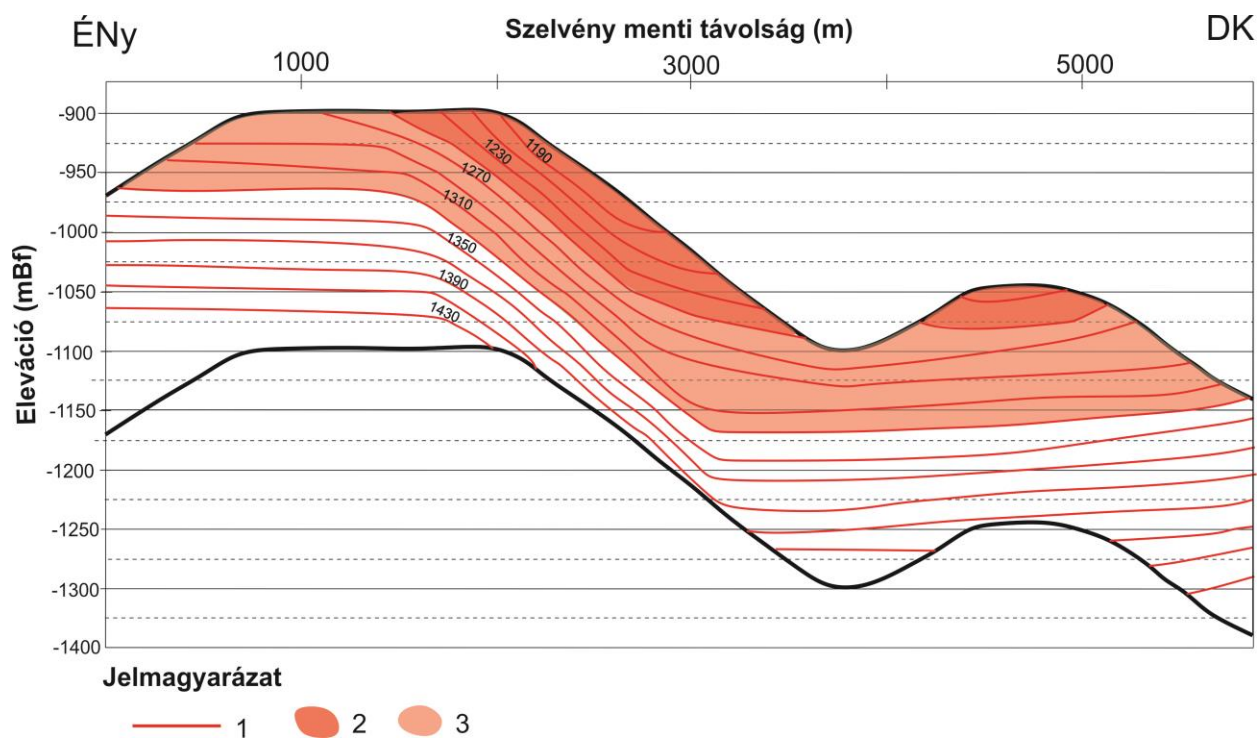
A három sűrűségérték közül egyértelműen a $0,6 \text{ g/cm}^3$ -es (29. ábra) mutatja a legnagyobb csapdázódási lehetőséget. A $0,1 \text{ g/cm}^3$ -es (27. ábra) és a $0,4 \text{ g/cm}^3$ -es sűrűségértékkel készült (28. ábra) szelvényeken körülbelül azonos a lehetséges felhalmozódási hely. A szelvényekben igen feltűnő, hogy az egyre nagyobb sűrűség értékek felé haladva a gázpotenciál minimumok egyre erőteljesebben elmozdulnak DK-i irányban, azaz a sűrűségkülönbség csökkenésével közelítenek a víz ekvipotenciálokhoz.

27. ábra A $0,1 \text{ g/cm}^3$ -es sűrűséggel számolt gáz izopotenciálok
1: gáz izopotenciálok 2: legkedvezőbb csapdázódási helyek

28. ábra A $0,4 \text{ g/cm}^3$ -es sűrűséggel számolt gáz izopotenciálok
1: gáz izopotenciálok 2: legkedvezőbb csapdázódási helyek

29. ábra A $0,6 \text{ g/cm}^3$ -es sűrűséggel számolt gáz izopotenciálok
 1: gáz izopotenciálok 2: legkedvezőbb csapdázódási helyek 3: lehetséges csapdázódási hely

7. Diszkusszió

Munkám során a Kunmadaras, Berekfürdő térségében levő aljzat felboltozódáshoz kapcsolódó Tatárülés-kunmadarasi földgázmező hidrodinamikai csapdázódási feltételeit vizsgáltam.

A korábbi $p(z)$ profilok és hidraulikus keresztshelvények (Czauner és Mádl-Szőnyi, 2011) mellé víz- és gázpotenciál térképeket készítettem, melyek szerint a 3 vetőzóna közti területen a vizsgált rezervoárban a vízáramlás Ny-K-i irányú és a gáz csapdázódására is hatással van. Az áramlás irányából és abból, hogy a vetőket Czauner és Mádl-Szőnyi (2011) horizontálisan zárónak írja le arra lehet következtetni, hogy a két fő vetőzóna közül a nyugatabbi mentén erősebb a feláramlás és ez okozza a Ny-K-i horizontális áramlást.

A gázpotenciál térképek és shelvények alapján kimutattam, hogy a területen a gáz csapdázódása hidrodinamikailag lehetséges, a shelvényeken és a térképeken is jól látszanak a záródó potenciál minimum görbék.

A shelvényeken továbbá a hidrodinamikus közeg szénhidrogén felhalmozódásokra gyakorolt hatása is észrevehető. Ez abban nyilvánul meg, hogy az ÉNy-i nagyobb antiklinális esetén a gázpotenciál minimuma, vagyis a legvalószínűbb csapdázódási hely nem az antiklinális csukló zónájában, hanem annak DK-i oldalán kibíllent helyzetben van. Ez azt is bizonyítja, hogy az itt 1957-ben felfedezett gázmező nagyobb kiterjedésű is lehetett, egy része már a letermelés előtt K, KDK-i irányban elmosódhatott. Ez alapján ilyen irányban akár az elszállított szénhidrogének újra felhalmozódása is lehetséges.

A gáz potenciál térképeken elsősorban a záródó potenciál minimum görbéket jelöltem meg potenciális csapdázódási lehetőségként, azonban a shelvényeken a térképinél nagyobb értékű görbék is csapdázódási lehetőséget mutatnak. Ez alapján a térképen a lehetséges felhalmozódási helyek kibővíthetők Ny-i irányban. Így a különböző sűrűségértékekkel készített térképeken egészen a legnyugatabbi vetőig lehetséges a csapdázódás.

A Tatárülés-Kunmadarasi földgáztelep a preneogén aljzatmagaslat felett települt boltozat vizsgálata során lett feltárva. Az UVZ módszer alapján készített térképekkel és shelvényekkel az akkumuláció helye pontosabban meghatározható, illetve lehatárolható lett volna. Ebben a konkrét esetben ugyan a területen levő szénhidrogéneket már megtalálták és letermelték, de

eredményeim alapján ez egy jól működő megközelítés lehet új telepek kutatásában és lehatárolásában is.

8. Összefoglalás

Munkám során a Berekfürdő térségi aljzat kiemelkedéshez kötődő Tatárülés-kunmadarasi földgázmezőt vizsgáltam. A területen korábban már történt hidrogeológiai célú értelmezés, melyhez most olajhidrogeológiai vizsgálatokat végeztem. A mezőt már az 1950-es évek közepén feltárták és Kunmadaras térségében termelésbe állították. Célom az volt, hogy a mező elhelyezkedését olajhidrogeológiai vizsgálatokkal magyarázzam, és ennek alapján a módszer hatékonyságát alátámasszam.

Ennek megvalósítása érdekében a hidrodinamikai csapdázódás vizsgálatának olajhidrogeológiai módszerét, az „UVZ” módszert alkalmaztam. Ennek során víz- és gázpotenciál térképeket és szelvényeket készítettem különböző sűrűség adatokkal a vizsgálati területre vonatkozóan. Ezeken a záródó potenciál minimum görbéket és a nagy gradiensű területeket kerestem melyek a legalkalmasabbak a gáz csapdázódására.

A területre a vízpotenciál térkép alapján Ny-K-i áramlást állapítottam meg, mely a területen a szénhidrogének migrációját és csapdázódását is befolyásolja. Ezt jól mutatják a szelvények, melyeken a fő felhalmozódási helyek nem a csapdaszerkezetek központi részén találhatók, hanem az áramlás irányában kibillentett helyzetben. Az UVZ módszer segítségével olyan záródó potenciál minimum görbéket és nagy hidraulikus gradiensű területeket tudtam kimutatni, melyek jelentős gázcsapdázódási helyek lehetnek. A legvalószínűbb csapdázódási lehetőség a terület keleti oldalán található, ahol egy záródó potenciál minimum görbe és egy antiklinális szerkezet fedésben vannak. A szelvények alapján a térképekről leolvasható csapdázódási helyek kibővíthetők nyugati irányban a nyugati peremvetőig. A különböző sűrűség értékekkel készült térképek közt nincs jelentős különbség, a szelvényeken azonban jól látszik, hogy a nagyobb sűrűségű szénhidrogének viselkedése egyre inkább közelít a vízéhez.

Eredményeim alapján a Tatárülés-kunmadarasi földgázmező hidrodinamikai csapdában halmozódott fel. Az UVZ módszer segítségével lehetséges volt a csapdázódási helyek pontosabb lehatárolása, mely így más területek felhalmozódásainak kutatásában és lehatárolásában is eredményes módszer lehet.

Köszönetnyilvánítás

Szeretném megköszönni mindenkinek, aki segítségével hozzájárult a diákköri munkám elkészítésének megkönnyebbítéséhez, elsősorban témavezetőmnek, Zentainé Czauner Brigittának, aki a dolgozat elkészítése alatt folyamatosan ellátott tanácsaival, és akihez mindig fordulhattam kérdéseimmel.

9. Irodalomjegyzék

BÉRCZI, I., PHILLIPS, R. L., 1985: Processes and depositional environments within the Neogene delta lacustrine sediments, Pannonian Basin, SE Hungary. *Geophysics Transactions*, 31/1-3, 55-74.

BÉRCZINÉ MAKK, A., 1998: Az Alföld és a Tokaji hegység triász és jura képződményeinek rétegtana – in BÉRCZI, I., JÁMBOR, Á. (szerk.): Magyarország geológiai képződményeinek rétegtana, MOL Rt. és a MÁFI Kiadványa, 281-298.

BÉRCZINÉ MAKK, A., CSÁSZÁR, G., NUSSZER, A., 1996: A Mecseki Zóna közép-alföldi mezozoos aljzatának sztratigráfiai értékelése és fejlődéstörténeti vázlata. *Földtani Közlöny*, 126/2-3, 185-207.

CZAUNER, B., MÁDL-SZÖNYI, J., 2011: The function of fault sin hydraulic hydrocarbon entrapment: Theoretical considerations and a field study from the Trans-Tisza region, Hungary. *AAPG Bulletin*, V. 95, No. 5, pp. 795-811.

CZAUNER, B., 2008: Vetők hidraulikai viselkedésének komplex vizsgálata Berekfürdő térségében. Diplomamunka, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Általános és Alkalmazott Földtani Tanszék, Budapest, pp. 166.

DAHLBERG, E.C., 1995: Applied hydrodynamics in petroleum exploration. Spring-Verlag, New York, 165-229.

DANK, V., 1985: Hydrocarbon exploration in Hungary – *in* Neogene mineral resources, Historical studies on their utilization, Hungarian Geological Survey, Budapest, pp. 213.

DANK, V., 1990: Kőolajföldtan. Tankönyvkiadó, Budapest, 113, 174, 378-379, 438-443.

FODOR, L., BADA, G., CSILLAG, G., HORVÁTH, E., RUSZKICZAY-RÜDIGER, ZS., PALOTÁS, K., SÍKHEGYI, F., TIMÁR, G., CLOETHING, S., HORVÁTH, F., 2005: An outline of neotectonic structures and morphotectonics of the western and central Pannonian Basin. *Tectonophysics*, 410, 15-41. RÓNAI, A., BOCZÁN, B., KÖRÖSSY, L., URBANCSEK, J., 1975: Az Alföld földtani atlasza – Tiszafüred, Magyar Állami Földtani Intézet, Budapest, 18.

HAAS, J., 1998: Az Alföld és Észak-Magyarország felső-kréta képződményeinek rétegtana – *in* BÉRCZI, I., JÁMBOR, Á. (szerk.): Magyarország geológiai képződményeinek rétegtana, MOL Rt. és a MÁFI Kiadványa, 379-388.

HUBBERT, M. K. 1940: The theory of ground-water motion. *The Journal of Geology* 48:785-944

HUBBERT, M. K., 1953: Entrapment of petroleum under hydrodynamic conditions. *Bulletin of the American Association of Petroleum Geologists*, Vol. 37, No. 8, pp. 1954-2026

JUHÁSZ, GY., 1992: A pannóniai (s.l.) formációk térképezése az Alföldön: elterjedés, fácies és üledékes környezet. *Földtani Közöny*, 122/2-4, 133-165.

JUHÁSZ, GY., 1998: A Magyarországi neogén mélymedencék pannóniai képződményeinek litosztratigráfiája. – *in* BÉRCZI, I., JÁMBOR, Á. (szerk.): Magyarország geológiai képződményeinek rétegtana, MOL Rt. és a MÁFI Kiadványa, 469-483.

KÖRÖSSY, L., 1985: Az Alföld földtörténete a negyedidőszakig – *in* RÓNAI A., 1985: Az Alföld negyedidőszaki földtana. *Geologica Hungarica*, Series Geologica 21, 57-66.

POGÁCSÁS, GY., LAKATOS, L., BARAVTZ, A., VAKARCS, G., FARKAS, CS., 1989: Pliocén-kvarter oldaleltolódások a Nagyalföldön. *Általános Földtani Szemle*, 24, 149-169.

RÓNAI, A., 1985: Az Alföld negyedidőszaki földtana. *Geologica Hungarica*, Series Geologica 21, 66-204, 303-305, 342-364.

ROYDEN, L.H., 1988: Late Cenozoic Tectonics of the Pannonian Basin System – The Pannonian Basin (A Study In Basin Evolution). *AAPG Memoir*, 45, 27-49.

SZEDERKÉNYI, T., 2001: Tisza Mega-unit, Pre-Alpine Evolution – in HAAS, J. (ed.): *Geology of Hungary*, Eötvös University Press, Budapest, 148-161.

SZTANÓ, O., SZAFIÁN, P., MAGYAR, I., HORÁNYI, A., BADA, G., HUGHES, D. W., HOYER, D. L., WALLIS, R. J., 2013: Aggradation and progradation controlled clinotherms and deep-water sand delivery model in the Neogene Lake Pannon, Makó Through, Pannonian Basin, SE Hungary. *Global and Planetary Change* 103, 149-167.

TÓTH, J., 1980: Cross-formational gravity-flow of groundwater: A mechanism of the transport and accumulation of petroleum (The generalized hydraulic theory of petroleum migration) – in ROBERTS WH, CORDELL RJ (eds.) *Problems of Petroleum Migration*. AAPG Studies in Geology, no. 10, Tulsa, Oklahoma, USA, pp. 121-167

TÓTH, J., 1988: Ground water and hydrocarbon migration. *The Geology of North America*, Vol. 0-2, Hydrogeology, The Geological Society of America

Tóth, J., 1995: Hydraulic continuity in large sedimentary basins. *Hydrogeology Journal* 3(4):4-16

TÓTH, J., ALMÁSI, I., 2001: Interpretation of observed fluid potential patterns in a deep sedimentary basin under tectonic compression: Hungarian Great Plain, Pannonian Basin. *Geofluids*, 1, 11-36.

VÁNDORFI, R., 1965: Az alföldi szénhidrogén-telepek és azok földtani jellemzése. *Földtani Közlöny*, 95/2, 164-182.

10. Mellékletek

1. számú melléklet - Rendelkezésre álló hidraulikai adatok

kút	mérési pont elevációja (mBf)	h (m)
A	-1017.4	88.94905
B	-1068.5	62.78086
C	-1019.5	73.34432
D	-1044	146.4939

2. számú melléklet – A rezervoár réteg tetőpontjainak koordinátái

adatpont	EOV X	EOV Y	Z
1	782300	235760	-975
2	781720	235370	-950
3	781480	235220	-975
4	781100	235000	-1000
5	784210	234000	-925
6	783730	233640	-950
7	783220	233270	-950
8	782200	232500	-950
9	781870	232290	-975
10	781550	232080	-975
11	781390	231930	-1000
12	781000	231660	-1025
13	784860	231780	-1000
14	784450	231510	-1000
15	784170	231320	-1000
16	783660	231000	-975
17	782830	230430	-1025
18	782560	230230	-1050
19	782330	230050	-1075
20	782000	229930	-1100
21	781520	229600	-1125
22	781110	229330	-1150
23	785320	230880	-950
24	784560	230330	-950
25	783950	229990	-975
26	783470	229630	-1000
27	783050	229360	-1025

28	782820	229230	-1050
29	782650	229090	-1075
30	782200	228760	-1100
31	781900	228540	-1125
32	781610	228330	-1150
33	781210	228000	-1175
34	783480	235550	-950
35	784060	234160	-975
36	785090	231620	-1000
37	785960	230070	-1025
38	785820	229930	-1025
39	785330	229440	-1025
40	784960	229080	-1000
41	784380	228460	-1025
42	783730	227790	-1075
43	783330	227370	-1150
44	783070	227080	-1175
45	781280	231230	-1050
46	781820	230290	-1075
47	782410	229330	-1075
48	782900	228470	-1075

3. számú melléklet – A 0.1 g/cm³-es sűrűséghez tartozó V és U értékek

adatpont	EOV X	EOV Y	Z	V	U
1	781348	232643.1	-979.699	160	1139.699
2	781934.8	232771.7	-959.416	160	1119.416
3	782377	234049.9	-959.89	160	1119.89
4	781436.4	235086.9	-979.536	160	1139.536
5	781348	236614.3	-979.894	155	1134.894
6	782087.6	235392.4	-960.226	155	1115.226
7	782594	234524.2	-959.945	155	1114.945
8	782103.6	232410	-958.851	155	1113.851
9	781476.6	232136.7	-980.204	155	1135.204
10	781203.3	232024.1	-1001.15	155	1156.147
11	781098.8	231389.1	-1041.67	150	1191.667
12	781388.2	231590	-1019.9	150	1169.905
13	781629.4	231758.8	-999.757	150	1149.757
14	781983.1	232000	-979.158	150	1129.158
15	782457.3	232297.4	-959.332	150	1109.332
16	782762.8	235094.9	-960.09	150	1110.09
17	783012	235738	-959.7	145	1104.7
18	783229.1	234741.2	-960.081	145	1105.081
19	783349.7	234122.2	-959.972	145	1104.972

20	782843.2	232345.7	-960.068	145	1105.068
21	782280.5	231863.3	-980.162	145	1125.162
22	781983.1	231606.1	-999.76	145	1144.76
23	781766	231389.1	-1019.62	145	1164.617
24	781557	231188.1	-1040.04	145	1185.035
25	781315.8	230971	-1060.31	145	1205.315
26	781042.5	230697.7	-1080.64	145	1225.637
27	781050.6	229934	-1120.66	140	1260.662
28	781275.6	230215.4	-1099.99	140	1239.988
29	781468.6	230472.6	-1079.68	140	1219.683
30	781653.5	230713.8	-1060.87	140	1200.873
31	781846.4	230963	-1041.07	140	1181.07
32	782031.3	231204.2	-1021.23	140	1161.231
33	782248.3	231469.4	-1000.42	140	1140.418
34	782521.7	231766.9	-981.023	140	1121.023
35	783140.6	232450.2	-960.325	140	1100.325
36	783558.7	234033.8	-960.202	140	1100.202
37	783502.4	234837.7	-960.068	140	1100.068
38	783325.5	236759	-960	140	1100
39	783783.7	234869.9	-959.999	135	1094.999
40	783719.4	233993.6	-959.715	135	1094.715
41	783301.4	232530.6	-960.245	135	1095.245
42	782738.7	231726.7	-980.118	135	1115.118
43	782481.5	231348.9	-1000.27	135	1135.267
44	782304.6	231059.5	-1019.7	135	1154.704
45	782143.8	230778.1	-1040.21	135	1175.209
46	782135.8	230778.1	-1040.5	135	1175.497
47	781958.9	230520.9	-1060.14	135	1195.142
48	781830.3	230231.5	-1080.12	135	1215.119
49	781709.7	229998.3	-1100.49	135	1235.487
50	781540.9	229708.9	-1119.7	135	1254.697
51	781331.9	229323.1	-1140.59	135	1275.587
52	781259.6	227602.8	-1180.57	130	1310.572
53	781492.7	228205.7	-1158.96	130	1288.955
54	781629.4	228551.4	-1141.05	130	1271.052
55	781822.3	229041.7	-1119.23	130	1249.23
56	782031.3	229636.6	-1100.34	130	1230.336
57	782200.1	230062.7	-1080.79	130	1210.787
58	782296.6	230319.9	-1060.46	130	1190.456
59	782401.1	230585.2	-1040.53	130	1170.533
60	782521.7	230842.4	-1022.34	130	1152.339
61	782682.4	231212.2	-1000.55	130	1130.551
62	782931.6	231678.4	-980.015	130	1110.015
63	783438.1	232619	-959.762	130	1089.762
64	783896.3	234033.8	-960.811	130	1090.811

65	784033	234805.5	-959.877	130	1089.877
66	784217.8	234516.1	-959.754	125	1084.754
67	784097.3	234106.2	-959.186	125	1084.186
68	783582.8	232667.2	-960.103	125	1085.103
69	783076.3	231638.3	-980.193	125	1105.193
70	782859.3	231059.5	-1000.49	125	1125.486
71	782770.9	230633.4	-1020.22	125	1145.222
72	782666.4	230295.8	-1039.87	125	1164.874
73	782553.8	229805.4	-1060.47	125	1185.466
74	782409.1	229202.5	-1080.35	125	1205.353
75	782296.6	228663.9	-1099.76	125	1224.755
76	782192.1	228286.1	-1122.61	125	1247.613
77	782151.9	227988.6	-1139.96	125	1264.956
78	782055.4	227634.9	-1160.1	125	1285.096
79	781918.7	227136.5	-1180.24	125	1305.24
80	782730.7	227369.7	-1160.82	120	1280.825
81	782778.9	227659.1	-1139.95	120	1259.954
82	782811.1	227908.3	-1119.79	120	1239.792
83	782835.2	228149.4	-1100.64	120	1220.638
84	782867.3	228438.8	-1079.4	120	1199.402
85	782915.6	228864.9	-1059.3	120	1179.3
86	782931.6	229234.7	-1040.78	120	1160.778
87	783004	230159.1	-1019.89	120	1139.887
88	783076.3	230770.1	-1000.34	120	1120.344
89	783253.2	231630.2	-979.874	120	1099.874
90	783687.3	232715.5	-959.962	120	1079.962
91	784121.4	233664	-939.179	120	1059.179
92	784298.2	234106.2	-938.746	120	1058.746
93	784531.4	234138.3	-939.643	115	1054.643
94	784209.8	233559.5	-939.755	115	1054.755
95	783799.8	232739.6	-960.329	115	1075.329
96	783438.1	231654.3	-980.285	115	1095.285
97	783373.8	229901.9	-1000.65	115	1115.648
98	783446.1	229098	-1019.88	115	1134.881
99	783462.2	228655.9	-1040.59	115	1155.586
100	783478.3	228270	-1061.21	115	1176.214
101	783470.2	227972.6	-1081.03	115	1196.031
102	783470.2	227771.6	-1097.45	115	1212.45
103	783478.3	227538.5	-1120.45	115	1235.454
104	783462.2	227337.5	-1140.25	115	1255.246
105	784225.9	227281.2	-1100.26	110	1210.256
106	784201.8	227594.7	-1079.94	110	1189.937
107	784161.6	227868.1	-1062.18	110	1172.182
108	784121.4	228237.8	-1041.15	110	1151.151
109	784073.1	228688	-1019.65	110	1129.648

110	783968.6	229202.5	-999.996	110	1109.996
111	783590.8	230721.8	-979.932	110	1089.932
112	783566.7	231147.9	-979.997	110	1089.997
113	783590.8	231799	-980.063	110	1090.063
114	783888.3	232787.8	-959.793	110	1069.793
115	784346.5	233535.4	-939.688	110	1049.688
116	784708.2	234066	-939.835	110	1049.835
117	784764.5	233792.7	-940.275	105	1045.275
118	784603.7	233623.8	-939.729	105	1044.729
119	784000.8	232795.8	-960.396	105	1065.396
120	783751.6	231919.6	-980.679	105	1085.679
121	783775.7	231123.8	-980.343	105	1085.343
122	784426.9	229620.5	-980.082	105	1085.082
123	784619.8	229025.6	-1000.26	105	1105.257
124	784732.3	228567.4	-1020.68	105	1125.682
125	784828.8	228205.7	-1039.26	105	1144.262
126	784909.2	227795.7	-1060.04	105	1165.044
127	784997.6	227361.6	-1080.44	105	1185.44
128	785914	227233	-1080	100	1180.003
129	785688.9	227852	-1060.32	100	1160.319
130	785471.9	228414.7	-1039.98	100	1139.979
131	785295	228961.3	-1021.27	100	1121.271
132	785053.9	229596.4	-1000.21	100	1100.206
133	784909.2	229926	-978.889	100	1078.889
134	784668	230143	-960.621	100	1060.621
135	784354.5	230464.6	-958.847	100	1058.847
136	784057.1	230987.1	-980.598	100	1080.598
137	783864.1	232032.2	-980.227	100	1080.227
138	784129.4	232828	-960.366	100	1060.366
139	787296.7	235046.7	-960.06	95	1055.06
140	784266.1	232876.2	-959.796	95	1054.796
141	783984.7	232088.4	-980.965	95	1075.965
142	784290.2	230979.1	-979.724	95	1074.724
143	784587.6	230633.4	-959.504	95	1054.504
144	784893.1	230400.3	-960.012	95	1055.012
145	785198.6	230191.3	-979.337	95	1074.337
146	785375.4	229958.1	-1000.66	95	1095.662
147	785544.2	229700.9	-1020.62	95	1115.625
148	786002.5	228937.2	-1040.47	95	1135.474
149	786500.9	228012.8	-1060.6	95	1155.595
150	787031.4	227088.3	-1080.15	95	1175.154
151	786557.1	229307	-1040.07	90	1130.068
152	785849.7	230062.7	-1020.11	90	1110.105
153	785640.7	230231.5	-999.874	90	1089.874
154	785447.8	230392.2	-980.353	90	1070.353

155	785118.2	230601.2	-959.884	90	1049.884
156	784909.2	230754	-959.923	90	1049.923
157	784555.5	231043.4	-978.574	90	1068.574
158	784089.2	232168.8	-980.446	90	1070.446
159	784547.4	232924.5	-960.3	90	1050.3
160	786404.4	233993.6	-959.93	90	1049.93
161	784193.7	232233.1	-980.082	85	1065.082
162	784788.6	231155.9	-979.132	85	1064.132
163	785094.1	230938.9	-959.981	85	1044.981
164	785439.7	230786.1	-960.508	85	1045.508
165	785697	230657.5	-979.882	85	1064.882
166	785986.4	230520.9	-999.202	85	1084.202
167	786476.7	230223.4	-1020.36	85	1105.361
168	786581.3	230955	-1000.04	80	1080.039
169	785865.8	231051.4	-980.44	80	1060.44
170	785118.2	231292.6	-979.83	80	1059.83
171	784394.7	232305.5	-980.352	80	1060.352
172	787409.2	232811.9	-980.122	80	1060.122

4. számú melléklet – A 0.4 g/cm³-es sűrűséghez tartozó V és U értékek

adatpont	EOV X	EOV Y	Z	V	U
1	781417.5	234069.5	-980.088	245	1225.088
2	782123.5	233543.4	-959.805	245	1204.805
3	782012.8	233308.1	-960.005	245	1205.005
4	781286	233328.9	-980.101	245	1225.101
5	781265.3	236208.1	-979.962	235	1214.962
6	782524.9	234367.1	-959.987	235	1194.987
7	782012.8	232491.4	-960.161	235	1195.161
8	781431.4	232290.7	-980.087	235	1215.087
9	781085.3	232166.1	-1000.34	235	1235.337
10	782774.1	235066.1	-959.972	225	1184.972
11	782441.9	232283.8	-959.802	225	1184.802
12	781978.2	231986.2	-979.871	225	1204.871
13	781618.2	231750.8	-1000.66	225	1225.662
14	781389.8	231584.7	-1020.26	225	1245.262
15	781113	231404.8	-1040.27	225	1265.271
16	783092.5	236055.9	-959.973	215	1174.973
17	783314	234782.4	-960.064	215	1175.064
18	783417.8	234076.4	-959.917	215	1174.917
19	782967.9	232387.6	-960.122	215	1175.122
20	782372.7	231833.9	-980.095	215	1195.095
21	782082	231550.1	-1000.37	215	1215.372
22	781860.5	231328.6	-1019.95	215	1234.953

23	781645.9	231114.1	-1040.59	215	1255.591
24	781438.3	230885.7	-1060.24	215	1275.24
25	781196	230629.6	-1080.21	215	1295.214
26	781196	229480.7	-1140.44	205	1345.44
27	781389.8	229799	-1120.03	205	1325.029
28	781556	230069	-1100.3	205	1305.297
29	781694.4	230297.4	-1080.62	205	1285.62
30	781867.4	230574.2	-1060.22	205	1265.223
31	782047.4	230844.1	-1040.12	205	1245.12
32	782213.5	231100.2	-1020.7	205	1225.702
33	782414.2	231384	-1000.4	205	1205.399
34	782670.3	231743.9	-980.174	205	1185.174
35	783279.4	232519.1	-960.266	205	1165.266
36	783666.9	234007.2	-960.077	205	1165.077
37	783680.8	234872.3	-959.957	205	1164.957
38	784026.9	234803.1	-959.995	195	1154.995
39	783902.3	234014.1	-959.538	195	1154.538
40	783466.2	232622.9	-959.953	195	1154.953
41	782926.4	231695.5	-979.542	195	1174.542
42	782691	231211	-1000.35	195	1195.348
43	782531.9	230871.8	-1020.56	195	1215.555
44	782400.3	230581.1	-1040.79	195	1235.786
45	782303.5	230325	-1059.84	195	1254.844
46	782199.6	230062	-1080.86	195	1275.857
47	782033.5	229612.2	-1100.28	195	1295.281
48	781812	229030.8	-1120	195	1315.003
49	781632.1	228574	-1140.24	195	1335.238
50	781479.8	228186.4	-1160.12	195	1355.117
51	781265.3	227625.7	-1180.07	195	1375.067
52	782158.1	227044.4	-1180.05	185	1365.046
53	782255	227528.8	-1160.11	185	1345.107
54	782331.1	227854.1	-1140.74	185	1325.737
55	782400.3	228165.6	-1119.77	185	1304.769
56	782455.7	228490.9	-1099.68	185	1284.675
57	782559.5	229010	-1079.89	185	1264.892
58	782642.6	229383.8	-1059.56	185	1244.561
59	782753.3	230075.9	-1039.82	185	1224.825
60	782836.4	230546.5	-1020.16	185	1205.158
61	782940.2	230975.6	-1000.22	185	1185.225
62	783147.8	231633.2	-979.991	185	1164.991
63	783618.5	232678.3	-960.192	185	1145.192
64	784089.1	233882.6	-939.488	185	1124.488
65	784442.1	234145.6	-939.957	175	1114.957
66	784172.2	233571.1	-939.97	175	1114.97
67	783763.8	232740.6	-960.006	175	1135.006

68	783369.3	231633.2	-980.097	175	1155.097
69	783237.8	230421.9	-1000.22	175	1175.22
70	783265.5	229252.2	-1020.38	175	1195.382
71	783265.5	228830.1	-1040.57	175	1215.572
72	783258.6	228449.4	-1060.62	175	1235.619
73	783258.6	228144.8	-1080.42	175	1255.415
74	783244.7	227902.6	-1100.2	175	1275.2
75	783237.8	227695	-1119.84	175	1294.844
76	783224	227501.2	-1140.29	175	1315.287
77	783210.1	227252	-1160.45	175	1335.453
78	784220.6	227286.6	-1100.09	165	1265.092
79	784186	227598.1	-1080.05	165	1245.054
80	784165.3	227902.6	-1059.89	165	1224.888
81	784109.9	228255.6	-1040.39	165	1205.389
82	784061.5	228677.8	-1020.39	165	1185.394
83	783971.5	229196.9	-1000.18	165	1165.177
84	783611.6	230643.4	-980.068	165	1145.068
85	783556.2	231141.8	-979.968	165	1144.968
86	783583.9	231792.4	-980.046	165	1145.046
87	783888.4	232782.1	-959.941	165	1124.941
88	784359.1	233515.8	-940.242	165	1105.242
89	784719	234076.4	-940.145	165	1105.145
90	784033.8	232816.7	-960.036	155	1115.036
91	783777.7	231965.4	-980.189	155	1135.189
92	783867.7	231044.9	-979.863	155	1134.863
93	784601.3	229667.5	-980.172	155	1135.172
94	784815.9	229058.5	-999.941	155	1154.941
95	784933.5	228636.3	-1020.08	155	1175.083
96	785044.3	228227.9	-1040.08	155	1195.075
97	785168.9	227784.9	-1060.57	155	1215.569
98	785293.4	227314.3	-1080.05	155	1235.047
99	786207.1	227978.7	-1059.99	145	1204.994
100	785833.3	228753.9	-1040.04	145	1185.043
101	785418	229598.3	-1020.29	145	1165.287
102	785279.6	229861.3	-1000.65	145	1145.651
103	785134.3	230103.6	-980.668	145	1125.668
104	784843.6	230325	-959.976	145	1104.976
105	784483.7	230601.9	-959.725	145	1104.725
106	784206.8	230968.7	-979.879	145	1124.879
107	783930	232083.1	-980.119	145	1125.119
108	784220.6	232858.2	-960.05	145	1105.05
109	786393.9	233965.6	-960.073	135	1095.073
110	784545.9	232927.5	-960.188	135	1095.188
111	784068.4	232166.1	-980.183	135	1115.183
112	784539	231058.7	-979.73	135	1114.73

113	784898.9	230754.2	-960.063	135	1095.063
114	785148.1	230601.9	-960.128	135	1095.128
115	785452.6	230394.3	-980.499	135	1115.499
116	785646.4	230221.2	-1000.78	135	1135.781
117	785826.4	230048.2	-1019.95	135	1154.947
118	786151.7	230608.8	-1000.76	125	1125.756
119	785771	230768	-980.077	125	1105.077
120	785452.6	230906.4	-959.982	125	1084.982
121	785217.3	231003.3	-959.602	125	1084.602
122	784871.2	231204.1	-979.853	125	1104.853
123	784220.6	232242.2	-980.174	125	1105.174
124	786400.9	232387.6	-979.996	115	1094.996
125	784608.2	232373.7	-980.14	115	1095.14

5. számú melléklet – A 0.6 g/cm³-es sűrűséghez tartozó V és U értékek

adatpont	EOV X	EOV Y	Z	V	U
1	781268.3	235263.6	-984.629	360	1344.629
2	781431.5	235066.5	-980.105	360	1340.105
3	781567.4	234937.3	-974.693	360	1334.693
4	781764.6	234719.7	-970.088	360	1330.088
5	782063.8	234400.1	-965.026	360	1325.026
6	782383.4	234053.4	-959.858	360	1319.858
7	782689.3	233706.6	-954.941	360	1314.941
8	782091	232781.9	-954.759	360	1314.759
9	781921	232761.5	-959.868	360	1319.868
10	781778.2	232727.5	-964.829	360	1324.829
11	781621.8	232713.9	-969.92	360	1329.92
12	781458.7	232686.7	-975.459	360	1335.459
13	781336.3	232659.5	-980.007	360	1340.007
14	781207.1	232625.5	-985.287	360	1345.287
15	781084.7	232618.7	-990.266	360	1350.266
16	781315.9	236480.7	-980.024	350	1330.024
17	781533.5	236133.9	-974.829	350	1324.829
18	781683	235923.2	-969.973	350	1319.973
19	781785	235746.4	-965.049	350	1315.049
20	781887	235576.4	-960.091	350	1310.091
21	782145.4	235154.8	-959.998	350	1309.998
22	782573.7	234481.7	-959.986	350	1309.986
23	782968.1	233801.8	-954.969	350	1304.969
24	782138.6	232462.3	-954.858	350	1304.858
25	782057	232428.4	-960.189	350	1310.189

26	781975.4	232401.2	-965.246	350	1315.246
27	781907.4	232360.4	-969.744	350	1319.744
28	781594.6	232244.8	-974.976	350	1324.976
29	781465.5	232190.4	-979.569	350	1329.569
30	781383.9	232163.2	-985.031	350	1335.031
31	781091.5	232040.8	-1004.96	350	1354.956
32	781132.3	231544.5	-1029.98	340	1369.978
33	781349.9	231687.2	-1014.88	340	1354.88
34	781533.5	231802.8	-1000.14	340	1340.14
35	781751	231932	-985.133	340	1325.133
36	782016.2	232088.4	-975.104	340	1315.104
37	782138.6	232149.6	-969.679	340	1309.679
38	782227	232204	-965.226	340	1305.226
39	782356.2	232285.6	-959.831	340	1299.831
40	783029.3	232673.1	-955.103	340	1295.103
41	783172.1	233808.6	-955.059	340	1295.059
42	782723.3	234978.1	-959.991	340	1299.991
43	782512.5	235460.8	-964.973	340	1304.973
44	782417.4	235658	-970.11	340	1310.11
45	781853	236997.4	-974.898	340	1314.898
46	782791.3	235943.6	-965.003	330	1295.003
47	782920.5	235488	-960.078	330	1290.078
48	783138.1	234685.7	-960.049	330	1290.049
49	783260.5	234189.4	-959.96	330	1289.96
50	783348.8	233788.2	-954.895	330	1284.895
51	783267.3	232788.7	-955.13	330	1285.13
52	782730.1	232306	-960.345	330	1290.345
53	782512.5	232149.6	-965.093	330	1295.093
54	782288.2	231979.6	-974.61	330	1304.61
55	782186.2	231898	-980.132	330	1310.132
56	781819	231598.8	-1004.66	330	1334.664
57	781479.1	231313.3	-1035.64	330	1365.643
58	781173.1	231054.9	-1060.26	330	1390.263
59	781057.5	230313.8	-1100.12	320	1420.12
60	781166.3	230449.8	-1090.24	320	1410.242
61	781349.9	230647	-1074.76	320	1394.755
62	781506.3	230837.3	-1060.17	320	1380.167
63	781676.2	231014.1	-1044.8	320	1364.797
64	781866.6	231238.5	-1025.03	320	1345.031
65	782084.2	231469.7	-1004.79	320	1324.79
66	782349.4	231728	-985.41	320	1305.41
67	782621.3	232020.4	-969.852	320	1289.852
68	782764.1	232156.4	-965.071	320	1285.071
69	783042.9	232421.6	-960.03	320	1280.03
70	783382.8	232843.1	-955.056	320	1275.056

71	783498.4	233808.6	-955.155	320	1275.155
72	783464.4	234053.4	-959.907	320	1279.907
73	783382.8	234801.3	-960.114	320	1280.114
74	783308.1	235311.2	-954.944	320	1274.944
75	783246.9	235685.2	-954.991	320	1274.991
76	783165.3	236276.7	-959.954	320	1279.954
77	783573.2	236188.3	-954.922	310	1264.922
78	783614	235195.6	-954.977	310	1264.977
79	783627.6	234862.5	-960.029	310	1270.029
80	783634.4	234481.7	-965.085	310	1275.085
81	783627.6	234257.3	-965.079	310	1275.079
82	783634.4	234005.8	-959.911	310	1269.911
83	783620.8	233835.8	-955.254	310	1265.254
84	783464.4	232870.3	-955.14	310	1265.14
85	783240.1	232516.7	-959.919	310	1269.919
86	782981.7	232197.2	-965.037	310	1275.037
87	782845.7	232020.4	-969.621	310	1279.621
88	782723.3	231870.8	-974.986	310	1284.986
89	782492.1	231571.6	-990.016	310	1300.016
90	782267.8	231279.3	-1009.67	310	1319.669
91	782023	230952.9	-1035.2	310	1345.198
92	781723.8	230477	-1069.88	310	1379.879
93	781499.5	230177.8	-1095.38	310	1405.376
94	781336.3	229919.4	-1115.07	310	1425.074
95	781193.5	229688.3	-1130.65	310	1440.649
96	781030.3	229443.5	-1145.63	310	1455.628
97	781105.1	228430.4	-1165.04	300	1465.04
98	781166.3	228566.4	-1160.08	300	1460.078
99	781302.3	228838.4	-1149.82	300	1449.819
100	781424.7	229096.7	-1140.33	300	1440.333
101	781594.6	229436.7	-1125.81	300	1425.813
102	781805.4	229865	-1105.32	300	1405.316
103	781995.8	230266.2	-1074.44	300	1374.442
104	782125	230524.6	-1054.79	300	1354.792
105	782267.8	230782.9	-1035.39	300	1335.386
106	782383.4	231000.5	-1019.92	300	1319.917
107	782512.5	231231.7	-1004.71	300	1304.713
108	782614.5	231401.7	-994.705	300	1294.705
109	782668.9	231483.3	-990.284	300	1290.284
110	782736.9	231592	-985.01	300	1285.01
111	782804.9	231714.4	-979.921	300	1279.921
112	782906.9	231850.4	-974.939	300	1274.939
113	783015.7	232034	-969.692	300	1269.692
114	783151.7	232251.6	-965.028	300	1265.028
115	783389.6	232584.7	-960	300	1260

116	783552.8	232917.9	-954.867	300	1254.867
117	783682	233319	-949.99	300	1249.99
118	783736.4	233645.4	-949.954	300	1249.954
119	783763.6	233876.6	-954.859	300	1254.859
120	783784	233999	-959.821	300	1259.821
121	783790.8	234121.4	-965.051	300	1265.051
122	783838.4	234590.5	-964.998	300	1264.998
123	783858.8	234862.5	-960.004	300	1260.004
124	783879.2	235182	-955.091	300	1255.091
125	783994.8	236718.7	-954.963	300	1254.963
126	784144.4	235114	-955.067	290	1245.067
127	784076.4	234767.3	-960.019	290	1250.019
128	784035.6	234508.9	-965.156	290	1255.156
129	784001.6	234332.1	-970.136	290	1260.136
130	783967.6	234155.4	-970.33	290	1260.33
131	783954	234094.2	-965.052	290	1255.052
132	783933.6	234033	-960.187	290	1250.187
133	783920	233958.2	-954.84	290	1244.84
134	783899.6	233842.6	-950.101	290	1240.101
135	783763.6	233278.3	-949.886	290	1239.886
136	783641.2	232931.5	-955.077	290	1245.077
137	783498.4	232625.5	-960.211	290	1250.211
138	783328.4	232319.6	-965.259	290	1255.259
139	783172.1	232068	-969.774	290	1259.774
140	783056.5	231850.4	-974.833	290	1264.833
141	782968.1	231673.6	-979.914	290	1269.914
142	782893.3	231530.9	-984.867	290	1274.867
143	782825.3	231408.5	-989.89	290	1279.89
144	782736.9	231184.1	-1000.01	290	1290.013
145	782621.3	230912.1	-1015.15	290	1305.147
146	782492.1	230599.4	-1035.63	290	1325.626
147	782397	230320.6	-1055.37	290	1345.368
148	782329	230130.2	-1070.27	290	1360.267
149	782240.6	229865	-1084.58	290	1374.582
150	782063.8	229375.5	-1100.04	290	1390.038
151	781961.8	229076.3	-1110.12	290	1400.122
152	781866.6	228804.4	-1120.43	290	1410.431
153	781791.8	228586.8	-1130.48	290	1420.475
154	781669.4	228240	-1150.13	290	1440.129
155	781560.6	227934.1	-1164.84	290	1454.844
156	781472.3	227668.9	-1174.64	290	1464.64
157	781397.5	227498.9	-1180.04	290	1470.036
158	781329.5	227315.3	-1184.7	290	1474.698
159	782036.6	227240.5	-1175.51	280	1455.514
160	782063.8	227383.3	-1170.09	280	1450.087

161	782111.4	227607.7	-1159.86	280	1439.859
162	782186.2	227872.9	-1144.7	280	1424.699
163	782254.2	228178.8	-1125.5	280	1405.502
164	782356.2	228593.6	-1099.91	280	1379.906
165	782444.5	229008.3	-1084.75	280	1364.749
166	782505.7	229321.1	-1070.29	280	1350.293
167	782573.7	229674.7	-1060.03	280	1340.026
168	782648.5	229987.4	-1049.96	280	1329.96
169	782723.3	230334.2	-1034.77	280	1314.771
170	782811.7	230708.1	-1015.2	280	1295.196
171	782900.1	231027.7	-1000.08	280	1280.078
172	782981.7	231299.7	-989.84	280	1269.84
173	783042.9	231449.3	-985.001	280	1265.001
174	783117.7	231646.4	-979.795	280	1259.795
175	783206.1	231864	-974.919	280	1254.919
176	783328.4	232115.6	-970.081	280	1250.081
177	783457.6	232387.6	-965.19	280	1245.19
178	783593.6	232673.1	-960.074	280	1240.074
179	783729.6	232951.9	-955.069	280	1235.069
180	783838.4	233237.5	-950.054	280	1230.054
181	783947.2	233550.2	-945.154	280	1225.154
182	784076.4	233978.6	-945.137	280	1225.137
183	784096.8	234033	-949.449	280	1229.449
184	784103.6	234094.2	-956.501	280	1236.501
185	784212.3	234434.1	-960.127	280	1240.127
186	784348.3	234889.7	-955.008	280	1235.008
187	784375.5	234318.5	-949.801	270	1219.801
188	784327.9	234175.8	-944.383	270	1214.383
189	784293.9	234121.4	-940.261	270	1210.261
190	784280.3	234060.2	-934.189	270	1204.189
191	784253.1	233985.4	-929.239	270	1199.239
192	784212.3	233910.6	-930.069	270	1200.069
193	784171.6	233788.2	-934.698	270	1204.698
194	784103.6	233652.2	-939.857	270	1209.857
195	784028.8	233455	-944.788	270	1214.788
196	783920	233223.9	-949.919	270	1219.919
197	783804.4	232972.3	-954.938	270	1224.938
198	783688.8	232713.9	-960.011	270	1230.011
199	783573.2	232455.5	-964.962	270	1234.962
200	783457.6	232183.6	-970.046	270	1240.046
201	783355.6	231904.8	-975.126	270	1245.126
202	783260.5	231619.2	-980.057	270	1250.057
203	783192.5	231354.1	-984.736	270	1254.736
204	783138.1	231109.3	-990.074	270	1260.074
205	783097.3	230946.1	-994.962	270	1264.962

206	783076.9	230776.1	-1000.16	270	1270.156
207	783042.9	230477	-1010.17	270	1280.169
208	782995.3	230150.6	-1020.63	270	1290.63
209	782988.5	229899	-1024.83	270	1294.834
210	782961.3	229552.3	-1030.07	270	1300.07
211	782920.5	229062.7	-1050.53	270	1320.532
212	782879.7	228648	-1069.4	270	1339.395
213	782845.7	228280.8	-1090.76	270	1360.763
214	782811.7	227974.9	-1114.69	270	1384.691
215	782764.1	227668.9	-1139.63	270	1409.635
216	782716.5	227294.9	-1165.34	270	1435.339
217	783376	227281.3	-1150.55	260	1410.551
218	783389.6	227655.3	-1114.72	260	1374.717
219	783389.6	228042.9	-1080.73	260	1340.734
220	783396.4	228355.6	-1059.89	260	1319.887
221	783396.4	228811.2	-1035.52	260	1295.519
222	783382.8	229035.5	-1025.29	260	1285.291
223	783376	229416.3	-1009.91	260	1269.91
224	783362.4	229654.3	-1004.77	260	1264.771
225	783321.6	230137	-1000.29	260	1260.291
226	783308.1	230497.4	-995.035	260	1255.035
227	783314.8	230748.9	-989.944	260	1249.944
228	783321.6	231068.5	-985.164	260	1245.164
229	783410	231653.2	-980.024	260	1240.024
230	783505.2	231986.4	-975.163	260	1235.163
231	783573.2	232244.8	-970.145	260	1230.145
232	783661.6	232496.3	-965.029	260	1225.029
233	783777.2	232741.1	-960.103	260	1220.103
234	783892.8	232979.1	-955.076	260	1215.076
235	784008.4	233203.5	-949.988	260	1209.988
236	784103.6	233393.8	-945.091	260	1205.091
237	784198.7	233550.2	-940.128	260	1200.128
238	784273.5	233693	-935.015	260	1195.015
239	784429.9	234026.2	-934.267	260	1194.267
240	784504.7	234148.6	-939.981	260	1199.981
241	784579.5	234298.1	-944.761	260	1204.761
242	784892.3	234930.5	-949.983	260	1209.983
243	785327.4	235100.4	-949.993	250	1199.993
244	784831.1	234338.9	-945.083	250	1195.083
245	784674.7	234094.2	-939.862	250	1189.862
246	784545.5	233890.2	-934.839	250	1184.839
247	784443.5	233713.4	-935.102	250	1185.102
248	784307.5	233523	-940.071	250	1190.071
249	784219.1	233366.6	-944.977	250	1194.977
250	784110.4	233183.1	-950.234	250	1200.234

251	783981.2	232999.5	-954.843	250	1204.843
252	783872.4	232768.3	-960.174	250	1210.174
253	783750	232543.9	-964.845	250	1214.845
254	783668.4	232292.4	-970.312	250	1220.312
255	783607.2	232061.2	-975.035	250	1225.035
256	783559.6	231762	-980.189	250	1230.189
257	783512	231082.1	-980.017	250	1230.017
258	783518.8	230905.3	-979.958	250	1229.958
259	783661.6	230041.8	-985.006	250	1235.006
260	783763.6	229640.7	-989.843	250	1239.843
261	783831.6	229273.5	-1000.44	250	1250.439
262	783906.4	228872.4	-1015.27	250	1265.266
263	783933.6	228641.2	-1025.21	250	1275.207
264	783954	228423.6	-1035.31	250	1285.307
265	783988	228117.6	-1050.42	250	1300.42
266	784008.4	227866.1	-1064.84	250	1314.842
267	784028.8	227648.5	-1080.19	250	1330.186
268	784042.4	227444.5	-1095.54	250	1345.541
269	784049.2	227301.7	-1105.57	250	1355.571
270	784069.6	227043.4	-1120.23	250	1370.227
271	784769.9	227111.4	-1095.46	240	1335.462
272	784729.1	227328.9	-1085.53	240	1325.529
273	784695.1	227532.9	-1075.23	240	1315.232
274	784647.5	227811.7	-1060.23	240	1300.233
275	784586.3	228178.8	-1039.99	240	1279.986
276	784531.9	228450.8	-1025.45	240	1265.449
277	784484.3	228682	-1014.6	240	1254.601
278	784436.7	228920	-1004.79	240	1244.788
279	784307.5	229341.5	-990.099	240	1230.099
280	784212.3	229654.3	-979.804	240	1219.804
281	784151.2	229831	-974.673	240	1214.673
282	783811.2	230626.6	-974.811	240	1214.811
283	783682	231170.5	-980.21	240	1220.21
284	783695.6	231891.2	-980.192	240	1220.192
285	783716	232136	-975.006	240	1215.006
286	783770.4	232353.6	-970.174	240	1210.174
287	783845.2	232571.1	-965.199	240	1205.199
288	783954	232802.3	-959.882	240	1199.882
289	784083.2	233013.1	-954.766	240	1194.766
290	784225.9	233189.9	-950.014	240	1190.014
291	784334.7	233359.8	-945.01	240	1185.01
292	784484.3	233543.4	-940.122	240	1180.122
293	784776.7	233917.4	-940.051	240	1180.051
294	785001.1	234223.3	-944.919	240	1184.919
295	785490.6	234828.5	-949.979	240	1189.979

296	785545	234461.3	-950.029	230	1180.029
297	785062.3	233958.2	-944.987	230	1174.987
298	784531.9	233407.4	-944.64	230	1174.64
299	784355.1	233203.5	-949.891	230	1179.891
300	784205.5	233013.1	-955.197	230	1185.197
301	784069.6	232822.7	-960.107	230	1190.107
302	783940.4	232611.9	-965.091	230	1195.091
303	783872.4	232408	-970.094	230	1200.094
304	783818	232210.8	-974.74	230	1204.74
305	783797.6	231979.6	-980.225	230	1210.225
306	783797.6	231734.8	-985.057	230	1215.057
307	783865.6	231211.3	-984.935	230	1214.935
308	783920	231020.9	-980.128	230	1210.128
309	783988	230823.7	-974.959	230	1204.959
310	784069.6	230640.2	-969.724	230	1199.724
311	784158	230490.6	-965.11	230	1195.11
312	784307.5	230266.2	-959.835	230	1189.835
313	784395.9	230157.4	-959.894	230	1189.894
314	784531.9	230014.6	-964.729	230	1194.729
315	784599.9	229919.4	-969.745	230	1199.745
316	784654.3	229817.4	-975.213	230	1205.213
317	784729.1	229742.7	-980.317	230	1210.317
318	784756.3	229661.1	-984.202	230	1214.202
319	784810.7	229525.1	-990.642	230	1220.642
320	784871.9	229327.9	-996.79	230	1226.79
321	784926.3	229123.9	-999.644	230	1229.644
322	785021.5	228913.2	-1010.23	230	1240.228
323	785075.8	228716	-1019.97	230	1249.968
324	785137	228484.8	-1030.64	230	1260.641
325	785205	228274	-1040.24	230	1270.238
326	785232.2	228151.6	-1045.5	230	1275.497
327	785300.2	227920.5	-1055.41	230	1285.406
328	785375	227682.5	-1065.15	230	1295.146
329	785456.6	227417.3	-1075.25	230	1305.252
330	785490.6	227274.5	-1080.38	230	1310.385
331	785551.8	227138.6	-1084.85	230	1314.848
332	786381.3	227179.3	-1080.08	220	1300.084
333	786265.7	227390.1	-1074.9	220	1294.904
334	786184.1	227566.9	-1070.26	220	1290.262
335	786109.3	227764.1	-1064.89	220	1284.892
336	786034.5	227934.1	-1060.09	220	1280.087
337	785946.2	228104	-1055.05	220	1275.049
338	785885	228274	-1050.22	220	1270.224
339	785810.2	228450.8	-1045.15	220	1265.152
340	785728.6	228634.4	-1039.98	220	1259.982

341	785647	228811.2	-1035.21	220	1255.21
342	785538.2	229042.3	-1029.9	220	1249.903
343	785368.2	229436.7	-1025.14	220	1245.143
344	785334.2	229531.9	-1020.26	220	1240.259
345	785232.2	229722.3	-1005.2	220	1225.203
346	785177.8	229865	-995.028	220	1215.028
347	785143.8	229933	-989.784	220	1209.784
348	785109.8	230007.8	-984.287	220	1204.287
349	785089.4	230069	-980.254	220	1200.254
350	785028.3	230123.4	-974.794	220	1194.794
351	784878.7	230205	-965.141	220	1185.141
352	784797.1	230259.4	-960.255	220	1180.255
353	784695.1	230334.2	-954.725	220	1174.725
354	784525.1	230470.2	-954.817	220	1174.817
355	784423.1	230572.2	-959.924	220	1179.924
356	784348.3	230667.4	-964.817	220	1184.817
357	784273.5	230762.5	-969.872	220	1189.872
358	784225.9	230857.7	-974.489	220	1194.489
359	784178.4	230966.5	-979.933	220	1199.933
360	784110.4	231075.3	-985.108	220	1205.108
361	784056	231197.7	-990.119	220	1210.119
362	783947.2	231626	-990.367	220	1210.367
363	783913.2	231870.8	-985.069	220	1205.069
364	783906.4	232068	-980.093	220	1200.093
365	783906.4	232251.6	-975.044	220	1195.044
366	783947.2	232441.9	-970.115	220	1190.115
367	784028.8	232645.9	-964.992	220	1184.992
368	784178.4	232849.9	-960.021	220	1180.021
369	784355.1	233040.3	-955.07	220	1175.07
370	784579.5	233237.5	-950.307	220	1170.307
371	785449.8	234019.4	-950.09	220	1170.09
372	786313.3	234712.9	-955.06	220	1175.06
373	785878.2	233985.4	-955.09	210	1165.09
374	784586.3	233094.7	-954.96	210	1164.96
375	784348.3	232877.1	-960.347	210	1170.347
376	784137.6	232673.1	-965.213	210	1175.213
377	784028.8	232475.9	-970.144	210	1180.144
378	783994.8	232292.4	-975.23	210	1185.23
379	784001.6	232142.8	-979.736	210	1189.736
380	784022	231952.4	-985.368	210	1195.368
381	784049.2	231775.6	-990.201	210	1200.201
382	784096.8	231571.6	-995.215	210	1205.215
383	784232.7	231238.5	-994.646	210	1204.646
384	784273.5	231170.5	-990.502	210	1200.502
385	784327.9	231082.1	-984.847	210	1194.847

386	784382.3	231000.5	-979.64	210	1189.64
387	784423.1	230932.5	-975.319	210	1185.319
388	784511.5	230850.9	-969.7	210	1179.7
389	784586.3	230776.1	-965.065	210	1175.065
390	784695.1	230667.4	-959.77	210	1169.77
391	784953.5	230490.6	-959.887	210	1169.887
392	785082.6	230415.8	-964.891	210	1174.891
393	785177.8	230361.4	-970.289	210	1180.289
394	785218.6	230300.2	-974.813	210	1184.813
395	785341	230198.2	-985.87	210	1195.87
396	785422.6	230109.8	-995.019	210	1205.019
397	785504.2	230001	-1005.26	210	1215.264
398	785592.6	229892.2	-1015.05	210	1225.051
399	785640.2	229817.4	-1020.25	210	1230.247
400	785708.2	229742.7	-1025.13	210	1235.127
401	785789.8	229620.3	-1029.97	210	1239.968
402	785939.4	229402.7	-1035.22	210	1245.223
403	786122.9	229123.9	-1039.94	210	1249.94
404	786320.1	228845.2	-1044.97	210	1254.974
405	786462.9	229627.1	-1035.14	200	1235.135
406	786177.3	229885.4	-1030.18	200	1230.181
407	786000.5	230048.6	-1025.32	200	1225.318
408	785919	230116.6	-1020.36	200	1220.362
409	785864.6	230157.4	-1015.56	200	1215.564
410	785810.2	230205	-1010.18	200	1210.18
411	785769.4	230252.6	-1005.26	200	1205.261
412	785715	230286.6	-1000.49	200	1200.49
413	785653.8	230327.4	-994.84	200	1194.84
414	785551.8	230409	-984.729	200	1184.729
415	785449.8	230483.8	-975.367	200	1175.367
416	785320.6	230558.6	-965.946	200	1165.946
417	785218.6	230633.4	-959.955	200	1159.955
418	784946.7	230796.5	-960.237	200	1160.237
419	784837.9	230878.1	-964.737	200	1164.737
420	784735.9	230946.1	-969.738	200	1169.738
421	784661.1	230993.7	-973.747	200	1173.747
422	784606.7	231075.3	-979.131	200	1179.131
423	784518.3	231156.9	-985.341	200	1185.341
424	784463.9	231204.5	-988.903	200	1188.903
425	784416.3	231306.5	-994.432	200	1194.432
426	784198.7	231687.2	-995.247	200	1195.247
427	784158	231870.8	-990.153	200	1190.153
428	784130.8	232027.2	-985.341	200	1185.341
429	784096.8	232183.6	-980.119	200	1180.119
430	784090	232346.8	-974.969	200	1174.969

431	784124	232503.1	-970.457	200	1170.457
432	784321.1	232727.5	-965.109	200	1165.109
433	784640.7	232951.9	-960.164	200	1160.164
434	786204.5	233781.4	-960.105	200	1160.105
435	786252.1	233387	-965.127	190	1155.127
436	784708.7	232822.7	-965.126	190	1155.126
437	784246.3	232557.5	-970.067	190	1160.067
438	784171.6	232374	-975.221	190	1165.221
439	784198.7	232238	-979.997	190	1169.997
440	784225.9	232095.2	-984.902	190	1174.902
441	784280.3	231952.4	-990.064	190	1180.064
442	784341.5	231768.8	-995.658	190	1185.658
443	784586.3	231394.9	-994.552	190	1184.552
444	784654.3	231313.3	-989.996	190	1179.996
445	784810.7	231177.3	-979.77	190	1169.77
446	784967.1	231075.3	-970.292	190	1160.292
447	785062.3	231020.9	-964.764	190	1154.764
448	785143.8	230966.5	-959.71	190	1149.71
449	785245.8	230918.9	-954.634	190	1144.634
450	785375	230857.7	-955.042	190	1145.042
451	785463.4	230816.9	-960.972	190	1150.972
452	785511	230782.9	-964.916	190	1154.916
453	785585.8	230762.5	-969.927	190	1159.927
454	785660.6	230728.5	-975.213	190	1165.213
455	785735.4	230694.5	-980.602	190	1170.602
456	785789.8	230667.4	-984.357	190	1174.357
457	785878.2	230619.8	-990.404	190	1180.404
458	785959.7	230585.8	-995.316	190	1185.316
459	786041.3	230545	-1000.02	190	1190.018
460	786136.5	230497.4	-1004.97	190	1194.967
461	786238.5	230436.2	-1009.81	190	1199.807
462	786408.5	230361.4	-1015.09	190	1205.094
463	786340.5	230973.3	-995.205	180	1175.205
464	786156.9	231000.5	-990.216	180	1170.216
465	786000.5	231041.3	-985.016	180	1165.016
466	785851	231061.7	-979.942	180	1159.942
467	785708.2	231082.1	-974.924	180	1154.924
468	785524.6	231136.5	-970.162	180	1150.162
469	785368.2	231177.3	-969.678	180	1149.678
470	785177.8	231231.7	-974.771	180	1154.771
471	785082.6	231286.1	-980.145	180	1160.145
472	784994.3	231333.7	-984.856	180	1164.856
473	784892.3	231381.3	-989.169	180	1169.169
474	784756.3	231483.3	-995.099	180	1175.099
475	784484.3	231843.6	-995.589	180	1175.589

476	784409.5	232013.6	-990.069	180	1170.069
477	784368.7	232156.4	-985.056	180	1165.056
478	784327.9	232292.4	-979.974	180	1159.974
479	784368.7	232448.7	-975.119	180	1155.119
480	784912.7	232727.5	-969.876	180	1149.876
481	785980.1	232931.5	-970.196	180	1150.196
482	784769.9	232408	-980.085	170	1150.085
483	786095.7	232340	-979.901	170	1149.901
484	786265.7	231877.6	-984.996	170	1154.996
485	786054.9	231653.2	-985.079	170	1155.079
486	785443	231517.3	-984.861	170	1154.861
487	785259.4	231524.1	-989.541	170	1159.541
488	785137	231551.3	-994.722	170	1164.722
489	784674.7	231932	-995.188	170	1165.188
490	784613.5	232088.4	-990.002	170	1160.002
491	784613.5	232231.2	-985.204	170	1155.204
492	784973.9	232129.2	-990.013	160	1150.013
493	785232.2	232061.2	-989.886	160	1149.886
494	785130.2	231891.2	-995.131	160	1155.131
495	784912.7	231966	-995.192	160	1155.192

6. számú melléklet - A szelvények V értékei

adatpont	EOV X	EOV Y	h	V (0.1 g/cm)	V (0.4 g/cm ³)	V (0.6 g/cm ³)
1	781735.7	233853.9	146.9756	163.3333333	245	367.5
2	783107.3	233054.8	145.266	161.1111111	241.6666667	362.5
3	783118.7	233038.9	144.7132	161.1111111	241.6666667	362.5
4	783217.1	232996.2	140.0952	155.5555556	233.3333333	350
5	783283.1	232945	135.6356	150	225	337.5
6	783371	232901	129.7821	144.4444444	216.6666667	325
7	783444.2	232864.4	124.9705	138.8888889	208.3333333	312.5
8	783502.8	232813.1	120.5119	133.3333333	200	300
9	783590.7	232776.5	114.872	127.7777778	191.6666667	287.5
10	783664	232732.5	109.822	122.2222222	183.3333333	275
11	783729.9	232688.6	105.1636	116.6666667	175	262.5
12	783810.5	232644.6	99.71194	111.1111111	166.6666667	250
13	783876.4	232608	95.25363	105.5555556	158.3333333	237.5
14	783949.7	232556.7	89.98273	100	150	225
15	784022.9	232505.4	84.9325	94.44444444	141.6666667	212.5
16	784088.8	232476.1	80.66263	88.88888889	133.3333333	200

17	784196.1	232431	74.31803	82.55555556	123.8333333	185.75
18	784206	232424.9	74.10811	82.33333333	123.5	185.25
19	784469.8	232263.7	69.96261	77.77777778	116.6666667	175
20	784843.3	232051.3	64.80624	72.22222222	108.3333333	162.5
21	784988.8	231961.5	63.42665	71.11111111	106.6666667	160
22	785260.9	231809.5	65.02305	72.22222222	108.3333333	162.5
23	786154.6	231296.8	70.03032	77.77777778	116.6666667	175
24	786738.9	230967.2	71.83247	80	120	180

1. Függelék

Munkám során elsődleges célom a Tatárülés-Kunmadarasi földgázmező csapdázódási feltételeinek a vizsgálata volt. Legfontosabb célkitűzésem az volt, hogy meghatározzam a felszín alatti vízáramlás hatását a szénhidrogén telep elhelyezkedésére.

A kutatási területet témavezetőm jelölte ki számomra, mivel ezzel a területtel ő korábban már foglalkozott és tudta, hogy itt a vízáramlásnak jelentős szerepe lehet. A cél megvalósítása érdekében elsősorban meg kellett ismerkednem a dolgozatomban bemutatott UVZ módszerrel, ezért sok mintafeladatot megcsináltam melyek képzelt és valós szituációkon keresztül segítettek megérteni az eljárás menetét. Miután elsajátítottam a módszer használatát papíron, mindezt digitális formába ültettem át.

Ezek után a saját kutatási területemről származó adatok feldolgozására került sor, először az egyes rezervoár szintekbe tartozó hidraulikus emelkedési magasság adatok leválogatása volt a legfontosabb. Sajnos ennek eredményeként a terület egyik potenciális rezervoár rétegét adatok hiányában ki kellett zárunk a további munkából, valamint a TDK-ban feldolgozott rétegből is csupán néhány adat állt rendelkezésünkre. Ezekkel az adatokkal dolgoztam tovább, melyek felhasználásával, a Surfer szoftver segítségével különböző térképeket készítettem.

Munkám legfontosabb részét ezek a térképek jelentették. Elsőként a terület vízpotenciál térképét kellett elkészítenem, melyből meghatároztam a fő vízáramlási irányt. Ezt követően az UVZ módszer alkalmazásához szükséges további térképek elkészítésére került sor. A területen található két potenciális rezervoár réteg formáció tető térképét már korábban elkészítettem. Ezt, és a vízpotenciál térképet felhasználva vízre vonatkoztatott gázpotenciál, majd ennek segítségével gázpotenciál térképeket csináltam. Ezekhez a gáz sűrűségét tudnom kellett volna, pontos adat azonban nem állt rendelkezésemre, így a térképeket 3 különböző rezervoár körülmények közt érvényes értékkel is elkészítettem. A gázpotenciál térképek jól mutatták az UVZ módszer alapján legkedvezőbb csapdázódási helyeket. A munka kiegészítéseként CorelDraw program segítségével a térképek alapján keresztmetszelvényeket készítettem. Az ezeken kirajzolódó lehetséges csapdázódási helyek szintén jól mutatják a hidrodinamikus közeg szénhidrogén felhalmozódásokra gyakorolt hatását.

2. Függelék

MSc szakdolgozatom témája a TDK dolgozattól teljesen eltér. Címe: Szénhidrogén képződés és migráció kapcsolata tektonikailag bonyolult területen. Témavezetőim: Milota Katalin és Palotai Márton.

Szakdolgozatomban a MOL Nyrt. egy közel-keleti kutatási területén fogom vizsgálni a tektonika, a szénhidrogén generálás és a szénhidrogén migráció kapcsolatát. A dolgozat fő célja hogy a területen jobban megértsük e három faktor egymásra hatását. Ennek érdekében szeizmikus szelvény kiegyenlítést fogok végezni a Move program segítségével, mely során a szénhidrogén rendszer szempontjából fontos horizontokra modellezem majd a tektonika hatását. Ezek után a szénhidrogén generálás modellezésére kerül majd sor a Petromod szoftver segítségével végül pedig a migráció modellezése következik a TecLink használatával.